

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë / Ministarstvo Trgovine i Industrije /

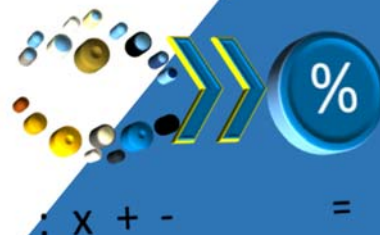
Ministry of Trade and Industry

Departamenti i Industrisë - Divizioni për Politika Industriale

R
A
P
O
R
T
I

2
0
1
9

SEKTORI C

INDUSTRIA PËRPUNUESE

Nëntor, 2020

PËRMBAJTJA

Shkurtesat e përdorura.....	4
Lista e tabelave.....	5
Lista e figurave.....	7
Hyrje.....	8
Metodologjia.....	9
PJESA E PARË	10
ANALIZA MAKROEKONOMIKE	
1.1 Bruto produkti vendor.....	10
1.2 Investimet e huaja direkte sipas aktivitetit ekonomik.....	12
1.3 Investimet e huaja direkte sipas shteteve.....	13
1.4 Tregu financiar.....	14
1.5 Fuqia punëtore.....	14
PJESA E DYTË	16
ANALIZA SEKTORIALE - SEKTORI C	16
1 Numri i të punësuarve, ndërmarrjeve dhe qarkullimi vjetor.....	16
1.1 Ndërmarrjet sipas madhësisë dhe nën sektorëve.....	20
2 Eksporti dhe importi me vendet e BE, CEFTA, EFTA dhe vendet tjera, për sektorin C (Industria përpunuese).....	22
2.1 Eksporti dhe importi me vendet e BE-së.....	26
2.2 Eksporti dhe importi me vendet e CEFTA-së.....	29
2.3 Eksporti dhe importi me vendet e EFTA-së.....	33
2.4 Eksporti dhe importi me vendet tjera.....	36
ZHVILLIMI I NËNSEKTORËVE	
1 Prodhimi i tekstilit.....	39
1.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e tekstilit.....	39
1.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e tekstilit.....	42
2 Prodhimi i veshjeve.....	44
2.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e veshjeve.....	45
2.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e veshjeve.....	47
3 Prodhimi i Lëkurës dhe Produkteve prej Lëkurës.....	50

3.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e lëkurës.....	50
3.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e lëkurës.....	52
4	Prodhimi i Drurit dhe i Produkteve të Drurit dhe të Tapës, përveç Mobilieve; Prodhimi i Artikujve nga Kashta dhe Materialeve të Gërshetuara-Thurje	55
4.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e drurit.....	56
4.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e drurit.....	58
5	Prodhimi i Letrës dhe Produkteve prej Letrës.....	61
5.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e letrës.....	62
5.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e letrës.....	64
6	Prodhimi i Produkteve Kimike.....	68
6.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e produkteve kimike	68
6.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e produkteve kimike.....	70
7	Prodhimi i Produkteve të Gomës dhe të Plastikës.....	75
7.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e plastikës.....	76
7.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e plastikës.....	78
8	Prodhimi i Metaleve.....	81
8.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e metaleve.....	82
8.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e metaleve.....	84
9	Prodhimi i Produkteve të Fabrikua Metalike, përveç Makinerisë dhe Pajisjeve	88
9.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e produkteve të fabrikua metalike.....	88
9.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e produkteve të fabrikua metalike.....	90
10	Prodhimi i Mobileve.....	94
10.1	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e mobileve.....	95
10.2	Eksportet dhe importet në nën sektorin e mobileve.....	97
11	Përmbledhja.....	100
12	Konkludimet.....	104
13	Referencat.....	105

Lista e shkurtesave

ASK	-	Agjencia e Statistikave të Kosovës
ATK	-	Administrata Tatimore e Kosovës
BE	-	Bashkimi Evropian
BKK	-	Buxheti i Konsoliduar i Kosovës
BPV	-	Bruto Prodhimi Vendor
BQK	-	Banka Qendrore e Kosovës
CEFTA	-	Marrëveshja e Tregtisë së Lirë të Evropës Qendrore
DI	-	Departamenti i Industrisë
DK	-	Dogana e Kosovës
DPI	-	Divizioni për Zhvillimin e Politikave Industriale
EFTA	-	Shoqata Evropiane e Tregtisë së Lirë
IHD	-	Investimet e Huaja Direkte
IÇK	-	Indeksi i Çmimeve të Konsumit
IÇP	-	Indeksi i Çmimeve të Prodhimit
KTD	-	Korporata Tjera Depozituese
MTI	-	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
MTLEQ	-	Marrëveshja e Tregtisë së Lirë e Evropës Qendrore
NMVID	-	Norma Mesatare Vjetore e Interesit në Depozita

Lista e tabelave

Tabela 1	Bruto Produkti Vendor sipas sektorëve ekonomik.....	11
Tabela 2	IHD sipas sektorëve ekonomike, 2014 – 2019.....	12
Tabela 3	IHD sipas vendeve të origjinës, 2014 – 2019.....	13
Tabela 4	Normat efektive të interesit në kredi të KTD-ve.....	14
Tabela 5	Pjesëmarrja në fuqinë punëtore 2015-2019.....	15
Tabela 6	Shkalla e papunësisë 2015 – 2018.....	15
Tabela 7	Spektori-C, numri i ndërmarrjeve, të punësuarve dhe qarkullimi.....	17
Tabela 8	Spektori-C, eksporti dhe importi me vendet e BE, CEFTA, EFTA dhe vendet tjera....	24
Tabela 9	Spektori-C, eksporti dhe importi me vendet e BE.....	26
Tabela 10	Spektori-C, eksporti dhe importi me vendet e CEFTA.....	30
Tabela 11	Spektori-C, eksporti dhe importi me vendet e EFTA	33
Tabela 12	Spektori-C, eksporti dhe importi me vendet tjera.....	36
Tabela 13	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e tekstilit.....	40
Tabela 14	Eksporti dhe importi në nën sektorin e tekstilit.....	42
Tabela 15	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e veshjeve.....	45
Tabela 16	Eksporti dhe importi në nën sektorin e veshjeve.....	47
Tabela 17	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e lëkurës.....	50
Tabela 18	Eksporti dhe importi në nën sektorin e lëkurës.....	52
Tabela 19	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e drurit.....	56
Tabela 20	Eksporti dhe importi në nën sektorin e drurit.....	58
Tabela 21	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e letres	62

Tabela 22	Eksporti dhe importi në nën sektorin e letrës	65
Tabela 23	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e industrisë kimike.	69
Tabela 24	Eksporti dhe importi në nën sektorin e industrisë kimike.....	71
Tabela 25	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e industrisë së gomës dhe plastikës.....	76
Tabela 26	Eksporti dhe importi në nën sektorin e industrisë së gomës dhe plastikës.....	78
Tabela 27	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të metaleve.....	82
Tabela 28	Eksporti dhe importi në nën sektorin e prodhimit të metaleve.....	84
Tabela 29	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të produkteve të fabrikuara metalike.....	89
Tabela 30	Eksporti dhe importi në nën sektorin e prodhimit të produkteve të fabrikuara metalike.....	91
Tabela 31	Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të mobileve.....	95
Tabela 32	Eksporti dhe importi në nën sektorin e prodhimit të mobileve.....	97

Lista e figurave

Figura 1	Sektori-C, punësimi, ndërmarrjet dhe qarkullimi sipas regjioneve.....	19
Figura 2	Sektori-C, nën sektorët sipas madhësisë së ndërmarrjeve.....	20
Figura 3	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e tekstit.....	43
Figura 4	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e veshjeve.....	49
Figura 5	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e lëkurës.....	54
Figura 6	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e drurit.....	60
Figura 7	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e letrës.....	67
Figura 8	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e industrisë kimike.....	74
Figura 9	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e industrisë së gomës dhe plastikës.....	80
Figura 10	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e prodhimit të metaleve.....	87
Figura 11	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e prodhimit të produkteve të fabrikua metalike.....	93
Figura 12	Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e prodhimit të mobileve.....	99

Hyrje

Ekonomia e Kosovës është transformuar në ekonomi të tregut, ku ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM) përbëjnë shtyllën kryesore të ekonomisë, me rreth 99 %. Kosova, për të përmirësuar standardin e jetesës si dhe që të ekuilibrojë bilancin negativ tregtar, ka nevojë për një ritëm shumë më të shpejtë të rritjes së eksporteve dhe investimeve në industri.

Zhvillimi i sektorëve të industrisë përpunuese është shumë i rëndësishëm për ekonominë e vendit sepse industria përpunuese kontribuon drejtpërsëdrejti në rritjen e vlerës së prodhimit në vend si dhe në rritjen e numrit të punësuarve me profile të ndryshme.

Për të pasur një pasqyrë të detajuar të gjendjes apo trendëve të zhvillimit të industrisë, hartuesit e politikave industriale në kuadër të Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë, bazuar në të dhënat e përpunuara statistikore kanë përgatitur Raportin vjetor Analitik 2019 mbi zhvillimin e nën sektorëve industrial në kuadër të Sektorit-C i cili përfshinë të dhënat për industrinë përpunuese.

Qëllimi i hartimit të Raportit Vjetor është paraqitja e trendëve kryesore të zhvillimit të ekonomisë së Kosovës, për vitet 2017-2019, me theks të veçantë në degët kryesore industriale gjatë vitit 2019, por edhe një analizë krahasuese për dy vitet e fundit, 2018-2019, si dhe trendi i zhvillimeve në sektorët e industrisë përpunuese.

Të dhënat e analizuara, që janë paraqitur në këtë raport, mund t'iu shërbejë institucioneve, akademikëve, hartuesve të politikave, bizneseve operuese, (të tanishme dhe atyre me potencial në sektorin privat), investitorëve, donatorëve, hulumtuesve, etj. Pra, raporti për Sektorin-C (industrinë përpunuese) ofron një pasqyrë më të hollësishme rreth trendëve kryesore me ndikim në industrinë e vendit si dhe lehtëson punën e të gjithë akterëve përkatës në hartimin e politikave zhvillimore më të efektshme, bazuar në indikatorë të matshëm.

Përveç indikatorëve kryesor të nivelit sektorial/industrial (numri i ndërmarrjeve, të punësuarve, qarkullimi etj.), të cilët ndikojnë në zhvillimin industrial, në këtë raport janë përfshirë edhe indikatorët e nivelit makroekonomik, ata të tregut financiar, tregut të punës, pastaj investimeve si dhe tregtia e jashtme, me një shpjegim të veçantë për nën-sektorët.

Metodologjia

Raporti është hartuar duke përdorur metodat kërkimore të raporteve të ndryshme hulumtuese si dhe të dhënave sasiore dhe cilësore të pranuar nga Agjencia e Statistikave të Kosovës, Banka Qendrore e Kosovës dhe institucionet tjera relevante.

Të dhënat sasiore dhe cilësore, janë përpunuar dhe analizuar nga stafi i MTI-së konkretisht nga përpunuesit e statistikave dhe hartuesit e politikave industriale në Departamentin e Industrisë. dhe për të gjitha të dhënat që janë përdorur në Raportin Analitik janë shënuar thirrjet apo burimi i informatave.

Me qëllim të ofrimit të informatave të sakta të paraqitura në format tabelore dhe figurative janë përdorur metodat e kombinimit dhe krahasimit për të dhënat e prezantuara.

Të dhënat statistikore janë përpunuar në pjesën e përgjithshme për Industrinë përpunuese të Sektorit-C, vlerat e përgjithshme që përfshinë kodet 10-33 si dhe në pjesë të veçanta për nën sektorët, siç janë: Tekstili, Veshja, Lëkura, Druri, Letra, Industria Kimike, Prodhimi i Produkteve të Fabrikuar Metalike (përveç Makinerisë dhe Pajisjeve), Plastika dhe Goma, Metalet si dhe Prodhimi i Mobileve. Përshkrimi i këtyre nën sektorëve, në këtë Raport është radhitur sipas kodeve, ashtu siç janë të radhitura në NACRev2.

Të dhënat për nën sektorët, përveç që janë përpunuar sipas kodeve dy shifror, të dhënat për eksportin dhe importin, janë paraqitur edhe sipas aktiviteteve të kodit tre shifror, ndërsa të dhënat për nën aktivitetet për Ndërmarrjet, Punësimin dhe Qarkullimin në Kosovë janë paraqitur sipas kodit katër shifror.

Nga të dhënat statistikore të përpunuara janë hartuar analiza të detajuara për BPV, IHD, trendët e eksporteve dhe importeve në industrinë përpunuese si në rajon ashtu edhe me vendet tjera. Në këtë raport, analizat me të dhëna, sipas kodit katër shifror janë paraqitur edhe për numrin e të punësuarave në industri, numrin e ndërmarrjeve dhe vlerën e qarkullimit, sipas komunave në shtatë regjionet e Kosovës.

Pas analizave të paraqitura lidhur me të dhënat e përgjithshme dhe trendët për industrinë përpunuese, Sektori-C, në këtë raport janë ofruar edhe konkluzionet që kanë të bëjnë me gjendjen dhe trendët e prodhimit në industrinë përpunuese në Kosovë.

PJESA E PARË

ANALIZA MAKROEKONOMIKE

Bruto produkti vendor (BPV) me çmime aktuale në vitin 2019 ishte 7.103 miliard euro. Rritja reale në vitin 2019 në krahasim me vitin 2018, ishte 4.94%, ndërsa BPV, për kokë banori, për vitin 2019 ishte 3.986 euro. Rritja reale e BPV, në industrinë përpunuese në vitin 2019 ishte 5.3%¹. Sektori-C në BPV, në 3 vitet e fundit merr pjesë me rreth 12%.

Kosova në vitin 2019, kishte eksport relativisht të ulët, me vlerë prej 383.49 milion euro, e po ashtu edhe në vitin 2018 vlera e eksportit ishte 367.5 milion euro, çka do të thotë sa ka rritje për 4.35%. Në vitin 2019 importi ka shënuar vlerën prej 3.49 miliard euro, deri sa në vitin 2018 importi ishte 3.34 miliard euro, nga shihet se ka rritje për 4.48%².

Raporti mes eksportit dhe importit në vitin 2019, duke u bazuar nga të dhënat e pasqyruara të shkëmbimit tregtarë, paraqet bilanc negativ tregtarë, ku mbulimi i importit me eksport është rreth 11%.

Sa i përket industrisë përpunuese, pjesëmarrja në eksport, në vitin 2019 është 291.70 milion euro, ndërsa në vitin 2018 ishte 258.25 milion euro, shprehur në përqindje në vitin 2019 eksporti ka pasur rritje për 12.95%. Importi në vitin 2019 në sektorin C, ishte 3.25 miliard euro, ndërsa në vitin 2018 importi ka qenë 3.12 miliard euro, që tregon se ka pasur rritje për 4.2%.

Pjesëmarrja e industrisë përpunuese, në eksportin e përgjithshëm, në vitin 2019 ishte rreth 76%, kurse në importin e përgjithshëm rreth 93%.

Sfidat tjera që po e pengojnë zhvillimin ekonomik të Kosovës përfshijnë shkallën relativisht të lartë të ekonomisë joformale, fuqinë punëtore të pakualifikuar, mungesën e qasjes në financa, shkallën e ulët të pjesëmarrjes në punë (në veçanti të rinjtë dhe gratë) dhe nivelit relativisht i lartë i supozimit të korrupsionit.

1.1 Bruto Produkti Vendor

Bruto Produkti Vendor (BPV) është treguesi më i rëndësishëm ekonomik i llogarive kombëtare, i cili paraqet performancë ekonomike të një shteti në një periudhë të caktuar kohore. BPV gjithashtu është një matës i vlerave të gjitha produkteve dhe shërbimeve të prodhuara në një ekonomi. Andaj, është e rëndësishme që BPV, të matet për të pasqyruar gjendjen e një ekonomie dhe dinamikën e saj. Krahasuar me vitin 2018, në vitin 2019, pjesëmarrja e Sektorit-C në BPV është rritur për 0.37%.

*Spektori-C, Industria përpunuese
merr pjesë me 11.67% në BPV.*

Bruto Vlera e Shutuar (BVSH) për kokë banori në sektorin e industrisë përpunuese, në vitin 2019, është 465 Euro.

¹ <https://ask.rks-gov.net/media/5599/bruto-produkti-vendor-bpv-me-qasjen-e-shpenzimeve-dhe-te-prodhimit-2019.pdf>

² Vjetari Statistikor-2019, Agjencia e Statistikave të Kosovës

Ekonomia e Kosovës në dekadën e fundit ka shënuar normë pozitive të rritjes ekonomike, përkundër sfidave të shkaktuara nga luhatjet në ekonominë globale, sidomos në atë Evropiane dhe është rritur vazhdimisht mbi mesataren e vendeve të Ballkanit Perëndimor.

BPV sipas aktiviteteve ekonomike, me çmimet aktuale, në vitin 2018 ka qenë 6.72 miliard euro, derisa në vitin 2019 ishte 7.08 miliard euro, ku është pasqyruar një rritje për 335.37 milion euro.³

Aktivitetet ekonomike kryesore të cilat kanë kontribuar në rritjen e BPV në periudhën 2017-2019 ishin: tregtia me shumicë dhe pakicë, industria përpunuese, bujqësia, gjuetia, pylltaria, peshkimi, afarizmi me pasuri të patundshme, ndërtimtari etj.

Tabela 1. Bruto Produkti Vendor sipas aktiviteteve ekonomike, me çmime aktuale (në %)

Sipas aktivitetit	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
A. Bujqësia, gjuetia , pylltaria dhe peshkimi	9,1	7,2	7,7
B. Industria nxjerrëse	2,3	2,2	2,0
C. Industria përpunuese	10,9	11,3	11,7
D. Furnizimi me energji elektrike, me gaz	3,6	3,5	3,5
E. Furnizimi me ujë	0,8	0,7	0,6
F. Ndërtimtaria	8,0	8,7	8,5
G. Tregtia me shumicë dhe pakicë; riparimi i automjeteve dhe motoçikletave	12,5	13,0	13,0
H. Transporti dhe magazinimi	3,7	4,0	3,9
I. Hotelet dhe restorantet	1,3	1,3	1,3
J. Informimi dhe komunikimi	1,8	1,9	1,8
K. Aktivitetet financiare dhe te sigurimit	3,1	3,5	3,8
L. Afarizmi me pasuri të patundshme	7,6	7,4	7,1
M. Aktivitetet profesional, shkencore dhe teknike	1,5	1,5	1,4
N Aktivitetet administrative dhe mbështetëse	0,7	0,7	0,8
O. Administrimi publik dhe i mbrojtjes; sigurimi i detyrueshëm social	7,4	7,8	7,9
P. Edukimi	3,8	3,8	3,6
Q. Shëndetësia dhe aktivitetet e punës sociale	1,8	1,9	1,8
R. Art, zbavitje dhe rekreacion	0,4	0,4	0,2
S. Shërbime tjera	0,2	0,2	0,2
T. Aktivitetet e ekonomive familjare si punëdhënës; Mallra dhe shërbimet e pa diferencuara që prodhojnë aktivitetet e familjeve për përdorim vetanak	0,0	0,0	0,0
BVSH me çmime bazë	80,5	80,8	80,9
Tatimet në produkte	20,3	19,9	20,0
Subvencionet ne produkte	..	..	..
Bruto Produkti Vendor	100,0	100,0	100,0

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës / Vjetari Statistikor i Kosovës 2020 / përpunuar nga DPI-/DI

³ Agjencia e Statistikave të Kosovës; <http://askdata.rks-gov.net/PXWeb>

Sipas tabelës nr. 1, Tregtia me shumicë dhe pakicë; riparimi i automjeteve dhe motoçikletave, është aktiviteti i cili kontribuon me 13% në totalin e vlerës së BPV. Industria përpunuese radhitet e dyta, me pjesëmarrje prej 11.67%, ndërsa sektori i tretë me radhë është sektori i ndërtimtarisë me rreth 8.5%, të pjesëmarrjes në vlerën e përgjithshme të BPV.

1.2 Investimet e Huaja Direkte sipas aktivitetit ekonomik

Investimet e huaja direkt ndikojnë në rritjen e mundësive për integrim ekonomik duke krijuar lidhje të qëndrueshme dhe afatgjata në tregjet ndërkombëtare.

Kompanitë e mëdha botërore transferojnë kapitalin e tyre në ato vende që ofrojnë kushte më të mira në investime. Përveç taksave më të ulëta, fuqisë punëtore më të lirë dhe të kualifikuar, kompanitë janë të interesuara edhe për sundimin e rendit dhe ligjit në vendin e investimeve, por edhe për sigurimin e investimeve nga vendi përfitues.

Investimet e huaja direkte në Kosovë, për vitin 2019, krahasuar me vitin 2018, kanë shënuar rritjen më të lartë në sektorin e Industrisë, ku nga vlera negative (16) milion euro, ka kaluar në vlerë pozitive 10.5 milion euro.

IHD, në sektorin e industrisë në vitin 2019, kanë arrit vlerën prej 10.5 milion €.

Shikuar nga vlera investuese, sektori i patundshmërisë ka shënuar vlerë investive për 236.8 milion euro.

Tabela 2. IHD sipas sektorëve ekonomike, 2015 – 2019 (në milion euro)

Sektorët	2015	2016	2017	2018	2019
Bujqësia	1.0	1.2	(1.3)	0.1	1.5
Minierat	(36.9)	(19.1)	(4.9)	(2.7)	(0.6)
Industria	20.7	4.6	5.7	(16.0)	10.5
Energjia	11.9	3.4	(1.0)	26.2	24.6
Ndërtimtaria	46.3	28.2	5.0	24.8	(19.9)
Shërbimet tregtare	12.0	14.5	10.3	20.2	(7.4)
Hotelet	0.0	0.7	0.8	1.8	1.4
Transporti dhe Komunikimi	(6.1)	(9.1)	(7.9)	(16.6)	(6.3)
Shërbimet financiare	64.3	19.0	55	14.5	15.7
Patundshmëritë	189.6	167.6	187.2	207.5	236.8
Shërbimet tjera	4.5	9.4	4.9	10.3	7.9
Aktivitete tjera	1.4	(0.6)	1.6	2.0	7.6

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës / Vjetari Statistikor i Kosovës 2020

Përveç sektorit të industrisë, rritje të IHD-ve, krahasuar me vitin 2018, në vitin 2019 janë shënuar edhe në sektorin e patundshmërive, shërbimet financiare, bujqësi dhe aktivitete tjera.

Në kuadër të IHD-ve sipas sektorëve ekonomik, siç shihet edhe në tabelën nr. 2, në vitin 2019 krahasuar me vitin 2018, rënie është shënuar në sektorin e minierave, ndërtimtarisë, shërbimeve tregtare, transportit dhe komunikimit, energjisë, hotelierisë dhe shërbimeve tjera.

1.3 Investimet e Huaja Direkte Sipas Shteteve

Investimet e Huaja Direkte (IHD) sipas shteteve, gjatë viteve 2016-2019, kanë një trend të qëndrueshëm të ngritjes së vlerës së IHD-ve. Vlera e përgjithshme e IHD-ve për vitin 2019 ishte 271.8 milion euro, që do të thotë se ka pasur rënie për 0.11%, krahasuar me vitin 2018. Nëse marrim për bazë trendin e rritjes ndër vite, atëherë rritja më e lartë është shënuar në vitin 2015 krahasuar me vitin 2014, rreth 100%. Rënie e lartë te IHD-të paraqitet në vitin 2016 për 28.8%, krahasuar me vitin 2015.

Tabela 3. IHD sipas vendeve të origjinës, 2014 – 2019 (në milion euro)

Shtetet	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Anglia	(39.5)	26.6	13.6	27	57.4	2.3
Austria	30.3	33.5	9.9	20.3	11.2	12
Bosnja	0.3	0.8	1.2	0.7	0.4	0.4
Bullgaria	14.5	1.6	0.4	0.5	2.1	1.0
Republika Ceke	0.4	1.3	0.2	0.7	1.5	0.4
Qipro	0.3	0.1	0.4	0.8	1.3	2.9
Egjipti	0	0	0	0	0.0	0
Emiratet Arabe	1.3	1.4	3.6	13.4	(2.5)	4.0
Franca	3.3	3.2	2.8	3.6	5.6	3.4
Greqia	(0.6)	(0.2)	(0.4)	(1.2)	(0.3)	(0.2)
Gjermania	29.4	45.3	25.7	55.9	60.3	72.9
Holanda	(7.8)	(36.4)	(23.1)	(14.1)	(39.7)	0.8
Italia	3.3	5.7	1.9	7	2.7	6.7
Kuvajti	0.5	0	0.2	0	(1.1)	0.7
Kanada	0.9	1.1	2.5	3	3.2	5.3
Kroacia	1.1	0	(1.7)	0.7	(1.0)	0.9
Luksemburgu	1.2	0.1	0.6	2.1	1.9	1.7
Maqedonia	3.2	0.1	3.2	(1.0)	1.3	2.7
Norvegjia	5.9	2.9	3.4	3.5	5.1	4.9
Malta	0	0	0.1	0	0	0
Sllovakia	0.2	0.1	0.8	0.1	0.5	1.4
Sllovenia	(9.4)	5.6	(4.5)	1.2	(8.7)	8.0
Shqipëria	20.4	40.1	28.6	2.4	22.3	19.5
SHBA	14.7	25	23.0	20.3	35.5	21.3
Turqia	20	55.4	42.7	29.5	12.2	(17.3)
Zvicra	38.2	72.9	61.8	50.6	71.0	61.9
Serbia	2.4	0.8	(0.6)	(1.4)	0.4	0.1
Spanja	0	(0.8)	0.2	2.5	0.3	0.7
Tjera	16.6	22.4	23.3	27.3	29.2	39.6
Gjithsej	151.1	308.6	219.8	255.4	272.1	271.8

Burimi: Banka Qendrore e Kosovës, përpunuar nga DPI / MTI

Ndër vendet me investime më të larta të IHD-ve, për vitin 2019, është Gjermania, me investime prej 72.9 milion euro, nga 60.3 milion euro, sa ishin në vitin 2018. Zvicra për nga investimet

radhitet e dyta, me 61.9 milion euro, edhe pse krahasuar me vitin 2018 ka pasur rënie për 12.8%, pastaj radhiten SHBA-të me 21.3 milion euro, Austria me 12 milion euro etj.

Rënie të lartë në IHD, në vitin 2019, ka pasur Turqia për 17.3 milion euro, krahasuar me vitin 2018.

1.4 Tregu financiar

Sa i përket normave efektive të interesit të Korporata Tjera Depozituese (KTD), marrë mesataren e normave të interesit për sektorët e pasqyruar në tabelën nr. 4, në vitin 2019, vërehet një rënie e lehtë e përqindjes së normës së interesit, krahasuar me vitin 2018.

Norma efektive e interesit në sektorin e industrisë është 6.38%.

Tabela 4. Normat efektive të interesit në kredi të KTD-ve

Sektorët	Norma e Interesit 2018	Norma e Interesit 2019
Kredi Konsumuese	7.5%	7.0%
Kredi Hipotekare	6.0%	5.7%
Bujqësore	9.2%	9.1%
Industriale	6.1%	6.4%
Shërbyese	6.4%	6.3%
Sektorët Tjerë	6.3%	6.3%
Mesatarja e Normës së Interesit	6.9%	6.8%

Burimi: Banka Qendrore e Kosovës, përpunuar nga DPI / MTI-së

Rritje të normës efektive të interesit, gjatë vitit 2019, ka pasur te sektori i industrisë për 0.28%, krahasuar me vitin 2018, po ashtu edhe te pjesa “sektorët tjerë” vërehet një rritje e lehtë për 0.01% në përqindje të normës efektive të interesit.

1.5 Fuqia punëtore

Sipas ligjit të punës në Kosovë, marrëdhënia e punës mund të themelohet me çdo person prej moshës tetëmbëdhjetë (18) vjeçare.

Fuqia punëtore përbëhet nga personat e punësuar dhe personat e papunë, ndërsa personat joaktivë nuk konsiderohen pjesë e fuqisë punëtore.

Shkalla e pjesëmarrjes në fuqinë punëtore është përqindja e popullsisë në moshë pune e një vendi, që angazhohet në mënyrë aktive në tregun e punës.

Tabela 5. Pjesëmarrja në fuqinë punëtore 2015 - 2019

Fuqia punëtore	2015	2016	2017	2018	2019
Pjesëmarrja në fuqinë punëtore (në %)	37.6%	38.7%	42.8%	40.9 %	40.5 %
Pjesëmarrja e grave në fuqinë punëtore (në %)	18.1%	18.6%	20.0%	18.4%	21.1 %
Pjesëmarrja e meshkujve në fuqinë punëtore (në %)	56.7%	58.3%	65.3%	63.3%	59.7 %

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës / Vjetari Statistikor i Kosovës 2020

Shkalla e pjesëmarrjes në fuqinë punëtore gjatë vitit 2019, ka pësuar rënie për 0.4%, krahasuar me vitin 2018.

Pjesëmarrja e grave në fuqinë punëtore, në vitin 2019, është 21.1% ndërsa në vitin 2018 ishte 18.4%, që do të thotë se është shënuar rritje e pjesëmarrjes së fuqisë punëtore të grave për 2.7%. Pjesëmarrja e meshkujve në fuqinë punëtore, gjatë vitit 2019 është 59.7%, krahasuar me vitin 2018, te kjo kategori është shënuar rënie për 3.6%.

Shkalla e papunësisë është përqindja e fuqisë punëtore, që nuk është e punësuar. Fuqia punëtore përcaktohet si bazë për këtë indikator dhe jo popullsia në moshë pune e pasqyruar në tabelën nr. 6.

- Shkalla e përgjithshme e papunësisë 25.7%
- Shkalla e papunësisë të gratë 34.4%
- Shkalla e papunësisë të meshkujt 22.6%

Tabela 6. Shkalla e papunësisë 2015 - 2019

Shkalla e papunësisë	2015	2016	2017	2018	2019
Shkalla e përgjithshme e papunësisë (në %)	32.9%	27.5%	30.5%	29.6%	25.7 %
Shkalla e papunësisë tek gratë (në %)	36.6%	31.8%	36.6%	33.4%	34.4 %
Shkalla e papunësisë tek meshkujt (në %)	31.8%	26.2%	28.7%	28.5%	22.6 %

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës / Vjetari Statistikor i Kosovës 2020

Bazuar në tabelën nr. 6, shkalla e përgjithshme e papunësisë, gjatë vitit 2019, pësoi rënie për 3,9 %, krahasuar me vitin 2018.

Gjatë viteve 2015- 2019, papunësia më e lartë u shënuar në vitin 2015, me 32.9%, ndërsa më e ulëta ishte në vitin 2019, me 25.7%.

Shkalla e papunësisë të gratë në vitin 2019 është 34.4% derisa në vitin 2018 ishte 33.4%, ku vërehet rritje për 1%. Rënie e dukshme është shënuar te shkalla e papunësisë tek meshkujt me 4.9%, apo nga 28.5% në 22.6%, në vitin 2019.

PJESA E DYTË

ANALIZA SEKTORIALE – SEKTORI C

1. Numri i të punësuarve, ndërmarrjeve dhe qarkullimi vjetor

Analiza sektoriale në këtë raport përfshinë industrinë përpunuese, sipas NACE Rev2, nën sektorët e radhitur sipas kodeve, 10 deri në 33, në kuadër të Sektorit-C, e që ka të bëjë me numrin e ndërmarrjeve, numrin e të punësuarve, me vlerën e qarkullimit vjetor dhe me eksport/importet.

Industria përpunuese-Sektori C, përfshinë transformimin fizik ose kimik të një materiali, substance ose përbërësi në një produkt të ri, mirëpo nuk mund të jetë kriteri i vetëm dhe universal për përcaktimin e industrisë prodhuese, dhe si rregull i përgjithshëm, prodhimi merret me shndërrimin e lëndëve të para në një produkt të ri.

Përveç paraqitjes së të dhënave statistikore, analizat tregojnë edhe për trendët e rënies apo ngritjes, në sektorët e industrisë, jo vetëm në vitin e fundit por edhe për periudhën krahasuese me vitin paraprak si dhe trendët në periudhën tri vjeçare. Në tabelën nr. 7 të dhënat tregojnë se, gjatë tri viteve të fundit, është shënuar rënie në numrin e ndërmarrjeve dhe rritje të dy indikatorët tjerë, siç janë numri i të punësuarve dhe qarkullimi vjetor.

Punësimi - Pjesëmarrja e industrisë përpunuese në shkallën e punësimit, sipas aktivitetit ekonomik, në vitin 2019, ka rritje për 1.6%⁴, krahasuar me vitin 2018.

Sektori C- Industria përpunuese, në shkallën e punësimit sipas aktivitetit ekonomik merr pjesë me 11.9%.

⁴ Agjencia e Statistikave të Kosovës / <http://askdata.rks-gov.net/PXWeb>

Tabela 7. Sektori C, numri i ndërmarrjeve, të punësuarve dhe qarkullimi

Kodi	Industria Përpunuese – Sektori (C)	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
10	Përpunimi i produkteve ushqimore	1,225	1,244	1160	5,622	6,153	6,725	221,985,121	223,630,843	272,988,285.79
11	Prodhiimi i pijeve	77	89	74	1,685	1,822	1,823	95,781,864	107,448,551	118,109,350.97
12	Prodhiimi i produkteve të duhanit	1	1	1	80	25	44	-	449,890	3,820,491.62
13	Prodhiimi i tekstilit	123	127	111	835	817	629	17,223,678	14,687,986	15,382,963.26
14	Prodhiimi i veshjeve	215	226	210	746	857	856	7,420,579	7,308,961	8,514,956.19
15	Prodhiimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurë	35	37	29	428	430	379	6,672,866	6,812,630	7,156,650.38
16	Prodhiimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës	456	445	408	1,212	1,390	1,429	35,778,577	37,920,774	44,504,258.47
17	Prodhiimi i letrës dhe produkteve prej letrës	94	97	93	450	430	463	21,924,010	23,641,516	28,067,238.66
18	Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara	154	159	145	580	586	709	17,491,425	17,556,814	20,090,947.79
19	Prodhiimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës	8	7	6	49	62	109	7,667,889	12,461,750	17,136,402.83
20	Prodhiimi i produkteve kimike	94	104	85	561	642	624	20,971,231	24,145,349	27,811,433.84
21	Prodhiimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike	9	8	4	219	94	89	4,007,664	3,681,554	1,223,165.01
22	Prodhiimi i produkteve të gomës dhe të plastikës	484	504	481	2,270	2,374	2,793	106,575,041	114,531,279	131,057,171.90
23	Prodhiimi i produkteve minerale jo metalike	469	478	443	3,588	3,796	4,454	182,765,876	195,005,726	279,099,052.93
24	Prodhiimi i Metaleve	102	99	93	1,039	1,051	1,110	65,106,448	46,172,078	90,553,454.17
25	Prodhiimi i produkteve të fabrikuara metalike	566	600	581	2,236	2,471	2,494	92,735,945	117,431,916	105,628,083.82
26	Prodhiimi i kompjuterëve, produkteve elektronike dhe optike	23	21	15	48	54	48	2,325,824	1,915,630	1,733,787.38
27	Prodhiimi i pajisjeve elektrike	36	31	27	189	228	215	8,561,887	11,337,693	13,085,468.61
28	Prodhiimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t.	23	25	28	104	122	131	7,096,666	7,840,939	8,815,334.17
29	Prodhiimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio	2	2	2	31	36	47	783,531	1,018,339	1,533,577.98
30	Prodhiimi i mjeteve tjera të transportit	3	5	2	49	43	44	3,334,519	1,779,881	1,680,403.73
31	Prodhiimi i mobilie	380	406	393	1,862	2,314	2,608	48,959,032	63,113,256	70,687,899.95
32	Prodhiimi tjetër p.k.t.	80	88	80	172	219	266	3,686,814	4,777,195	7,066,347.56
33	Riparimi dhe instalimi i makinerive dhe pajisjeve	46	59	62	62	82	89	7,467,925	16,765,129	6,157,605.19
Gjithsejtë		4,705	4,862	4,533	24,117	26,098	28,179	986,324,412	1,061,435,679	1,281,904,332

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Nga të dhënat në tabelën nr. 7, sa i përket Sektorit-C, të dhënat tregojnë se në vitin 2019 kemi rritje të punësimit për 7.97%, krahasuar me vitin paraprak, përderisa në vitin 2018 krahasuar me vitin 2017, kishte rritje për 8.21%.

Po ashtu, Sektori-C ka shënuar rritje edhe në qarkullim, në vitin 2019 për 20.77 %, krahasuar me vitin paraprak, ndërsa viti 2018 krahasuar me vitin 2017 kishte rritje për 7.61%. Përderisa në punësim dhe qarkullim është shënuar rritje, te numri i ndërmarrjeve, në vitin 2019, është shënuar rënie për 6.76%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i “Përpunimit të produkteve ushqimore”, gjatë vitit 2019, ka pasur përqindjen më të lartë në punësim, për 23.87%, në qarkullim 21.30% si dhe në numër të ndërmarrjeve 25.59%. Në vendin e dytë, sipas punësimit radhitet nën sektori i “Prodhimit të produkteve minerale jo metalike” me qarkullim vjetor prej 21.77% dhe me 16% të punësuar, përderisa tek numri i ndërmarrjeve ky nën sektor zë vendin e tretë me rreth 10%.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve të gomës dhe të plastikës”, i cili konsiderohet nën sektor me potencial për zhvillim, në kuadër të Sektorit-C, në qarkullim merr pjesë me 10.22%, në punësim me 9.91% dhe me 10.61% në numrin e ndërmarrjeve.

Nën sektori i prodhimit të mobileve ka treguar një trend të mirë të rritjes, gjatë tri viteve të fundit në të dy indikatorët, punësim dhe qarkullim. Në kuadër të Sektorit-C, për vitin 2019 ky nën sektor, merr pjesë në qarkullim me 5.51%, në punësim me 9.26% dhe numër të ndërmarrjeve me 8.67%.

Të dhënat e tabelës nr. 7, tregojnë se “Prodhimi i produkteve të fabrikuara metalike” në totalin e qarkullimit të Sektorit-C, gjatë vitit 2019, merr pjesë me 8.24%, në punësim merr pjesë me 8.85% dhe në numër të ndërmarrjeve me 12.82%.

Në kuadër të Sektorit-C, njëri ndër nën sektorët me potencial të mirë në qarkullim dhe punësim është nën sektori “Prodhimi i pijeve”, i cili në vlerën e përgjithshme të qarkullimit merr pjesë me 9.21%, në punësim me 6.47% për derisa në numër të ndërmarrjeve përqindja është mjaft e ulët, me vetëm 1.63%.

Në raport janë pasqyruar të dhënat edhe për sektorin e drurit, i cili në kuadër të Sektorit-C, në qarkullim merr pjesë me vlerë prej 3.47%, në punësim me 5.07% dhe në numër të ndërmarrjeve me 9%.

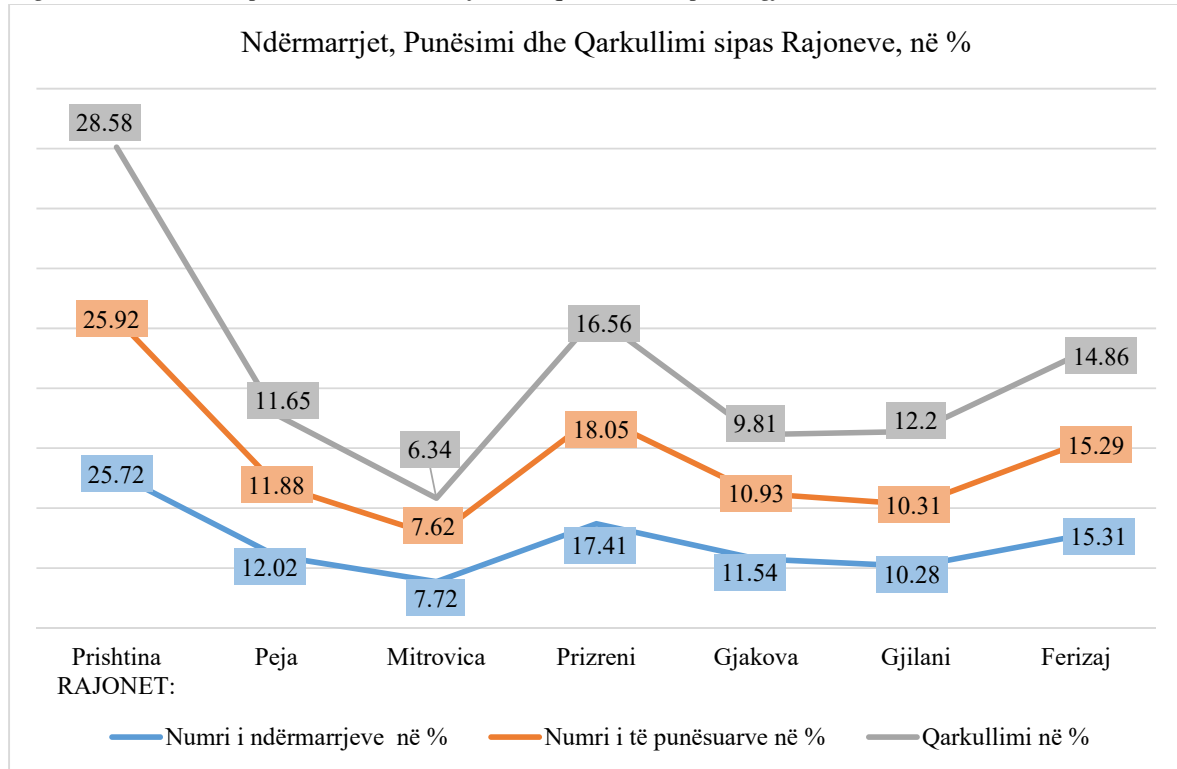
Në vitin 2019, vlera e qarkullimit të nën sektori “Prodhimi i metaleve”, në totalin e Sektorit-C, është 7.06%, derisa në punësim merr pjesë me 3.94% dhe në numër të ndërmarrjeve me 2.05%.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike” në qarkullim merr pjesë me 2.17%, në punësim 2.21% dhe numër të ndërmarrjeve me 1.88%.

Në kuadër të Sektorit-C, nën sektori i letrës, edhe pse me një vlerë jo të lartë, në qarkullim merr pjesë me 2.19%, në punësim me 1.64% dhe në numër të ndërmarrjeve me 2.05%.

Nën sektorët “Prodhimi i tekstit” dhe “Prodhimi i veshjeve”, gjatë vitit 2019, në kuadër të Sektorit-C, kanë ndikuar shumë pak në qarkullim, derisa në punësim dhe numër të ndërmarrjeve kanë ndikim më të mirë. Nën sektori i tekstit në punësim merr pjesë me 2.23% dhe në numër të ndërmarrjeve me 2.45%, derisa nën sektori i veshjeve në kuadër të Sektorit-C, në punësim merr pjesë me 3.04% dhe në numër të ndërmarrjeve me 4.63% dhe me qarkullim prej rreth 1%.

Figura 1. Sektori C – punësimi, ndërmarrjet dhe qarkullimi sipas regjioneve

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Nga të dhënat e paraqitura në figura nr.1, vërejmë se me numrin më të lartë të ndërmarrjeve në Sektorin-C, prinë regjioni i Prishtinës me 25.72%. Po ashtu, ky regjion prinë edhe me numrin më të lartë të punësuarve me 25.92% si dhe në qarkullim me 28.58%. Sipas këtyre treguesve, në vendin e dytë radhitet regjioni i Prizrenit me numër të ndërmarrjeve 17.41%, me numër të punësuarve 18.05% dhe me qarkullim vjetor 16.56%. Regjioni i Ferizajt, me të dhënat e paraqitura radhitet në vendin e tretë, me numër të ndërmarrjeve 15.31%, me të punësuar 15.29% dhe me qarkullim vjetor 14.86%, krahasuar me regjionet tjera.

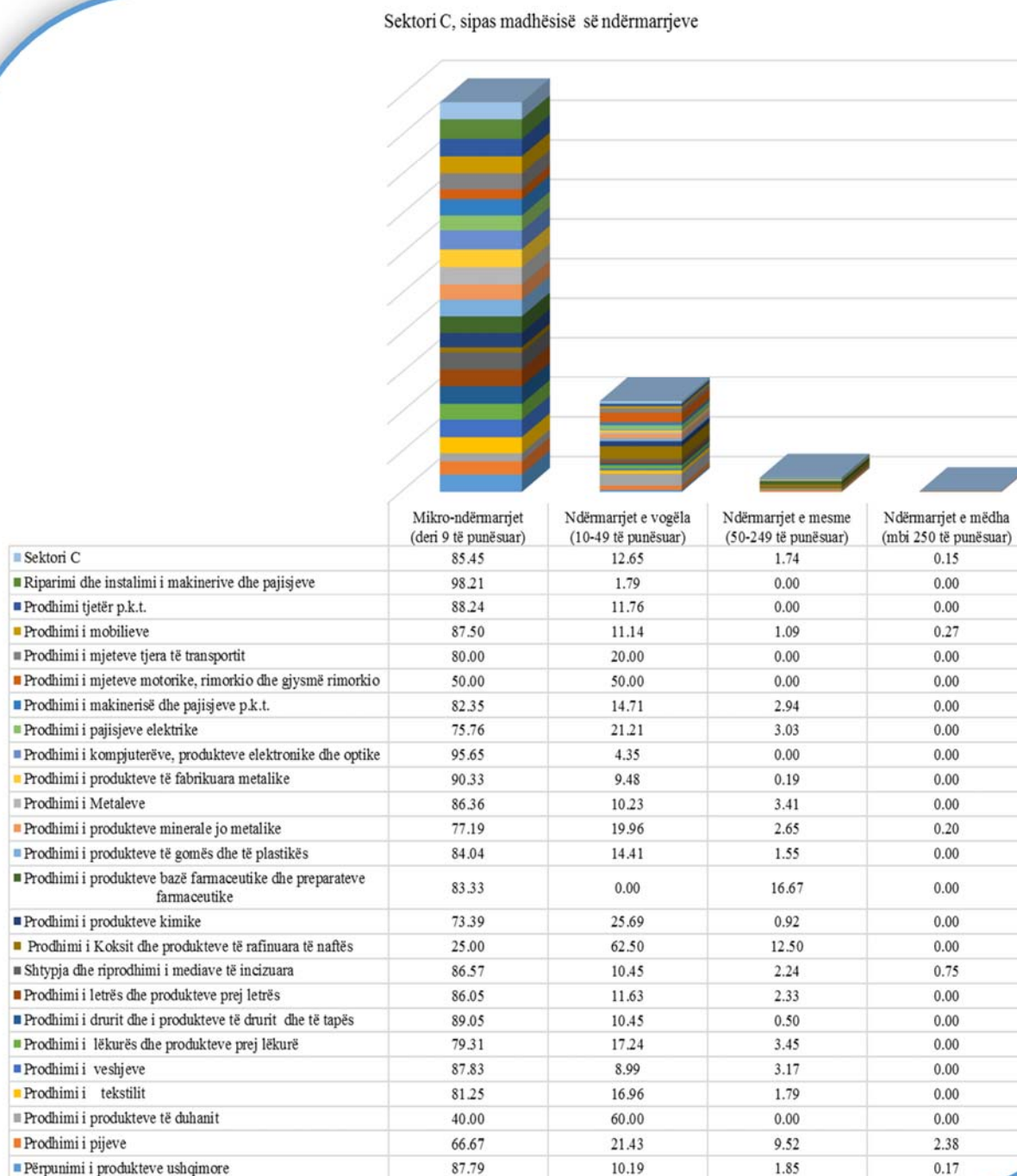
Regjioni i Pejës, zë vendin e katërt, me numër të ndërmarrjeve 12.02%, të punësuar 11.88% dhe qarkullim vjetor 11.65%. Në vendin e pestë radhitet regjioni i Gjakovës me 11.54% ndërmarrje, pastaj me 10.93% të punësuar ndërsa në qarkullim radhitet në vendin e gjashtë me 9.81%. Regjioni i Gjilanit radhitet në vendin e gjashtë me numër të ndërmarrjeve prej 10.28%, me 10.31% të punësuar, ndërsa në qarkullim radhitet në vendin e katërt me 12.2%.

Regjioni i Mitrovicës radhitet në vendin e shtatë për nga numri i ndërmarrjeve me 7.72%, me 7.62% të punësuar dhe me qarkullim 6.34%.

1.1. Ndërmarrjet sipas madhësisë dhe nën sektorëve

Në kuadër të zhvillimit ekonomik, vlerësuar rëndësinë që e ka Sektori-C dhe bazuar në analizat statistikore, janë përpunuar të dhënat edhe nga aspekti i madhësisë së ndërmarrjeve nëpër nën sektorët e Industrisë përpunuese, për vitin 2019.

Figura 2. Sektori-C, nën sektorët sipas madhësisë së ndërmarrjeve

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Të dhënat e prezantuara, në figura nr. 2, Sektori-C, sipas madhësisë së ndërmarrjeve tregojnë se në Kosovë, 85.45%, janë ndërmarrje mikro, pastaj 12.65% janë ndërmarrje të vogla, 1.74%, ndërmarrje të mesme dhe 0.15% ndërmarrje të mëdha. Në kuadër të Sektorit-C (10-33) vetëm pesë nën sektorë bëjnë pjesë në kategorinë e ndërmarrjeve të mëdha.

Nga kategoria e mikro-ndërmarrjeve, nën sektori me numrin më të madh të ndërmarrjeve është “Riparimi dhe instalimi i makinerive dhe pajisjeve”, me gjithsejtë 98.21%, nga totali i ndërmarrjeve, në këtë kategori, pasuar nga nën sektori “Prodhimi i kompjuterëve, produkteve elektronike dhe optike”, me 95.65% dhe i treti sipas kësaj renditje është nën sektori “Prodhimi i produkteve të fabrikua metalike” me 90.33%.

Në kategorinë e ndërmarrjeve të vogla, nën sektori “Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës”, përbënë 62.5%, në kuadër të Sektorit-C, pasuar nga nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike”, me 25.69% dhe nga nën sektori “Prodhimi i pijeve”, me 21.43%.

Kategorisë së ndërmarrjeve të mesme, i prinë nën sektori “Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike” me 16.67%, pasuar nga ndërmarrjet në nën sektorin “Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës”, me 12.5% dhe i treti, në kategorinë e ndërmarrjeve të mesme radhitet nën sektori “Prodhimi i pijeve” me 9.52%.

Nga vlerësimi i të dhënave të analizuara, kategoria e ndërmarrjeve të mëdha, në ekonominë e vendit, ka numër të vogël të ndërmarrjeve. Nën sektori me numrin më të madh të ndërmarrjeve, nga ky kategorizim, është “Prodhimi i pijeve” me 2.38%, pasuar nga nën sektori “Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara” me 0.75% dhe në fund radhitet nën sektori “Prodhimi i mobilieve” me 0.27%. Vlen të theksohet se shumica e nën sektorëve që e përbëjnë nomenklaturën e Sektorit-C, nuk bëjnë pjesë në kategorinë e ndërmarrjeve të mëdha.

Në kuadër të Sektorit-C, nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore”, ka 87.79% ndërmarrje mikro, 10.19% ndërmarrje të vogla, 1.85% të mesme dhe 0.17% janë ndërmarrje të mëdha.

Nën sektori “Prodhimi i mobilieve”, aktivitetin ekonomik e zhvillon në 87.5% ndërmarrje mikro, 11.14% në ndërmarrje të vogla, 1.09% në ndërmarrje të mesme dhe 0.27% në kategorinë e ndërmarrjeve të mëdha.

Nën sektori “Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara”, veprimtarin ekonomike e zhvillon në 86.57% në kategorinë e ndërmarrjeve mikro, 10.45% në të vogla, 2.24% të mesme dhe 0.75% ndërmarrje të mëdha.

Në nën sektorin “Prodhimi i produkteve minerale jo metalike” 77.19% janë mikro ndërmarrje, 19.96% të vogla, 2.65% të mesme dhe 0.2% janë ndërmarrje të mëdha. Nga ky kategorizim kemi edhe nën sektorin e fundit në kuadër të Sektorit-C, me pjesëmarrje në të gjitha kategoritë e ndërmarrjeve, siç është “Prodhimi i pijeve” i cili aktivitetin ekonomik e zhvillon në 66.67% mikro ndërmarrje, 21.43% në të vogla, 9.52% prej tyre të mesme dhe 2.38% në ndërmarrje të mëdha.

2. Eksporti dhe importi me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera, për Sektorin – C (Industria përpunuese)

Treguesi i numrit të ndërmarrjeve eksportuese, sipas nën sektorëve të industrisë përpunuese, tregon pjesëmarrje e ndërmarrjeve në eksport. Sipas OECD “Shumica e ndërmarrjeve nuk janë eksportuese: në të gjitha vendet, më pak se 10% e firmave janë eksportues”⁵.

Nga gjithsej 4,553 ndërmarrje të Sektorit-C, 752 apo 16.74% janë ndërmarrje eksportuese⁶.

Të dhënat në tabelën nr.8, paraqesin një pasqyrim të vlerave të importit dhe eksportit me vendet e CEFTA-së, EFTA-së, BE-së dhe me vendet e tjera, për nën sektorët e Sektorit-C, për vitet 2017-2019.

Sektorin-C, në eksportin e përgjithshëm merr pjesë me 76.06%

• Eksportet, Sektorin-C

Totali i eksporteve në vendet e BE-së , CEFTA-së , EFTA-së dhe vendet tjera, për vitin 2019, ishte 383.49 milion euro, ndërsa sektori i industrisë përpunuese ka marrë pjesë me vlerë prej 291.70 milion euro, apo 76.06%, në kuadër të eksportit të përgjithshëm.

Të dhënat në tabelën nr. 8, tregojnë se pjesëmarrja e Sektorit-C, për vitin 2019, është më e lartë për 12.95%, krahasuar me vitin 2018.

Eksportet gjatë vitit 2019, në Sektorin-C, dominohen nga nën sektori “Prodhi i metaleve”, me pjesëmarrje prej 26.01%, ndërsa krahasuar me vitin 2018, ky nën sektor, ka pasur rritje për 20.17%. Vendet me të cilat është realizuar më së tepërmi eksport nga ky nën sektor janë: në Indi me 43.03%, në Itali me 17.99% dhe në Shqipëri me 10.78%.

Në vendin e dytë radhitet nën sektori “Prodhi i produkteve të plastikës dhe gomës” me pjesëmarrje prej 17.65%, në kuadër të Sektorit-C, ndërsa ky nën sektor ka shënuar rritje për 10.85%, krahasuar me vitin 2018. Prodhimet e këtij nën sektori kryesisht janë eksportuar në Holandë me 20.03%, në Gjermani me 16.57% dhe në Zvicër me 14.55%.

Në vendin e tretë, me pjesëmarrje në eksport, radhitet nën sektori “Prodhi i pijeve” me 9.83% dhe me rritje prej 3.99%, krahasuar me vitin paraprak. Produktet e pijeve kryesisht janë eksportuar në Shqipëri 47.9%, Maqedoni të Veriut 15.03% dhe në Serbi me 6.82%.

Në kuadër të nën sektorëve, i katërti me radhë, në eksporte është nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore” me 9.74%, por që ka shënuar rënie për 17.82%, krahasuar me vitin paraprak. Produktet ushqimore janë eksportuar në Shqipëri për 17.1%, në Maqedoninë e Veriut me 12.84%, dhe në Serbi me 10.63%.

Nën sektori “Prodhi i produkteve të fabrikuar metalike”, ka pjesëmarrje në eksport me 8.04% dhe me rritje prej 9.19%, krahasuar me vitin 2018. Eksporti i këtyre produkteve kryesisht është realizuar në Zvicër me 20.16%, pastaj në Gjermani me 13.77%, në Maqedoninë e Veriut me 11.43% dhe në Shqipëri me 10.73%.

⁵ Exports by enterprise size class - OECD iLibrary / https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/entrepreneur_aag-2013-11-en.pdf?

⁶ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

- **Importet, Sektori-C**

Totali i importeve nga vendet e BE-së , CEFTA-së , EFTA-së dhe nga vendet tjera, për vitin 2019, është 3.49 miliard euro, ndërsa Sektori-C ka marrë pjesë me vlerë prej 3.25 miliard euro, apo rreth 93%.

Importet gjatë vitit 2019, në Sektorin-C, dominohen nga nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore” me 14.11% , edhe pse krahasuar me vitin 2018, ky nën sektor, ka pasur rritje të lehtë për 6.62%. Në vendin e dytë radhitet nën sektori “Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës” me pjesëmarrje 12.16%, ndërsa krahasuar me vitin 2018 ky nën sektorë ka shënuar rritje për vetëm 0.49%.

Nën sektori “Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio”, radhitet në vendin e tretë në import, me pjesëmarrje prej 9.21% dhe ka shënuar rritje për 18.34%, krahasuar me vitin 2018.

Industria e prodhimit të metaleve, edhe pse në importe radhitet në vendin e katërt, në kuadër të Sektorit-C, merr pjesë me 8.13% dhe ka shënuar rritje vetëm për 0.24%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori “Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara”, në vitin 2019, ka shënuar rënie më të theksuar në importe, për 55.36%, krahasuar me vitin 2018. Rënie në importe ka shënuar edhe nën sektori “Prodhimi i tekstilit”, për 3.18%, krahasuar me vitin paraprak.

Vlerësuar nga perspektiva e vendeve që kanë realizuar importe më të larta, gjatë vitit 2019, sipas Sektorit-C janë : “Përpunimi i produkteve ushqimore”, “Prodhimi i koksit dhe produkteve të rafinuara nga nafta”, “Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio”, “Prodhimi i metaleve” si dhe “Prodhimi i produkteve kimike”.

Nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore”, importin më të lartë e ka realizuar nga Maqedonia e Veriut me 10.94%, pasuar nga Brazili me 10.14%, nga Gjermania me 9.77%, nga Italia me 8.98% si dhe nga Turqia me 8.44%.

Nën sektori i dytë, me import të lartë, në vitin 2019 është “Prodhimi i koksit dhe produkteve të rafinuara nga nafta”. Produktet e këtij nën sektori janë importuar nga Greqia 29.7%, nga Izraeli 1.58%, nga Maqedonia e Veriut 9.97%, nga Italia 9.04%, etj.

Te nën sektori “Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio”, vlerat më të larta të importit janë realizuar nga Gjermania 68% dhe nga Franca me 5.64%.

Në bazë të dhënave të analizuara del se te nën sektori “Prodhimi i metaleve”, importi më i lartë është realizuar nga Shqipëria me 38.11%, Maqedonia e Veriut me 12.34% dhe nga Turqia me 11.83%.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike” radhitet i fundit me importe, ndërsa vendet nga të cilat janë importuar produktet e këtij nën sektori janë, nga Gjermania me 12.44%, nga Turqia me 12.36%, nga Kina me 8.07%, etj.

Tabela 8. Vlera e Eksporteve dhe Importeve me vendet e CEFTA-së, EFTA-së, BE-së, dhe Vendet tjera 2017 – 2019

Kodi	Industria Përpunuese – Sektori (C)	Eksporti			Balanci		Importi			Balanci	
		2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
10	Përpunimi i produkteve ushqimore	37,502,152.01	34,588,451.58	28,424,151.36	(6,164,300.22)	(17.82)	426,988,952.95	430,684,698.03	459,196,871.23	28,512,173.20	6.62
11	Prodhimi i pijeve	24,194,115.30	27,565,225.96	28,665,800.23	1,100,574.27	3.99	76,485,548.54	78,580,037.59	82,588,664.30	4,008,626.71	5.10
12	Prodhimi i produkteve të duhanit	-	-	-	-	-	62,087,168.25	64,847,952.16	68,512,606.49	3,664,654.33	5.65
13	Prodhimi i Tekstilit	6,205,923.58	6,136,824.19	7,875,908.03	1,739,083.84	28.34	52,144,762.42	58,660,751.55	56,796,552.95	(1,864,198.60)	(3.18)
14	Prodhimi i veshjeve	1,465,160.74	2,179,544.62	3,293,023.19	1,113,478.57	51.09	89,105,964.99	105,171,177.93	118,008,278.57	12,837,100.64	12.21
15	Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurë	3,531,648.80	2,735,479.11	3,080,819.54	345,340.43	12.62	40,897,608.37	44,554,440.03	49,380,964.63	4,826,524.60	10.83
16	Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje	5,357,326.52	5,408,715.00	7,677,012.54	2,268,297.54	41.94	64,815,776.40	69,299,228.65	75,584,593.05	6,285,364.40	9.07
17	Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës	2,554,842.69	2,420,018.61	2,039,439.64	(380,578.97)	(15.73)	56,441,943.96	58,497,122.07	61,938,776.04	3,441,653.97	5.88
18	Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara	-	-	-	-	-	277,927.85	430,172.03	192,046.50	(238,125.53)	(55.36)
19	Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës	1,249,675.42	1,344,980.72	2,655,565.82	1,310,585.10	97.44	318,127,062.07	393,716,432.65	395,650,224.84	1,933,792.19	0.49
20	Prodhimi i produkteve kimike	5,714,545.48	5,867,275.26	8,160,771.92	2,293,496.66	39.09	213,552,971.43	226,642,896.45	237,989,157.53	11,346,261.08	5.01

Raporti-Industria përpunuese, 2019

21	Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike	695,643.09	1,874,824.80	931,976.93	(942,847.87)	(50.29)	65,778,071.50	69,038,489.78	69,624,461.97	585,972.19	0.85
22	Prodhimi i produkteve të gomës dhe të plastikës	36,886,716.18	46,454,152.31	51,494,994.46	5,040,842.15	10.85	142,299,337.72	151,108,932.16	155,217,193.08	4,108,260.92	2.72
23	Prodhimi i produkteve minerale jo metalike	6,620,730.98	7,843,754.76	7,592,128.25	(251,626.51)	(3.21)	155,868,547.43	166,279,334.09	167,647,853.52	1,368,519.43	0.82
24	Prodhimi i Metaleve	83,307,151.89	63,135,997.19	75,872,939.29	12,736,942.10	20.17	205,753,206.18	263,854,273.63	264,476,551.92	622,278.29	0.24
25	Prodhimi i produkteve të fabrikua metalike	13,782,596.54	21,478,381.68	23,451,261.04	1,972,879.36	9.19	101,979,284.00	110,032,985.05	112,031,510.36	1,998,525.31	1.82
26	Prodhimi i kompjuterëve, produkteve elektronike dhe optike	1,540,536.02	3,019,765.97	5,318,945.82	2,299,179.85	76.14	90,111,453.14	110,119,840.51	108,667,847.51	(1,451,993.00)	(1.32)
27	Prodhimi i pajisjeve elektrike	1,709,086.34	2,254,567.39	4,180,545.40	1,925,978.01	85.43	139,947,496.24	149,458,728.23	148,011,315.93	(1,447,412.30)	(0.97)
28	Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t.	5,167,933.83	6,554,436.54	8,057,317.86	1,502,881.32	22.93	167,303,979.61	214,632,826.68	217,871,513.60	3,238,686.92	1.51
29	Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio	1,216,818.93	2,180,302.39	2,924,958.97	744,656.58	34.15	258,995,415.18	253,292,372.42	299,743,201.02	46,450,828.60	18.34
30	Prodhimi i mjeteve tjera të transportit	12,953.87	43,898.84	87,518.23	43,619.39	99.36	5,392,237.21	10,480,382.61	8,368,461.37	(2,111,921.24)	(20.15)
31	Prodhimi i mobileve	7,259,136.72	10,541,831.77	15,316,687.30	4,774,855.53	45.29	40,831,638.62	49,638,936.13	49,691,848.08	52,911.95	0.11
32	Prodhimi tjetër p.k.t.	5,050,006.85	4,623,853.10	4,599,984.53	(23,868.57)	(0.52)	38,427,106.23	42,744,366.08	46,106,308.49	3,361,942.41	7.87
33	Riparimi dhe instalimi i makinerive dhe pajisjeve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	GJITHSEJTË	251,024,701.78	258,252,281.79	291,701,750.35	33,449,468.56	12.95	2,813,613,460.28	3,121,766,376.51	3,253,296,802.98	131,530,426.47	4.21

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

2.1. Eksporti dhe importi me vendet e BE-së

Eksportet me vendet e BE-së, për vitin 2019, janë në vlerë prej 104.47 milion euro, që do të thotë se kanë shënuar rritje për 45.16%, ndërsa vlera e importit është 1.61 miliard euro, dhe paraqet rritje në importe për rreth 16.31%, krahasuar me vitin 2018.

Bazuar në tabelën nr. 9, në totalin e shkëmbimeve tregtare për vitin 2019, Kosovë – BE, eksporti merr pjesë me 6.48%, ndërsa importi me 93.52% mund të themi se kemi një trend në rritje, krahasuar me vitin paraprak.

Tabela 9. Vlera e Eksporteve dhe Importeve me vendet e BE-së për vitin 2017– 2019

Kodi	Industria Përpunuese – Sektori (C)	Eksporti			Balanci		Importi		Balanci		
		2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
10	Përpunimi i produkteve ushqimore	15,617,862.63	15,082,335.64	10,200,710.55	(4,881,625.09)	(32.37)	180,835,567.09	199,105,288.62	270,298,066.20	71,192,777.58	35.76
11	Prodhimi i pijeve	4,798,982.26	4,995,245.58	5,473,128.63	477,883.05	9.57	22,401,578.19	26,021,867.32	55,107,797.10	29,085,929.78	111.77
12	Prodhimi i produkteve të duhanit	-	-	-	-	-	47,397,117.13	41,792,056.23	49,255,240.41	7,463,184.18	17.86
13	Prodhimi i Tekstilit	3,011,472.64	2,467,159.55	3,788,717.63	1,321,558.08	53.57	6,202,212.06	7,977,414.19	7,929,205.65	(48,208.54)	(0.60)
14	Prodhimi i veshjeve	558,499.63	1,061,574.28	2,042,388.01	980,813.73	92.39	6,212,593.14	8,205,765.46	7,432,895.22	(772,870.24)	(9.42)
15	Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurë	2,025,120.42	2,128,796.75	2,570,831.25	442,034.50	20.76	3,342,015.18	3,763,189.55	4,252,600.02	489,410.47	13.01
16	Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara- thurje	1,771,693.02	1,357,154.93	3,112,584.10	1,755,429.17	129.35	24,319,108.90	24,746,781.03	38,620,394.41	13,873,613.38	56.06
17	Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës	178,685.29	117,955.83	192,086.18	74,130.35	62.85	22,861,197.68	24,803,665.74	34,051,389.79	9,247,724.05	37.28

Raporti-Industria përpunuese, 2019

18	Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara	-	-	-	-	-	77,828.95	64,706.15	47,165.52	(17,540.63)	(27.11)
19	Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës	5,860.00	77.76	535.05	457.29	588.08	206,727,435.24	216,457,787.04	205,572,380.02	(10,885,407.02)	(5.03)
20	Prodhimi i produkteve kimike	2,356,125.23	1,977,752.24	3,137,342.94	1,159,590.70	58.63	114,676,488.20	118,725,038.15	139,793,906.33	21,068,868.18	17.75
21	Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike	15,767.30	81,912.60	17,520.00	(64,392.60)	(78.61)	39,959,156.14	45,105,305.24	47,944,225.47	2,838,920.23	6.29
22	Prodhimi i produkteve të gomës dhe të plastikës	15,760,855.34	21,070,930.83	25,466,885.43	4,395,954.60	20.86	66,261,229.61	73,260,684.83	81,664,634.12	8,403,949.29	11.47
23	Prodhimi i produkteve minerale jo metalike	861,807.16	1,366,795.28	1,834,013.95	467,218.67	34.18	50,617,015.62	54,789,670.69	60,825,685.50	6,036,014.81	11.02
24	Prodhimi i Metaleve	1,738,869.62	1,804,643.12	20,690,712.12	18,886,069.00	1,046.53	26,157,403.22	37,867,343.46	59,298,364.72	21,431,021.26	56.59
25	Prodhimi i produkteve të fabrikua metalike	4,571,292.68	7,195,530.59	9,464,910.03	2,269,379.44	31.54	38,348,351.50	45,162,475.02	52,897,096.94	7,734,621.92	17.13
26	Prodhimi i kompjuterëve, produkteve elektronike dhe optike	335,359.94	388,034.96	2,287,040.96	1,899,006.00	489.39	26,196,400.16	26,318,532.12	28,988,870.78	2,670,338.66	10.15
27	Prodhimi i pajisjeve elektrike	392,045.46	609,221.73	869,658.06	260,436.33	42.75	42,874,096.73	44,070,023.07	53,098,346.80	9,028,323.73	20.49
28	Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t.	2,051,041.60	2,259,488.52	2,944,540.30	685,051.78	30.32	89,708,334.94	129,737,414.35	112,081,734.77	(17,655,679.58)	(13.61)
29	Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysme rimorkio	532,948.93	818,311.06	1,329,593.58	511,282.52	62.48	237,270,671.98	232,960,058.91	275,939,984.88	42,979,925.97	18.45
30	Prodhimi i mjeteve tjera të transportit	600.00	9,558.50	9,133.96	(424.54)	(4.44)	2,404,294.88	3,036,545.33	2,003,524.33	(1,033,021.00)	(34.02)
31	Prodhimi i mobileve	2,049,384.80	3,649,272.54	5,518,831.18	1,869,558.64	51.23	8,429,726.52	11,605,332.23	11,603,778.03	(1,554.20)	(0.01)
32	Prodhimi tjetër p.k.t.	4,242,303.40	3,529,190.71	3,519,163.57	(10,027.14)	(0.28)	10,555,635.96	11,616,242.23	14,667,964.57	3,051,722.34	26.27
33	Riparimi dhe instalimi i makinerive dhe pajisjeve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	GJITHSEJTË	62,876,577.35	71,970,943.00	104,470,327.48	32,499,384.48	45.16	1,273,835,459.02	1,387,193,186.96	1,613,375,251.58	226,182,064.62	16.31

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI-së

- **Eksportet me vendet e BE**

Nën sektori “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës”, merr pjesë me 24.38%, në totalin e eksporteve me vendet e BE-së, ndërsa krahasuar me vitin paraprak ka shënuar rritje për 20.86%. Ky eksport, kryesisht është realizuar në Holandë me 40.51%, në Gjermani me 33.5%, dhe në Belgjikë me 7.69%.

Në vendin e dytë, me pjesëmarrje në eksport, me vendet e BE-së, radhitet nën sektori “Prodhimi i metaleve” me 19.80%, për derisa ka shënuar rritje të lartë, mbi 100%, krahasuar me vitin 2018. Vendet në të cilat janë eksportuar produktet e metaleve janë, në Itali me 65.96%, dhe Finlandë me 16.44%.

Në vitin 2019, nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore”, merr pjesë me 9.76%, ndërsa ka shënuar rënie për 32.37%, krahasuar me vitin paraprak. Eksportet e produkteve ushqimore, destinimin e tregut e kanë pasur në Gjermani me 24.79%, në Itali me 21.88% dhe në Austri me 16.59%.

Rritje të eksportit, në vendet e BE-së, në vitin 2019, krahasuar me vitin 2018 ka shënuar nën sektori “Prodhimi i produkteve të fabrikuar metalike” për 31.54%. Në totalin e eksporteve të Sektorit-C, me vendet e BE-së, ky nën sektorë merr pjesë me 9.05%. Produktet e këtij nën sektori janë eksportuar në Gjermani me 34.11%, në Holandë me 18.3%, në Itali me 13.15% dhe në Francë 12.31%.

Gjithashtu, gjatë vitit 2019, krahasuar me vitin 2018, rritje kanë shënuar edhe dy nën sektorët tjerë, siç është “Prodhimi i drurit dhe produkteve nga druri dhe të tapës, përveç mobileve, prodhimeve nga kashta dhe produkteve përthurje” mbi 100% dhe nën sektori “Prodhimi i veshjeve me 92.39%.

Rënie në eksport, gjatë vitit 2019 ka shënuar nën sektori “Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike” me 78.61%, dhe nën sektori “Prodhimi i mjeteve tjera të transportit” me 4.44%.

- **Importet me vendet e BE-së**

Të dhënat tregojnë se nën sektori “Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio” ka shënuar importin më të lartë prej 7.10%, në pjesëmarrjen e importeve të Sektorit-C. Ky nën sektor në import ka pasur rritje për 18.45%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore”, merr pjesë në importe me 16.75% dhe ka rritje për 36.76%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektor i tretë, në Sektorin-C, është “Prodhimi i koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës”, me pjesëmarrje në importe për 12.74%. Ky nën sektor, ka shënuar rënie në import për 5.03%, krahasuar me vitin 2018,

Në Sektorin-C, nën sektori i “Industrië kimike” radhitet e katërta, me 8.66% dhe në vitin 2019, ka shënuar rritje në importe për 17.75%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën sektori “Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t”, merr pjesë me 6.95% në importe të Sektorit-C. Në vitin 2019, ky nën sektor ka pasur rënie për 13.61%, krahasuar me vitin 2018.

Në vitin 2019, nën sektori “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës”, ka shënuar rritje për 11.47%, krahasuar me vitin paraprak. Pjesëmarrja e këtij nën sektori në importet e Sektorit-C është 5.06%.

Analizat e të dhënave tregojnë se shteti me të cilin është realizuar importi më i lartë te nën sektori “Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio”, është nga Gjermania me 73.87%. Në kuadër të nën sektorit “Përpunimi i produkteve ushqimore”, importi është realizuar nga Gjermania 16.6%, nga Italia 15.25%, nga Polonia 11.86%, nga Sllovenia 10.83%, etj.

Importet në fushën e nën sektorit “Prodhimi i koksit dhe produkteve të rafinuara nga nafta”, janë realizuar nga Greqia me 57.33%, nga Italia me 17.4% dhe nga Bullgaria me 10.78%. Te nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike”, shtetet me të cilat është realizuar import janë: nga Gjermania 21.8%, nga Italia 10.82%, nga Polonia 8.75%, etj.

Nën sektori “Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t”, importin më të lartë e ka realizuar nga Gjermania me 31.29% dhe nga Italia me 32.88%. E analizuar si fushë veprimtari me import të lartë është edhe nën sektori “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës”. Produktet e këtij nën sektori janë importuar nga Gjermania 41.12%, nga Italia 9.41%, nga Polonia 9.18%, nga Bullgaria me 8.63%, etj.

2.2. Eksporti dhe importi me vendet e CEFTA-së

Në Sektorin-C, nën sektorët (10 deri 33), vlerat e importit dhe eksportit me vendet e CEFTA-së, për vitin 2019, janë pasqyruar në tabelën nr.10.

Në përgjithësi, me vendet e CEFTA-së, vazhdojmë të kemi deficit tregtar në vlerë prej 347.37 milion euro, megjithatë, eksportet për vitin 2019 kanë shënuar rritje për 2.46%, për kundër rënies së importeve për 39.16%.

Tabela 10. Vlera e Eksporteve dhe Importeve me vendet e CEFTA-së për sektorët e industrisë, 2017 - 2019

Kodi	Industria Përpunuese – Sektori (C)	Eksporti			Bilanci		Importi			Bilanci	
		2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
10	Përpunimi i produkteve ushqimore	18,827,525.22	17,041,347.33	14,357,962.18	(2,683,385.15)	(15.75)	145,620,586.09	131,263,249.23	63,581,293.51	(67,681,955.72)	(51.56)
11	Prodhimi i pijeve	18,191,511.10	20,992,801.46	21,341,142.71	348,341.25	1.66	49,338,687.40	48,273,487.33	22,472,368.09	(25,801,119.24)	(53.45)
12	Prodhimi i produkteve të duhanit	-	-	-	-	-	4,990,419.05	2,636,871.60	1,645,261.50	(991,610.10)	(37.61)
13	Prodhimi i Tekstilit	949,114.00	1,757,528.84	3,040,604.31	1,283,075.47	73.00	3,060,385.91	2,342,480.35	1,108,200.27	(1,234,280.08)	(52.69)
14	Prodhimi i veshjeve	564,189.06	731,217.75	517,408.79	(213,808.96)	(29.24)	1,709,919.02	1,563,651.31	511,477.99	(1,052,173.32)	(67.29)
15	Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurë	1,505,616.97	529,904.61	500,696.70	(29,207.91)	(5.51)	1,571,524.89	1,391,126.05	719,700.93	(671,425.12)	(48.26)
16	Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashia dhe materialeve të gërshetuara - thurje	1,212,221.00	1,531,782.82	1,879,859.73	348,076.91	22.72	22,640,883.08	22,175,711.80	15,500,859.88	(6,674,851.92)	(30.10)
17	Prodhimi i letërës dhe produkteve prej letërës	2,318,052.59	2,228,012.70	1,790,001.45	(438,011.25)	(19.66)	22,464,253.75	22,118,035.70	13,921,943.96	(8,196,091.74)	(37.06)
18	Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës	1,243,675.42	1,344,902.96	2,655,010.77	1,310,107.81	97.41	83,327,418.63	116,179,032.43	70,576,780.70	(45,602,251.73)	(39.25)
20	Prodhimi i produkteve kimike	3,047,406.42	3,675,880.08	4,795,288.74	1,119,408.66	30.45	41,310,972.44	40,822,848.83	17,719,070.31	(23,103,778.52)	(56.60)
21	Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike	309,595.60	339,794.93	579,108.09	239,313.16	70.43	9,996,722.08	9,689,288.57	5,823,574.61	(3,865,713.96)	(39.90)
22	Prodhimi i produkteve të gomës dhe të plastikës	12341027.74	15331416.87	14,537,627.77	(793,789.10)	(5.18)	36,430,727.26	33,892,012.02	21463573.9	(12,428,438.12)	(36.67)
23	Prodhimi i produkteve minerale jo metalike	3,851,144.04	4,233,047.40	3,597,513.73	(635,533.67)	(15.01)	67,919,716.28	67,415,416.30	56,526,379.01	(10,889,037.29)	(16.15)
24	Prodhimi i Metaleve	20,348,114.81	23,818,193.33	21,059,759.26	(2,758,434.07)	(11.58)	150,014,214.38	179,309,575.20	134,771,893.14	(44,537,682.06)	(24.84)
25	Prodhimi i produkteve të fabrikuara metalike	4,493,593.70	5,868,510.18	7,218,038.23	1,349,528.05	23.00	25,561,151.11	22,086,923.40	8,159,565.03	(13,927,358.37)	(63.06)

26	Prodhimi i kompjuterëve, produkteve elektronike dhe optike	602,446.82	1,740,539.91	1,932,229.50	191,689.59	11.01	552,086.90	708,452.68	49,994.83	(658,457.85)	(92.94)
27	Prodhimi i pajisjeve elektrike	761,255.08	712,460.45	2,108,626.08	1,396,165.63	195.96	28,279,875.98	28,054,917.18	12,778,039.02	(15,276,878.16)	(54.45)
28	Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t.	2,211,708.94	2,991,315.35	3,495,179.99	503,864.64	16.84	10,197,552.15	7,855,406.59	3,163,047.99	(4,692,358.60)	(59.73)
29	Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio	217,020.50	596,889.78	810,090.04	213,200.26	35.72	534,484.89	1,134,086.36	344,331.00	(789,755.36)	(69.64)
30	Prodhimi i mjeteve tjera të transportit	9,706.26	13,624.46	43,530.78	29,906.32	219.50	88,104.74	172,810.91	8,487.17	(164,323.74)	(95.09)
31	Prodhimi i mobileve	900,190.16	1,196,476.45	3,282,665.87	2,086,189.42	174.36	12,492,330.55	12,171,537.96	6,715,247.71	(5,456,290.25)	(44.83)
32	Prodhimi tjetër p.k.t.	729,515.42	992,123.16	775,137.63	(216,985.53)	(21.87)	1,220,963.33	999,009.65	133,691.20	(865,318.45)	(86.62)
33	Riparimi dhe instalimi i makinerive dhe pajisjeve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	GJITHSEJTË	94,634,630.85	107,667,770.82	110,317,482.35	2,649,711.53	2.46	719,322,979.91	752,255,931.45	457,694,781.75	(294,561,149.70)	(39.16)

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

• Eksporti me vendet e CEFTA-së

Eksportet me vendet e CEFTA-së, në Sektorin-C, gjatë vitit 2019, dominohen nga nën sektori "Prodhimi i pijeve" me 19.35%. Ky nën sektor ka shënuar rritje për 1.66%, krahasuar me vitin 2018. Produktet e pijeve janë eksportuar kryesisht në Shqipëri me 63.79%, në Maqedoninë e Veriut me 20.19% dhe në Serbi me 9.16%.

Nën sektori "Prodhimi i metaleve", në kuadër të Sektorit-C, në eksport merr pjesë me 19.09%. Në vitin 2019, ky nën sektor ka shënuar rënie në eksport për 11.58%, krahasuar me vitin 2018. Vendet në të cilat janë eksportuar më së tepërmi, produktet e metaleve, janë: në Shqipëri 38.85%, në Serbi 28.48% dhe në Maqedoninë e Veriut 25.27%.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve nga goma dhe plastika”, në kuadër të Sektorit-C, në eksport merr pjesë me 13.18%. Ky nën sektor ka shënuar rritje në eksport mbi 100%, krahasuar me vitin paraprak.

Vendet me të cilat janë eksportuar më së tepërmi produktet e gomës dhe plastikës janë, në Serbi me 31.38% në Maqedoninë e Veriut me 28.05%, në Shqipëri me 25.93% dhe në Mal të Zi me 8.21%.

Pjesëmarrje me ndikim në eksportet e Sektorit-C, me vendet e CEFTA-së, ka shënuar edhe nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore” për 13.02%. Në vitin 2019 ky nën sektor ka shënuar rritje mbi 100%, krahasuar me vitin paraprak.

Produktet e këtij nën sektori janë eksportuar në Shqipëri 33.86%, në Maqedoninë e Veriut 25.42%, në Serbi 21.04% dhe në Bosnje dhe Hercegovinë 15.94%.

- **Importi me vendet e CEFTA-së**

Importet e Kosovës me vendet e CEFTA-së, në vitin 2019, karakterizohen me një rënie të theksuar të produkteve të sektorit të industrisë përpunuese, në numrin më të madh të nën sektorëve.

Në nën sektorin “Prodhimi i metaleve”, pjesëmarrja në importin e përgjithshëm është 29.45%. Në vitin 2019, ky nën sektor ka shënuar rënie në import për 24.84%, krahasuar me vitin 2018. Nën sektori “Prodhimi i koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës”, merr pjesë në importin e përgjithshëm të Sektorit-C, me 15.42%, por në kuadër të këtij nën sektori ka rënie të importit për 39.25%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore”, radhitet i treti me pjesëmarrje në kuadër të Sektorit-C, me 13.89%, por në kuadër të nën sektorit ka rënie të theksuar në importe për 51.56%, krahasuar me vitin 2018.

Në vendin e katërt radhitet nën sektori “Prodhimi i produkteve minerale jo metalike”, me pjesëmarrje në importe për 12.35%, në kuadër të Sektorit-C. Në vitin 2019, ky nën sektor ka shënuar rënie në import për 16.15%, krahasuar me vitin 2018.

Nga vlerësimi i të dhënave të analizuara, importet që ka realizuar Kosova me shtetet anëtare të CEFTA-së, në nën sektorin “Prodhimi i metaleve” janë kryesisht nga Shqipëria me 74.79% dhe nga Maqedonia e Veriut me 24.21%.

Produktet e nën sektorit “Prodhimi koksit dhe produkteve të rafinuara nga nafta”, është importuar më së tepërmi nga Maqedonia e Veriut me 55.90% dhe nga Shqipëria me 43.21%.

Importet e Kosovës në fushën e nën sektorit “Përpunimi i produkteve ushqimore”, janë realizuar më së tepër nga Maqedonia e Veriut me 78.99%, pastaj nga Shqipëria me 10.74% dhe nga Mali i Zi me 5.71%.

Në nën sektorin “Prodhimi i produkteve minerale jo metalike” importi është realizuar, nga Maqedonia e Veriut në vlerë prej 51.18% dhe nga Shqipëria për 47.94%.

2.3 Eksporti dhe Importi me vendet EFTA-së

Eksportet e Kosovës me shtetet anëtarë të EFTA-së, për vitin 2019, kanë shënuar vlerën prej 29.17 milion euro, me rritje vetëm prej 0.83%, përderisa importet kanë shënuar vlerën prej 31.61 milion euro me rënie për 9.07%, krahasuar me vitin 2018.

Tabela 11. Vlera e Eksporteve dhe Importeve me vendet e EFTA-së për sektorët e industrisë, 2017 - 2019

Kodi	Industria Përpunuese – Sektori (C)	Eksporti			Bilanci		Importi			Bilanci	
		2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
10	Përpunimi i produkteve ushqimore	994,663.15	853,603.47	769,721.14	(83,882.33)	(9.83)	1,134,046.28	1,169,212.70	1,174,757.97	5,545.27	0.47
11	Prodhimi i pijeve	736,171.49	784,657.52	936,411.26	151,753.74	19.34	567,664.78	458,167.26	520,749.71	62,582.45	13.66
12	Prodhimi i produkteve të duhanit	-	-	-	-	-	4,293,277.81	12,390,823.39	9,304,367.00	(3,086,456.39)	(24.91)
13	Prodhimi i Tekstil	160,181.26	136,364.40	81,883.57	(54,480.83)	(39.95)	102,167.63	107,916.42	119,480.66	11,564.24	10.72
14	Prodhimi i veshjeve	244,526.47	151,059.56	121,479.90	(29,579.66)	(19.58)	793,869.95	1,134,346.01	1,000,551.16	(133,794.85)	(11.79)
15	Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurë	911.41	4,366.75	7,137.07	2,770.32	63.44	38,140.21	47,358.98	31,469.11	(15,889.87)	(33.55)
16	Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje	2,361,700.62	2,466,566.47	2,601,368.57	134,802.10	5.47	1,494,573.13	1,383,812.95	1,722,671.09	338,858.14	24.49
17	Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës	28,435.21	48,673.00	38,656.39	(10,016.61)	(20.58)	298,019.90	313,776.06	408,142.57	94,366.51	30.07
18	Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara	-	-	-	-	-	10,614.02	118,457.87	-	(118,457.87)	(100.00)
19	Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës	140.00	-	20.00	20.00	0	360,248.03	320,306.27	520,882.13	200,575.86	62.62
20	Prodhimi i produkteve kimike	160,247.60	159,263.71	164,444.14	5,180.43	3.25	1,269,455.91	1,315,978.86	798,371.46	(517,607.40)	(39.33)
21	Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike	-	-	-	-	-	2,251,146.97	1,825,867.10	2,171,639.95	345,772.85	18.94

22	Prodhimi i produkteve të gomës dhe të plastikës	4807344.79	5455866.8	7,498,335.98	2,042,469.18	37.44	1,116,016.42	1456336.19	1329700.29	(126,635.90)	(8.70)
23	Prodhimi i produkteve minerale jo metalikë	1,326,907.37	1,661,604.33	1,584,746.34	(76,857.99)	(4.63)	1,142,571.89	969,426.10	1,255,337.25	285,911.15	29.49
24	Prodhimi i Metaleve	1,018,089.09	1,491,975.55	1,434,712.54	(57,263.01)	(3.84)	562,676.71	628,629.81	766,561.06	137,931.25	21.94
25	Prodhimi i produkteve të fabrikua metalike	3,435,209.71	8,058,706.60	4,971,062.92	(3,087,643.68)	(38.31)	828,994.16	1,323,173.32	1,777,431.56	454,258.24	34.33
26	Prodhimi i kompjuterëve, produkteve elektronike dhe optike	231,941.75	460,068.57	603,544.66	143,476.09	31.19	1,580,848.43	1,787,038.94	1,718,210.78	(68,828.16)	(3.85)
27	Prodhimi i pajisjeve elektrike	552,017.70	894,220.70	1,128,991.17	234,770.47	26.25	1,231,882.48	1,356,342.99	1,061,129.13	(295,213.86)	(21.77)
28	Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t.	166,476.61	158,635.52	378,588.70	219,953.18	138.65	2,800,211.87	3,981,646.59	3,250,076.84	(731,569.75)	(18.37)
29	Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysmë rimorkio	78,878.20	400,038.09	276,287.72	(123,750.37)	(30.93)	326,545.27	316,355.64	238,394.11	(77,961.53)	(24.64)
30	Prodhimi i mjeteve tjera të transportit	2,647.61	20,659.88	31,353.49	10,693.61	51.76	305,838.88	295,858.30	248,216.59	(47,641.71)	(16.10)
31	Prodhimi i mobileve	4,259,681.72	5,645,064.53	6,337,998.92	692,934.39	12.28	1,201,090.09	994,990.85	1,033,619.27	38,628.42	3.88
32	Prodhimi tjetër p.k.t.	54,630.74	81,410.03	207,443.92	126,033.89	154.81	971,615.91	1,067,538.09	1,160,181.67	92,643.58	8.68
33	Riparimi dhe instalimi i makinerive dhe pajisjeve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	GJITHSEJTË	20,620,802.50	28,932,805.48	29,174,188.40	241,382.92	0.83	24,681,516.73	34,763,360.69	31,611,941.36	(3,151,419.33)	(9.07)

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

• Eksporti me vendet e EFTA-së

Nën sektori “Prodhimi i produkteve të gomës dhe të plastikës”, në vitin 2019, merr pjesë në eksportet me vendet e EFTA-së me 25.70%, ndërsa në kuadër të nën sektorit ka shënuar rritje për 37.44%, krahasuar me vitin 2018. Eksporti i këtyre produkteve është realizuar në Zvicër për 99.94%.

Në vendin e dytë me eksport në vendet e EFTA-së, radhitet nën sektori “Prodhimi i mobileve” me 21.72% dhe me rritje në kuadër të nën sektorit për 12.28%, krahasuar me vitin 2018. Në vitin 2019, produktet e këtij nën sektori, janë eksportuar në Zvicër me 92.56% dhe në Islandë me 6.73%.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve të fabrikuar metalike”, me vendet e EFTA-së, ka shënuar eksport për 17.04%, por në kuadër të nën sektorit ka shënuar rënie për 38.31%, krahasuar me vitin paraprak. Produktet e këtij nën sektori kanë shënuar eksport më të lartë në Zvicër, me 95.11% dhe në Norvegji vetëm 4.49%.

Në kuadër të nën sektorit të prodhimeve nga druri, në vitin 2019, me vendet e EFTA-së, ka shënuar rritje të eksportit për 5.47%, krahasuar me vitin 2018. Në vitin 2019, rritje të eksportit kemi edhe te nën sektori “Lëkura dhe produktet nga lëkura” për 63.44%, krahasuar me vitin 2018.

Nga të dhënat e analizuara, numri më i madh i nën sektorëve, në kuadër të Sektorit-C, kanë treguar eksport me vlera pozitive, që mund të konstatohet se viti 2019, ka bilanc pozitiv në eksportin e produkteve, nëse e krahasojmë me vitin paraprak.

- **Importi me vendet e EFTA-së**

Importet me vendet EFTA-së, dominohen nga nën sektori “Prodhimi i produkteve të duhanit” me 29.43% por në kuadër të nën sektorit, në vitin 2019 ka shënuar rënie për 24.91%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori “ Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t”, merr pjesë me 10.28%, në vendet e EFTA-së, ndërsa në kuadër të nën sektorit ka shënuar rënie për 18.37%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike”, merr pjesë në importe me 6.87%, ndërsa në kuadër të nën sektorit, në vitin 2019, ka shënuar rritje për 18.94%, krahasuar me vitin paraprak.

Të dhënat e analizuara tregojnë se Kosova ka realizuar importin më lartë nga Zvicra me këta nën sektorë: mbi 100%, nën sektori “Prodhimi i produkteve të duhanit”, nën sektorin “Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t” me 98.78% dhe nën sektori “Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike” me 93.22%.

2.4. Eksporti dhe Importi me vendet tjera

Eksportet me vendet tjera për vitin 2019, kanë shënuar vlerën prej 47.73 milion euro dhe krahasuar me vitin 2018 ka rënie për 3.91%, por që paraqet më pak se 5% të vlerës së shkëmbimit tregtar me vendet tjera.

Importet me vendet tjera, për vitin 2019, kanë shënuar vlerën prej 1.15 miliard euro dhe krahasuar me vitin 2018 ka rritje për 21.43%. Shkëmbimi tregtar i Kosovës me vendet tjera është 95% e vlerës së importeve dhe 5% eksporte.

Tabela 12. Vlera e Eksporteve dhe Importeve me vendet e tjera për vitin 2017 - 2019

Kodi	Industria Përpunuese – Sektori (C)	Eksporti			Balanci		Importi			Balanci	
		2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	2017	2018	2019	Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
10	Përpunimi i produkteve ushqimore	2,062,101.01	1,611,165.14	3,095,757.49	1,484,592.35	92.14	99,398,753.49	99,146,947.48	124,142,753.55	24,995,806.07	25.21
11	Prodhimi i pijeve	467,450.45	792,521.40	915,117.63	122,596.23	15.47	4,177,618.17	3,826,515.68	4,487,749.40	661,233.72	17.28
12	Prodhimi i produkteve të duhanit	-	-	-	-	-	5,406,354.26	8,028,200.94	8,307,737.58	279,536.64	3.48
13	Prodhimi i Tekstililit	2,085,155.68	1,775,771.40	964,702.52	(811,068.88)	(45.67)	42,779,996.82	48,232,940.59	47,639,666.37	(593,274.22)	(1.23)
14	Prodhimi i veshjeve	97,945.58	235,693.03	611,746.49	376,053.46	159.55	80,389,582.88	94,267,415.15	109,063,354.20	14,795,939.05	15.70
15	Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurë	-	72,411.00	2,154.52	(70,256.48)	-	35,945,928.09	39,352,765.45	44,377,194.57	5,024,429.12	12.77
16	Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje	11,711.88	53,210.78	83,200.14	29,989.36	56.36	16,361,211.29	20,992,922.87	19,740,667.67	(1,252,255.20)	(5.97)
17	Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës	29,669.60	25,377.08	18,695.62	(6,681.46)	(26.33)	10,818,472.63	11,261,644.57	13,557,299.72	2,295,655.15	20.38
18	Shtypja dhe riprodhimi i mediave të incizuara	-	-	-	-	-	189,484.88	247,008.01	144,880.98	(102,127.03)	(41.35)
19	Prodhimi i Koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës	-	-	-	-	-	27,711,960.17	60,759,306.91	118,980,181.99	58,220,875.08	95.82

Raporti-Industria përpunuese, 2019

20	Prodhimi i produkteve kimike	150,766.23	54,379.23	63,696.10	9,316.87	17.13	56,296,054.88	65,779,030.61	79,677,809.43	13,898,778.82	21.13
21	Prodhimi i produkteve bazë farmaceutike dhe preparateve farmaceutike	370,280.19	1,453,117.27	335,348.84	(1,117,768.43)	(76.92)	13,571,046.31	12,418,028.87	13,685,021.94	1,266,993.07	10.20
22	Prodhimi i produkteve të gomës dhe të plastikës	3,977,488.31	4,595,937.81	3,992,145.28	(603,792.53)	(13.14)	38,491,364.43	42,499,899.12	50,759,284.77	8,259,385.65	19.43
23	Prodhimi i produkteve minerale jo metalikë	580,872.41	582,307.75	575,854.23	(6,453.52)	(1.11)	36,189,243.64	43,104,821.00	49,040,451.76	5,935,630.76	13.77
24	Prodhimi i Metaleve	60,202,078.37	36,021,185.19	32,687,755.37	(3,333,429.82)	(9.25)	29,018,911.87	46,048,725.16	69,639,733.00	23,591,007.84	51.23
25	Prodhimi i produkteve të fabrikua metalike	1,282,500.45	355,634.31	1,797,249.86	1,441,615.55	405.36	37,240,787.23	41,460,413.31	49,197,416.83	7,737,003.52	18.66
26	Prodhimi i kompjuterëve, produkteve elektronike dhe optike	370,787.51	431,122.53	496,130.70	65,008.17	15.08	61,782,117.65	81,305,816.77	77,910,771.12	(3,395,045.65)	(4.18)
27	Prodhimi i pajisjeve elektrike	3,768.10	38,664.51	73,270.09	34,605.58	89.50	67,561,641.05	75,977,444.99	81,073,800.98	5,096,355.99	6.71
28	Prodhimi i makinerisë dhe pajisjeve p.k.t.	738,706.68	1,144,997.15	1,239,008.87	94,011.72	8.21	64,597,880.65	73,058,359.15	99,376,654.00	26,318,294.85	36.02
29	Prodhimi i mjeteve motorike, rimorkio dhe gjysme rimorkio	387,971.30	365,063.46	508,987.63	143,924.17	39.42	20,863,713.04	18,881,884.50	23,220,491.03	4,338,606.53	22.98
30	Prodhimi i mjeteve tjera të transportit	-	56.00	3,500.00	3,444.00	-	2,593,998.71	6,975,168.07	6,108,233.28	(866,934.79)	(12.43)
31	Prodhimi i mobileve	49,880.04	51,018.25	177,191.33	126,173.08	247.31	18,708,491.46	24,867,075.09	30,339,203.07	5,472,127.98	22.01
32	Prodhimi tjetër p.k.t.	23,557.29	21,129.20	98,239.41	77,110.21	364.95	25,678,891.03	29,061,576.11	30,144,471.05	1,082,894.94	3.73
33	Riparimi dhe instalimi i makinerive dhe pajisjeve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	GJITHSEJTË	72,892,691.08	49,680,762.49	47,739,752.12	(1,941,010.37)	(3.91)	795,773,504.62	947,553,910.40	1,150,614,828.29	203,060,917.89	21.43

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

- **Eksporti me vendet tjera**

Nën sektori “Prodhimi i metaleve” me vendet tjera, në kuadër të Sektorit-C, për vitin 2019, merr pjesë në eksporte me 68.47%, ndërsa krahasuar me vitin 2018, në kuadër të nën sektorit ka shënuar rënie për 9.25%. Produktet e prodhuara nga ky nën sektor kryesisht janë eksportuar në Indi me 99.89%.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës”, në vitin 2019, radhitet i dyti me 8.36% pjesëmarrje në eksporte, ndërsa në kuadër të nën sektorit ka shënuar rënie prej 13.14%, krahasuar me vitin 2018. Produktet e këtij nën sektori kryesisht janë eksportuar në Turqi me 73.31% dhe në SHBA me 18.57%.

Nën sektori “Përpunimi i produkteve ushqimore” ka marr pjesë me 6.48% të eksportit në kuadër të Sektorit-C. Në kundër të këtij nën sektori, në vitin 2019, eksporti ka shënuar rritje për 92.14%, krahasuar me vitin 2018. Produktet ushqimore janë eksportuar në Turqi me 31.66%, në SHBA me 10.08%, Emiratet e Bashkuara Arabe EBA me 5.28%, pastaj nga Singapori me 5.20% dhe në Irak me 5.03%.

Në tabelën nr.13 vërejmë se, gjatë vitit 2019, rënie në eksport është shënuar te nën sektori “Prodhimi i Tekstilit” për 45.67% dhe “Prodhimi i letrës dhe produkteve nga letra” për 26.33%, krahasuar me vitin 2018.

- **Importi me vendet tjera**

Në kuadër të Sektorit-C, nën sektorit “Përpunimi i produkteve ushqimore”, në import merr pjesë me 10.79%, ndërsa në vitin 2019, ky nën sektorë ka shënuar rritje për 25.21%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori “Prodhimi i koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës”, merr pjesë me 10.34% në kuadër të Sektorit-C. Rritja e importeve, te ky nën sektor, në vitin 2019, është 95.82%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën sektori “Prodhimi i veshjeve”, merr pjesë me 9.48%, në importe në kuadër të Sektorit-C. Në vitin 2019, ky nën sektor ka shënuar rritje të importeve për 15.70%, krahasuar me vitin 2018.

Produktet e nën sektorit “Përpunimi i produkteve ushqimore”, janë importuar nga Brazili me 37.52%, nga Turqia me 31.23%, nga SHBA prej 7.97%, etj.

Importi në nën sektorin e “Prodhimit të veshjeve”, është realizuar nga Turqia për 53.64%, nga Kina 22.83% dhe nga Bangladeshi me 9.64%.

Nën sektori “Prodhimi i koksit dhe produkteve të rafinuara të naftës”, ka realizuar import nga Izraeli 38.5%, nga Turqia me 16%, nga Arabia Saudite 14.28%, nga Rusia me 11.30%, etj.

1. PRODHIMI I TEKSTILIT

Pas vitit 1999, Industria e tekstilit është ngritur me kombinimin e duhur të traditës, kreativitetit dhe përvojës ku shumë ndërmarrje private të reja kanë dalë nga familjet me traditë në përpunimin e lëkurave, gëzofëve, mbathjeve,thurjes, endjes dhe qepjes, dizajn erë të sofistikuar të rinj, tregtarë dhe investime të huaja.

Nën sektori i “Prodhimit të tekstilit” ka potencial për zgjerim të konsiderueshëm të punësimit, qarkullimit dhe rritjes së eksporteve.

Në Kosovë aktualisht janë 111 ndërmarrje private të angazhuara në prodhimin e tekstilit, pjesa më e madhe e tyre janë prodhues të produkteve përfundimtare. Në këtë nën sektor ka hapësirë të konsiderueshme për investitorë.

Ndërmarrjet prodhuese të kësaj Industrie në Kosovë janë të përqëndruara kryesisht në rajonet: Prishtinë, Prizren, Ferizaj, dhe Gjakovë.

Prodhimet e tekstilit nga Kosova, më së tepërmi janë eksportuar në vendet e BE-së dhe në Vendet e CEFTA-së.

1.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të tekstilit

Në vitin 2019 në nën sektorin e tekstilit janë evidentuar 111 ndërmarrje, me 629 të punësuar dhe me vlerë qarkullimi prej 15.38 milion euro.

Sipas tabelës nr.13, ky nën sektorë ka shënuar rënie në punësim për 23% dhe në numër të ndërmarrjeve për 13%, ndërsa në qarkullim ka shënuar rritje për 4.7%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (13) në totalin e sektorit C merr pjesë:

- 2.45% të ndërmarrjeve,
- 2.23% të punësuarve dhe
- 1.20% në qarkullim.

Tabela 13. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e tekstilit

Kodi	Nën sektori (13): Prodhimi i tekstilit	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
1310	Përgatitja dhe thurja e fijeve të tekstilit	12	10	9	9	13	14	461,132.57	41,747.06	56,682.82
1320	Endja e tekstilit	10	11	9	58	77	70	2,697,238.20	2,237,604.04	2,927,144.22
1330	Proceset përfundimtare të përpunimit të tekstilit	33	32	29	386	358	172	6,151,302.38	5,755,599.36	6,046,688.34
1391	Prodhimi i pëlhurave të thurura dhe të endura	2	6	4	3	13	6	28,176.60	37,386.77	46,730.27
1392	Prodhimi i artikujve të tekstilit të konfeksionit, përveç veshjeve	8	10	8	87	53	57	2,420,088.16	1,821,818.51	1,752,403.58
1393	Prodhimi i qilimave, sixhadeve dhe tepihëve	3	3	3	89	70	27	1,374,023.07	810,232.14	476,332.29
1395	Prodhimi i pëlhurave të pa endura dhe artikujve të pa endur, përveç veshjeve	1	1	1	2	4	3	-	-	2,400.00
1396	Prodhimi i tekstileve të tjera teknike dhe industriale	7	4	4	14	24	25	593,094.80	699,221.89	832,652.48
1399	Prodhimi i tekstileve të tjera p.k.t	47	50	44	187	205	255	3,498,622.70	3,284,376.11	3,241,929.26
GJITHSEJTE		123	127	111	835	817	629	17,223,678.48	14,687,985.88	15,382,963.26

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Nën aktivitetin “Prodhimi i tekstileve të tjera p.k.t”, në vitin 2019, ka numrin më të madh të ndërmarrjeve në kuadër të nën sektorit, me 44 ndërmarrje, edhe pse ka rënie për 12%, krahasuar me vitin paraprak. Po ashtu edhe nën aktiviteti “Proceset përfundimtare të përpunimit të tekstilit” ka rënie për 9,37% edhe pse radhitet i dyti, me 29 ndërmarrje.

Nën aktiviteti “Prodhimi i tekstileve të tjera p.k.t”, ka ndikim në punësim me 255 të punësuar apo me 24% më shumë se në vitin 2018, ndërsa nën aktiviteti “Proceset përfundimtare të përpunimit të tekstilit” edhe pse radhitet në vendin e dytë ka shënuar rënie të konsiderueshme në punësim, për 52%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën aktiviteti, “Proceset përfundimtare të përpunimit të tekstilit”, edhe pse ka shënuar rënie në punësim, në vitin 2019, mbetet lider në qarkullim me vlerë prej 6.04 milion euro, dhe merr pjesë me 39% në totalin e nën sektorit të prodhimit të tekstilit.

Sa i përket nivelit regjional, nën aktiviteti “Prodhimi i tekstileve të tjera p.k.t”, numrin më të madh të ndërmarrjeve e ka të shpërndarë në regionin e Ferizajt me 11 ndërmarrje, pasuar nga regjioni i Prishtinës me 10 ndërmarrje. Ky nën aktivitet është lider edhe për nga punësimi dhe numrin më të madh e ka në regionin e Prishtinës me 144 të punësuar.

Te nën aktiviteti “Prodhimi i tekstileve të tjera p.k.t”, qarkullimin më të madh e ka në regjionin e Prishtinës me 56.12%, pasuar nga regjioni i Ferizajt me 15.6% dhe Mitrovica 13%.

Nën aktiviteti “Proceset përfundimtare të përpunimit të tekstilit”, i cili radhitet i dyti në këtë nën sektor, numrin më të madh të ndërmarrjeve e ka në regjionin e Prishtinës me 14 ndërmarrje, pastaj nga regjioni i Gjakovës me 5 ndërmarrje, ndërsa Prizreni dhe Ferizaj me nga 3 ndërmarrje. Sa i përket punësimit, ky nën aktivitet, ka 76 të punësuar në regjionin e Prishtinës, 38 të punësuar regjioni i Gjilanit dhe regjioni i Prizrenit me 26 të punësuar. Nën aktiviteti “Proceset përfundimtare të përpunimit të tekstilit”, prinë në qarkullim, në regjionin e Gjilanit me 54.5%, dhe në regjionin e Prishtinës me 24.19%.

Vlen të theksohet se nën aktiviteti “Proceset përfundimtare të përpunimit të tekstilit” në krahasim me nën aktivitetet tjera, në regjionin e Prishtinës ka numrin më të madh, me 14 ndërmarrje.

Sipas tabelës nr.13, nën aktiviteti “Prodhimi i qilimave, sixhadeve dhe tepihëve”, ka pasur trend të njëjtë në vitet, 2018 dhe 2019, për derisa punësimi ka rezultuar me trend në rënie për 61.42% në vitin 2019 dhe 21.35% në vitin 2018, krahasuar me vitin paraprak. Trendi i rënies ka vazhduar edhe në qarkullim për 41.21% në vitin 2019 dhe 41.03% në vitin 2018, krahasuar me vitin paraprak.

1.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e prodhimit të tekstilit

Eksporti në nën sektorin e “Prodhimit të tekstilit”, në vitin 2019, ka shënuar rritje për 28.34%, përderisa në vitin 2018, kishte rënie për 1.11 %, krahasuar me vitin 2017.

Importi te ky nën sektor, në vitin 2019, ka rënie për 3.18 %, përderisa në vitin 2018 kishte rritje për 12.49 % krahasuar me vitin 2017.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 2.7% në totalin e eksporteve dhe 1.75% në totalin e importeve, të Sektorit-

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i tekstilit” ka 0.29% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 111 ndërmarrje, 11.71% janë eksportuese.⁷

Shkëmbimi tregtar (raporti në mes të eksportit dhe importit), te ky nën sektor është 12.18% eksport dhe 87.82 import%.

Tabela 14. Eksporti dhe importi në nën sektorin Prodhimi i tekstilit

Kodi	Nën sektori Prodhimi i tekstilit	Eksporti			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	Importi			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
		2017	2018	2019			2017	2018	2019		
13	Prodhimi i Tekstilit	6,205,923.58	6,136,824.19	7,875,908.03	1,739,083.84	28.34	52,144,762.42	58,660,751.55	56,796,552.95	(1,864,198.60)	(3.18)
13.1	Përgatitja dhe thurja e fijeve të tekstilit	1,103,564.87	509,170.62	137,430.84	(371,739.78)	(73.01)	1,105,647.34	1,123,102.91	1,222,642.44	99,539.53	8.86
13.2	Endja e tekstilit	275,220.37	511,127.80	1,416,543.36	905,415.56	177.14	13,614,577.73	15,814,106.35	16,208,427.98	394,321.63	2.49
13.9	Prodhimi i tekstileve të tjera (me aktivitetet: 9.1,9.2,9.3,9.4,9.5,9.6,9.9)	4,827,138.34	5,116,525.77	6,321,933.83	1,205,408.06	23.56	37,424,537.35	41,723,542.29	39,365,482.53	(2,358,059.76)	(5.65)

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

⁷ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Vlera totale e eksporteve të ky nën sektor është 7.87 milion euro, ndërsa eksporti me vendet e BE-së është 48.11%, me vendet e CEFTA-së 38.61%, EFTA-së 1.04% dhe vendet tjera 12.25%.

Nën sektori “Prodhimi i tekstilit” ka eksportuar në vendet e BE-së, në vlerë prej 3.78 milion euro, ndërsa vendi në të cilin ka eksportuar më së tepërmi është Gjermania me 59%.

Eksporti në vendet e CEFTA-së, është 3.04 milion euro, ndërsa më së tepërmi është eksportuar në Maqedoninë e Veriut me 27.9%, në Serbi me 26% dhe në Shqipëri me 21.4%.

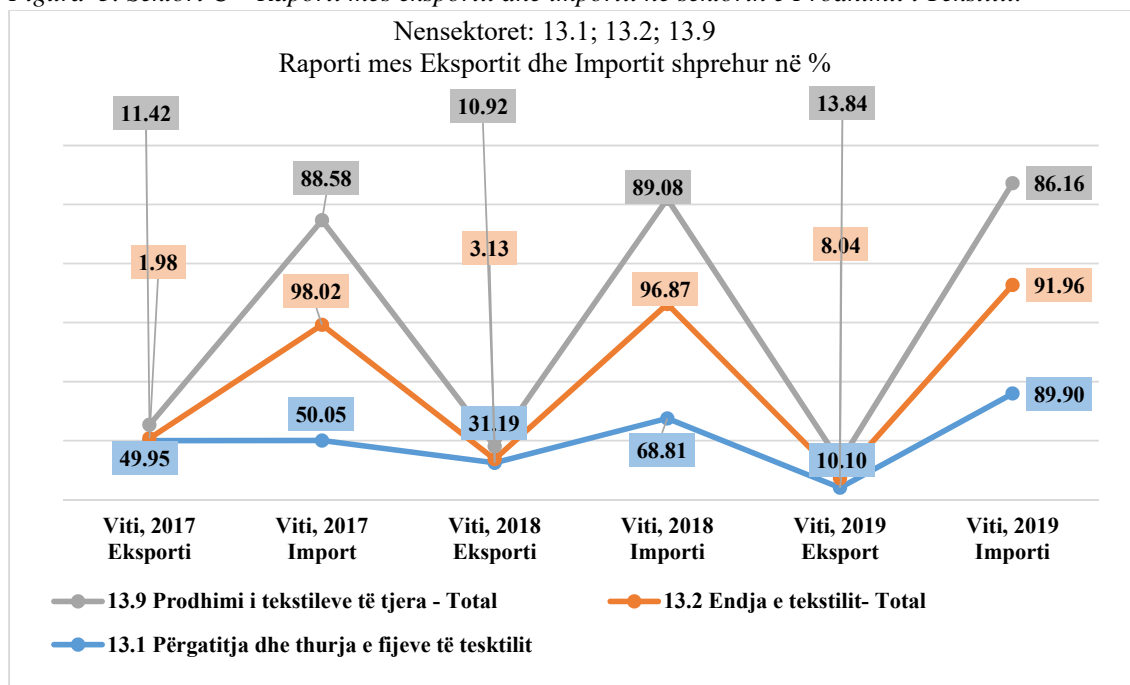
Aktiviteti “Prodhimi i tekstileve të tjera” në vitin 2019, ka shënuar eksport më të lartë me 77.92%, krahasuar me vitin 2018.

Importi në nën sektorin “Prodhimi i tekstilit”, në vitin 2019 ka shënuar rënie për 3.28%, krahasuar me vitin paraprak, përderisa në vitin 2018 kishte rritje për 12.5%, krahasuar me vitin 2017.

Ky nën sektor importin më të lartë e ka shënuar nga vendet tjera në vlerë prej 47.63 milion euro, ndërsa vendet në të cilat është importuar më së tepërmi janë nga Turqia 58% dhe nga Kina me 35.7%.

Produktet e aktiviteteve që me së tepërmi importohen janë “Prodhimi i tekstileve të tjera” me 69% dhe “Endja e Tekstilit” me 28.5%.

Figura 3. Sektori C – Raporti mes eksportit dhe importit në sektorin e Prodhimit i Tekstilit.

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Shkëmbimi tregtarë sipas figurës nr. 3, tregon se aktiviteti “Prodhimi i tekstileve të tjera” në vitin 2019 ka shënuar trend pozitiv në eksport, rreth 3% në raport me importin.

2. PRODHIMI I VESHJEVE

Veshja është një nga industritë më të vjetra, më të mëdha dhe më e globalizuar. Në të kaluarën, produktet nga prodhuesit kosovarë kanë synuar edhe tregjet tjera në gjithë Evropën Perëndimore dhe Lindore si dhe Shtetet e Bashkuara të Amerikës.⁸

Industria e veshjeve për nga potenciali, ashtu edhe nga tërësia e produkteve, është një degë e rëndësishme në familjen e gjerë të degëve të industrisë. Degët e industrisë së tekstilit dhe veshjeve janë të shtrira, pothuajse në tërë Kosovën.

Ndërmarrjet apo prodhuesit e Kosovës për veshmbathje dhe lëkura mund të zbërthehen në tri kategori⁹: a) Prej, Bëj dhe Shkurtoj (PBSh): njihet edhe si “prej e qep”, lohn dhe fason. Kjo është mundësi e madhe në përgjithësi për prodhuesit e veshmbathjeve në rajonin e Evropës Jug Lindore.

b) Shitësit vendas me pakicë të veshmbathjeve: shumë kompani të vogla shesin prodhimet standarde të veshmbathjeve dhe uniformave për tregjet tejet të fragmentuara vendore dhe të vendeve fqinje si dhe për pushtetin lokal.

c) Moda: Ka disa dizajnëve të lartë të veshmbathjeve të grave në Kosovë që shesin përmes atelieve të tyre dhe në dyqanet nëpër qytetet kryesore.

Përveç të qenit intensiv në punë, fuqia punëtore e veshmbathjeve është e dominuar nga gratë, dhe shumë prej bizneseve në këtë nën sektor janë nën pronësi ose drejtim të grave.

Industria e veshjeve në Kosovë karakterizohet edhe me specifikime të prodhimit rajonal të produkteve. Aktivitetet në rajonin e Pejës, Gjakovës dhe Prizrenit janë të specializuar në prodhimin e xhinseve, bluzave dhe uniformave, pastaj Gjilani është i specializuar në veshjet e dasmës që kërkojnë më tepër punë dore, Podujeva në prodhimin e veshjeve sportive dhe uniformave si dhe Suhareka është qendër e prodhimit të këpucëve. Sa i përket shitjeve, shumica e produkteve shiten në tregun e brendshëm por një pjesë e tyre eksportohen kryesisht në vendet e BE-së.

⁸ <http://www.universum-ks.org/blog/karriera/biznesi-tekstilit-nje-mundesi-teper-qe-ndermarresit-te-investojne-ne-kosove>

⁹ <http://kosovowood.org/LinkClick.aspx?fileticket=y0NkNbvG-LI%3D&tabid=184&portalid=1&mid=761&language=sq-AL>

2.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e veshjeve

Nën sektori i “Prodhimit të veshjeve” sipas tabelës nr.15, në vitin 2019, ka 856 të punësuar, 210 ndërmarrje, dhe ka qarkullim me vlerë 8.51 milion euro.

Në vitin 2019, te ky nën sektor, ka rënie në punësim, për një të punësuar më pak, dhe në numër të ndërmarrjeve për 7%, ndërsa qarkullimi ka shënuar rritje për 16.5%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (14) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 4.63% të ndërmarrjeve,
- 3.04% të punësuarve dhe
- 0.66% në qarkullim.

Tabela 15. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e veshjeve

Kodi	Nën sektori (14): Prodhimi i veshjeve	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
1411	Prodhimi i veshjeve të lëkurës	3	3	4	50	55	2	166,853.40	163,510.37	45,649.68
1412	Prodhimi i veshjeve të punës	26	32	28	191	158	204	2,054,825.76	1,245,523.05	2,254,721.10
1413	Prodhimi i veshjeve të tjera të jashtme	125	126	117	443	494	503	4,325,890.83	4,265,857.81	4,388,924.98
1414	Prodhimi i veshjeve të brendshme	2	1	1	3	3	3	67,907.43	63,959.37	58,660.51
1419	Prodhimi i veshjeve të tjera dhe atyre plotësuese (dorëzave, kapelave, shalleve etj.)	31	31	27	34	109	112	479,118.29	1,191,889.37	1,298,806.18
1420	Prodhimi i artikujve nga gëzofi			2			2			21,787.00
1431	Prodhimi i çorapeve të thurura	4	5	4	9	12	11	178,082.90	210,419.63	251,713.33
1439	Prodhimi i rrobave të tjera të thurura ose të punuara me grep	23	28	28	16	26	19	147,900.40	167,801.45	194,693.41
GJITHSEJTË		196	226	210	746	857	856	7,420,579.01	7,308,961.05	8,514,956.19

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Nën aktiviteti, “Prodhimi i veshjeve të tjera të jashtme”, në krahasim me nën aktivitetet tjera është lider për nga numri i ndërmarrjeve, në punësim si dhe në qarkullim. Ky nën aktivitet në totalin e ndërmarrjeve të nën sektorit merr pjesë me 79%, në punësim me 70% dhe në qarkullim 94%.

Në vendin e dytë radhitet nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të punës” ku në totalin e ndërmarrjeve të nën sektorit merr pjesë me 13.4%, në punësim 23.84% dhe në qarkullim 26.5%.

Nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të tjera të jashtme” në vitin 2019, ka shënuar rënie me numër të ndërmarrjeve për 7.14%, përderisa në punësim ka shënuar rritje për 2% dhe në qarkullim 3%, në krahasim me vitin 2018.

Nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të punës” në vitin 2019, edhe pse ka rënie për 12.5% të ndërmarrjeve, rritje të konsiderueshme kishte në punësim, për 29% dhe në qarkullim për 81% në krahasim me vitin 2018.

Sa i përket nivelit regjional, nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të tjera të jashtme”, numrin më të madh të ndërmarrjeve e ka të shpërndarë në regjionin e Prishtinës me 31 ndërmarrje, pasuar nga regjioni i Gjakovës me 25 dhe regjioni i Prizrenit me 19 ndërmarrje. Ky nën aktivitet është lider edhe për nga punësimi, numrin më të madh të punësuarve e ka në regjionin e Prishtinës me 227 të punësuar, pastaj në regjionin e Gjakovës me 161 të punësuar, etj.

Sa i përket vlerës së qarkullimit nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të tjera të jashtme”, qarkullimin më të lartë e ka në regjionin e Prishtinës me 47.5 % dhe regjioni i Gjakovës me 32.7 %.

Nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të punës” radhitet i dyti, në nën sektorin e veshjeve dhe numrin më të madh të ndërmarrjeve e ka në regjionin e Pejës me 7 ndërmarrje dhe 87 të punësuar si dhe regjioni i Gjakovës me 6 ndërmarrje dhe 88 të punësuar.

Ndërsa, nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të punës” në qarkullim, prin në regjionin e Gjakovës me 68.7% dhe në regjionin e Pejës me 22.8%.

Nën aktiviteti i tretë me radhë është “Prodhimi i rrobave të tjera tëthurura ose të punuara me grep”. Numri më i madh i ndërmarrjeve është i shtrirë në regjionin e Prishtinës, me 17 ndërmarrje, ndërsa regjioni i Prizrenit prin në punësim me 10 të punësuar.

Vlen të theksohet se nën aktiviteti “Prodhimi i veshjeve të tjera dhe atyre plotësuese (dorëzave, kapelave, shalleve etj.)” edhe pse për nga numri i ndërmarrjeve dhe punësimit radhitet e katërta, në qarkullim zë vendin e tretë me 15.3%.

2.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e veshjeve

Eksporti në nën sektorin “Prodhimi i veshjeve” ka pas rritje të konsiderueshme në tre vitet e fundit. Në vitin 2019 ky nën sektor ka shënuar rritje për 51.1 %, krahasuar me vitin paraprak, po ashtu rritje për 48.8% kishte në vitin 2018 krahasuar me vitin 2017.

Përveç eksportit të ky nën sektor, në vitin 2019, ka shënuar rritje edhe importi për 12.21% krahasuar me vitin paraprak, ndërsa në vitin 2018 ka shënuar rritje për 18%, krahasuar me vitin 2017.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 1.22% në totalin e eksporteve dhe 3.63% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i veshjeve” ka 0.33% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 210 ndërmarrje, 7.14% janë eksportuese.¹⁰

Shkëmbimi tregtar (raporti në mes të eksportit dhe importit), të ky nën sektor është 2.71% eksport dhe 97.29 % import.

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI-së

Kodi	Nën sektori Prodhimi i Veshjeve	Eksporti			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	Importi			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
		2017	2018	2019			2017	2018	2019		
14	Prodhimi i veshjeve, përveç veshjeve të gëzofit	1,465,160.74	2,179,544.62	3,293,023.19	1,113,478.57	51.09	89,105,964.99	105,171,177.93	118,008,278.57	12,837,100.64	12.21
14.1	Prodhimi i veshjeve, përveç veshjeve të gëzofit	1,269,754.87	1,942,304.25	2,713,627.99	771,323.74	39.71	74,913,935.62	88,060,654.36	100,177,489.64	12,116,835.28	13.76
14.2	Prodhimi i artikujve nga gëzofi	-	-	-	-	-	73,861.61	25,687.91	23,558.64	(2,129.27)	(8.29)
14.3	Prodhimi i rrobave tëthurura me grep	195,405.87	237,240.37	579,395.20	342,154.83	144.22	14,118,167.76	17,084,835.66	17,807,230.29	722,394.63	4.23

¹⁰ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

- **Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e eksporteve të ky nën sektor është 3.29 milion euro, përdërisa eksporti me vendet e BE-së është 62%, me vendet e CEFTA-së 17.51%, EFTA-së 3.69 % dhe vendet tjera 18.61%.

Produktet e nën sektorit “Prodhimi i veshjeve”, në vendet e BE-së, më së tepërmi janë eksportuar në Itali me 31.24% dhe në Holandë me 23.41%.

Sa i përket vendeve të CEFTA-s, produktet e nën sektorit “Prodhimi i veshjeve” më së tepërmi janë eksportuar në Maqedoninë e Veriut me 56.19% dhe në Shqipëri me 24.40%.

Te vendet e EFTA-së, produktet e nën sektorit “Prodhimi i veshjeve” janë eksportuar në Zvicër me 99.97%.

Eksporti me vendet të tjera, produktet e nën sektorit “Prodhimi i veshjeve” më së tepërmi janë eksportuar në SHBA me 62.74%, pastaj në Katar 10.44% dhe në Turqi 10.4%

Në kuadër të nën sektorit “Prodhimi i veshjeve”, në vitin 2019, aktiviteti “Prodhimi i veshjeve përveç, veshjeve të gëzofit” në krahasim me aktivitetet tjera të këtij nën sektori ka shënuar rritje, në eksport, me 71.58%, krahasuar me vitin 2018.

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Importi në nën sektorin “Prodhimi i veshjeve” në vitin 2019 ka vlerën 118 milion euro. Ky nën sektor në vitin 2019 ka shënuar rritje për 10.88%, krahasuar me vitin 2018.

Vlera totale e importeve të ky nën sektor është 1.18 miliard euro, për derisa importi me vendet e BE-së është 1.70%, me vendet e CEFTA-së 0.23%, EFTA-së 11.11% dhe me vendet tjera 21.22%.

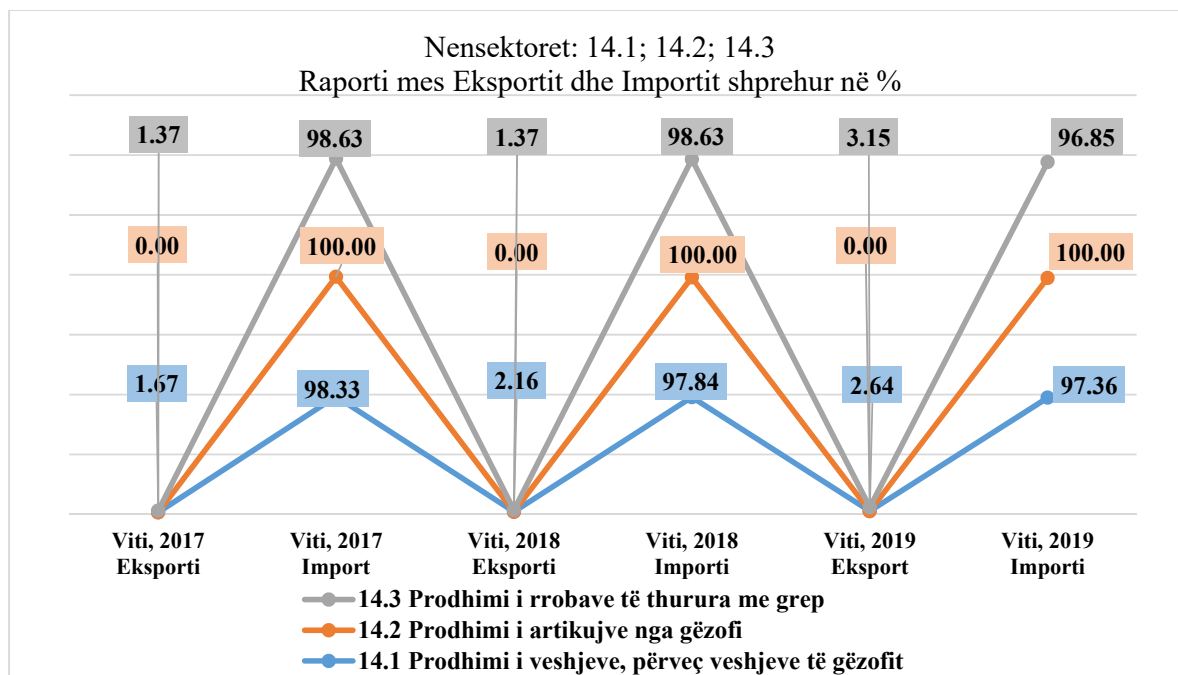
Importi më i lart është nga vendet e tjera, me vlerë prej 109.04 milion euro. Ky nën sektor importin më të lartë e ka nga Turqia me 53.65%, nga Kina me 22.84%, që do të thotë se këto dy shtete përfshijnë 76.49 % të importit në krahasim me shtetet tjera.

Nën sektori “Prodhimi i veshjeve”, gjatë vitit 2019, nga vendet e CEFTA-së, ka shënuar import në vlerë prej 511 mijë euro. Importi më i lart është realizuar nga Maqedonia e Veriut me 72.14% dhe nga Shqipëria me 16.43%.

Aktiviteti “Prodhimi i veshjeve përveç, veshjeve të gëzofit” krahasuar me aktivitete tjera dominon në import, me 85%. Vendet me importin më të madh janë Turqia me 49.25% dhe Kina me 20.59%.

Figura 4. Sektori C – Raporti mes eksportit dhe importit në sektorin e Prodhimit i Veshjeve

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI-së

Shkëmbimi tregtar sipas figurës nr. 4, për vitin 2019, tregon se kanë shënuar trend pozitiv në eksport aktivitetet: “Prodhimi i rrobave tëthurura me grep”, rreth 1.78% në raport me importin, dhe “Prodhimi i veshjeve, përveç veshjeve të gëzofit” për 0.48%. Aktiviteti “Prodhimi i artikujve nga gëzofi” ka realizuar import 100% përgjatë tri viteve, 2017-2019.

3. PRODHIMI I LËKURËS DHE PRODUKTEVE PREJ LËKURËS

Industria e lëkurës në Kosovë e ka zanafillën në traditën e regjësve të lëkurës dhe saraçëve për përpunimin e lëkurës dhe prodhimin e këpucëve dhe daton që nga viti 1945.

Prodhimet e lëkurë-këpucëve kanë filluar rënie sistematike të prodhimit industrial që nga viti 1989/1990, si pasojë e regjimit i cili zgjati deri në periudhën e luftës në vitet 1998/1999.

Ekonomia e Kosovës gjatë kësaj periudhe nuk ka operuar si një tërësi ekonomike, dhe duke marrë parasysh pozitën ekonomike në të kaluarën, masat ndëshkuese të cilat janë marrë ndaj vendit kanë ndikuar negativisht në zhvillimin e prodhimit industrial edhe të nën sektorit të lëkurë-këpucëve. Gjatë kësaj periudhe shfrytëzimi i teknologjisë është bërë në mënyrë të egër duke mos i mirëmbajtur me qëllim të shkatërrimit të tyre.

Nga analizat statistikore të këtij nën sektori, shkëmbimi tregtar, në tri vitet e fundit, ka trend rënie në eksport derisa importi ka shënuar rritje.

3.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të lëkurës dhe produkteve prej lëkurës

Nën sektori i “Lëkurës dhe produkteve prej lëkure”, ka ndikim optimal në punësim, me lëvizje të lehtë gjatë tri viteve të fundit. Nga ky fakt është analizuar numri i ndërmarrjeve, të punësuarve si dhe qarkullimi vjetor për vitet 2017-2019.

Në këtë nën sektor, në vitin 2019, numri i ndërmarrjeve është 29, numri i të punësuarve është 379, dhe qarkullimi vjetor në vlerë prej 7.15 milion euro. Ky nën sektor ka shënuar rënie në punësim për 51 të punësuar apo 11.87% dhe në numër të ndërmarrjeve për 21.62%, ndërsa qarkullimi ka shënuar rritje për 5.05%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (15) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 0.64% të ndërmarrjeve,
- 1.34% të punësuarve dhe
- 0.56% në qarkullim.

Tabela 17. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të lëkurës

Kodi	Nën sektori (15): Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkure	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
1511	Tanimi dhe regjja e lëkurës; veshja dhe ngjyrosja e gëzofit	4	2	1	5	4	0	22,280.60	10,500.40	9,647.20
1512	Prodhimi i valixheve, çantave dhe gjëseneve të ngjashme si takëmeve të kuajve dhe parzmoreve	9	11	9	34	31	38	678,433.55	706,814.59	872,234.49
1520	Prodhimi i këpucëve	22	24	19	389	395	341	5,972,151.90	6,095,315.47	6,274,768.69
Gjithsejtë		35	37	29	428	430	379	6,672,866.05	6,812,630.46	7,156,650.38

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Të dhënat e analizuara për shtrirjen e ndërmarrjeve, nën sektori “Prodhimi i produkteve nga lëkura”, tregojnë se regjioni i Prizrenit ka numrin më të madh të ndërmarrjeve me 41.4%, në punësim me 58.42%, si dhe me qarkullim me 50.55%. Regjion me shtrirje të lartë është edhe ai i Prishtinës me ndërmarrje aktive për 17.24%, me qarkullim vjetor për 10.92%, dhe në punësim për 8%, që mund të themi se me dy treguesit e fundit qëndron pas regjioneve tjera.

Duke u bazuar në këto të dhëna krahasuese, në kuadër të këtij nën sektori, nën aktiviteti me numër më të lartë të punësuarve është “Prodhimi i këpucëve” në regjionin e Prizrenit me 64.50%, të punësuar. Nën aktiviteti “Prodhimi i valixheve, çantave dhe gjëseneve të ngjashme si takëmeve të kuajve dhe parzmoreve”, në regjionin e Prishtinës ka numër të lartë punësimi me 72%.

Nga të dhënat në tabelën nr. 17, nën aktiviteti “Prodhimi i këpucëve”, në kuadër të nën sektorit, për vitin 2019, ka 19 ndërmarrje aktive por me rënie prej 21.62% të numrit të ndërmarrjeve, krahasuar me vitin 2018. Në këtë nën aktivitet janë 379 të punësuar ose 13.67% më pak se në vitin paraprak, ndërsa sa i përket qarkullimit vjetor në këtë nën aktivitet pasqyrohet vlera prej 6.27 milion euro, me rritje për 2.94%, në krahasim me vitin 2018.

Në vendin e dytë radhitet nën aktiviteti “Prodhimi i valixheve, çantave dhe gjëseneve të ngjashme si takëmeve të kuajve dhe parzmoreve”, me 38 të punësuar apo me 22.58% më tepër se sa në vitin 2018. Gjithashtu edhe qarkullimi vjetor, gjatë vitit 2019, në këtë nën aktivitet ka shënuar rritje për 23.40%, ndërsa në numër të ndërmarrjeve ka shënuar rënie për 18.18% krahasuar me vitin 2018.

3.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e prodhimit të lëkurës dhe produkteve prej lëkure

Eksporti në nën sektorin “Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurës”, në vitin 2019, ka shënuar rritje për 12.62%, krahasuar me vitin paraprak, ndërsa në vitin 2018, ka shënuar rënie për 22.54%, krahasuar me vitin 2017.

Importi te ky nën sektor, në vitin 2019, ka pasur rritje për 10.83%, krahasuar me vitin paraprak, gjithashtu edhe në vitin 2018 kishte rritje për 8.94% krahasuar me vitin 2017.

Shkëmbimi tregtar (raporti i eksportit me importin) te ky nën sektor është 94.13% import dhe 5.87% eksport.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurës” ka 0.11% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 29 ndërmarrje, 17.24% janë eksportuese.¹¹

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 1.05% në totalin e eksporteve dhe 1.52% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Tabela 18. Eksporti dhe importi në nën sektorin e prodhimit të lëkurës(15).

	Nën sektori (15): Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkure	Eksporti			Balanci		Importi			Balanci	
		2017	2018	2019	Vlera 2018-2019	% 2018-2019	2017	2018	2019	Vlera 2018-2019	% 2018-2019
15	Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkure	3,531,648.80	2,735,479.11	3,080,819.54	345,340.43	12.62	40,897,608.37	44,554,440.03	49,380,964.63	4,826,524.60	10.83
15.1	Tanimi dhe regjia e lëkurës; prodhimi i va ligjeve, çantave, takëmeve të kuajve dhe takëmeve të tjerë, veshja dhe ngjyrosja e gëzofit	963,675.58	956,459.59	846,035.43	(110,424.16)	(11.55)	7,841,743.02	8,857,972.36	9,418,650.59	560,678.23	6.33
15.2	Prodhimi i këpucëve	2,567,973.22	1,779,019.52	2,234,784.11	455,764.59	25.62	33,055,865.35	35,696,467.67	39,962,314.04	4,265,846.37	11.95

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI.

¹¹ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

- **Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e eksporteve të nën sektori “Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurës” është 3.08 milion euro. Produktet eksportohen kryesisht në vendet e BE-së me 83.45%, në vendet e CEFTA-së me 16.25%, ndërsa me një përqindje shumë të ulët në vendet e EFTA-së me 0.23% dhe në vendet tjera me vetëm 0.07%. Vendet në të cilat më së tepërmi janë eksportuar produktet e këtij nën sektor janë në Itali me 39.32%, në Francë me 39.12% dhe në Shqipëri me 6.94%.

Sipas tabelës nr.18, Aktiviteti “Prodhimi i këpucëve” ka vlerë prej 2.23 milion euro në vitin 2019, ku ka shënuar rritje në eksport për 25.62%, krahasuar me vitin 2018.

Produktet e këpucëve, në vendet e BE-së, janë eksportuar në Itali me 64.95%, në Francë me 26.56%, në Gjermani 5.29%, etj.

Eksporti i produkteve të këpucëve, në vendet e CEFTA-së, kryesisht është realizuar në Shqipëri me 38.29%, në Maqedoninë e Veriut me 36.93% dhe në Mal të Zi me 17.72%.

Në kuadër të vendeve të EFTA-së, produktet e këtij aktiviteti janë eksportuar në Zvicër me 99.99%.

Në grupimin e vendeve tjera, eksportet e këtyre produkteve janë realizuar në SHBA me 50.1% dhe në Turqi me 49.9%.

Vlera e eksporteve të aktiviteti “Tanimi dhe regjia e lëkurës; prodhimi i valigjeve, çantave, takëmeve të kuajve dhe takëmeve të tjerë, veshja dhe ngjyrosja e gëzofit”, në vitin 2019, është 846 mijë euro, dhe ka shënuar rënie për 11,55%, krahasuar me vitin 2018.

Këto produkte, në kuadër të vendeve të BE-së, janë eksportuar më së tepërmi në Francë, me 93.02%, në Itali me 6.65%, ndërsa në kuadër të vendeve të CEFTA-së, është eksportuar në Shqipëri me 78.36% si dhe në Maqedoninë e Veriut me 21.51%. Produktet e këtij aktiviteti, në vitin 2019, në kuadër të vendeve të EFTA-së janë eksportuar në Zvicër me 100%.

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

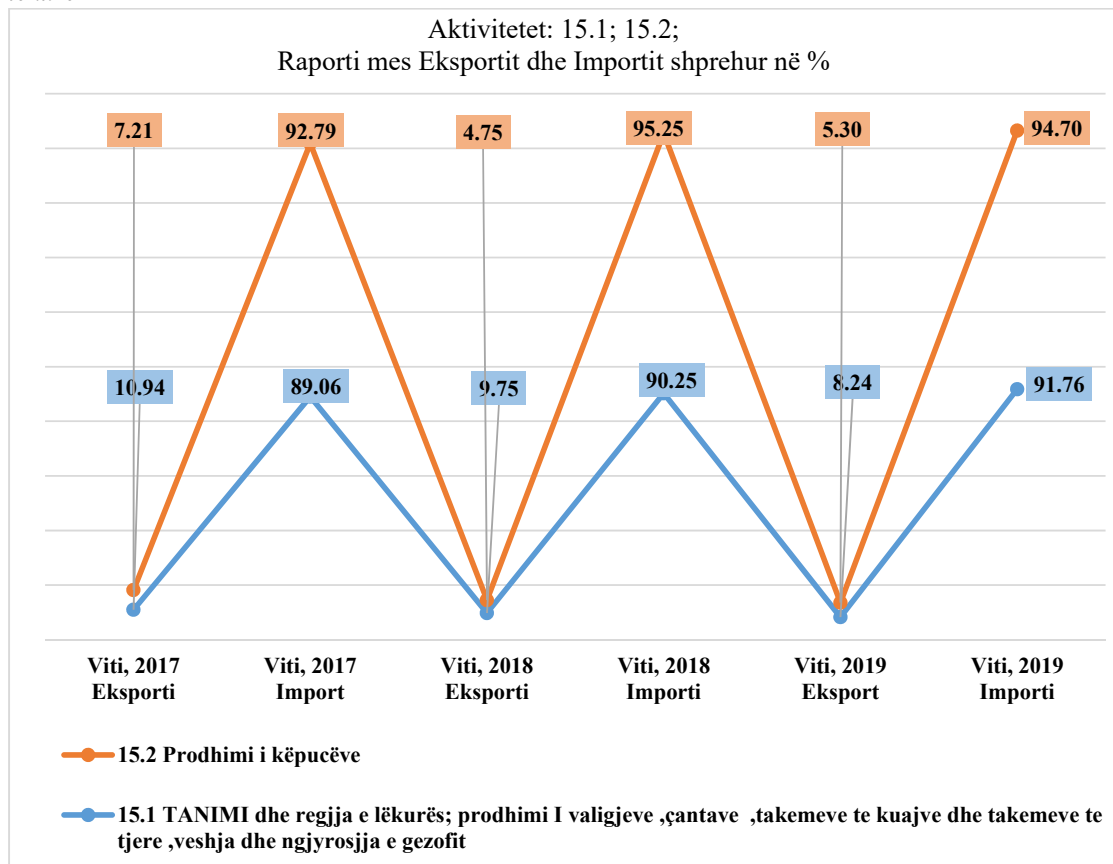
Vlera totale e importeve të nën sektori “Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkurës” është 49.38 milion euro, importi me vendet e BE-së është 8.61%, me vendet e CEFTA-së, 1.46%, EFTA-së 0.06% dhe vendet tjera 89.87%.

Vendet nga të cilat janë importuar më së tepërmi produktet e nën sektorit “Prodhimi i lëkurës dhe produkteve prej lëkure” janë: nga Kina me 41.70%, nga Turqia me 22.99% dhe nga Vietnami me 12.67%.

Bazuar nga të dhënat në tabelën e më sipërme, vërejmë se import të lartë, në vitin 2019, ka shënuar aktiviteti, “Prodhimi i këpucëve”, me 11.95%, krahasuar me vitin 2018. Vendet nga të cilat janë importuar më së tepërmi produktet e këpucëve, në kuadër të vendeve të BE-së, janë nga Italia me 37.02% dhe nga Sllovenia me 18.78%.

Importi i produkteve të aktivitetit “Prodhimi i këpucëve” nga vendet e CEFTA-së, është realizuar kryesisht nga Shqipëria me 74.5%. Produktet e këtij aktiviteti nga vendet EFTA-së, janë importuar nga Zvicra me 88.41% dhe nga vendet tjera, kryesisht nga Kina me 44.11%.

Figura 5. Raporti mes eksportit dhe importit në sektorin e prodhimit të lëkurës dhe produkteve prej lëkure

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI-së

Sipas figurës nr. 5, trendi i shkëmbimit tregtar i aktivitetit, “Prodhimi i këpucëve” ka shënuar rritje në eksport për 0.55%, ndërsa aktiviteti “Tanimi dhe regjja e lëkurës; prodhimi i valigjeve, çantave, takemeve të kuajve dhe takemeve të tjere, veshja dhe ngjyrosja e gezofit” ka shënuar rënie në eksport për 1.51%.

4.PRODHIMI I DRURIT DHE I PRODUKTEVE TË DRURIT DHE TË TAPËS, PËRVEÇ MOBILIEVE; PRODHIMI I ARTIKUJVE NGA KASHTA DHE MATERIALEVE TË GËRSHETUARA-THURËSE

Ky nën sektor përfshin prodhimin e produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobileve; prodhimin e artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshtuara-thurje. Më konkretisht kjo ndarje përfshinë prodhimin e produkteve të drurit, kompensatë, rimeso, enë druri, dysheme drurit, mbërthese druri dhe objekte druri të pa fabrikua. Proceset e prodhimit përfshijnë: sharrimin, planifikimin, formësimin, petëzimin dhe montimin e produkteve të drurit, duke filluar nga lëndët drusore të prera, ose formësimet nga mjetet tjera formuese.

Bazuar në Inventarin Kombëtar të Pyjeve 2012/13, sipërfaqja pyjore në Kosovë është rreth 481 mijë ha (44.7% e sipërfaqes totale) dhe mund të konsiderohen resurse të mira për ekonominë e Kosovës.

Nën sektori i përpunimit të drurit në Kosovë, konsiderohet në të gjitha analizat e konkurrueshmërisë përfshirë Raportin e vlerësimit të sektorit të drurit në Kosovë 2015, të programit EMPOWER të USAID-it, Analizën e zinxhirit të vlerës të nën sektorit të materialit ndërtimor prej druri 2018, implementuar nga International Development Ireland, financuar nga BE për Ministrinë e Tregtisë dhe Industrisë, Studimin e shkathtësive të nevojshme në nën sektorin e përpunimit të drurit në Kosovë 2017, të zbatuar nga Qendra për Arsim e Kosovës (KEC) në bashkëpunim me SPARK i financuar dhe menaxhuar nga Bashkimi Evropian. Këto analiza si dhe vlerësimet e UNDP-së, për këtë nën sektor, tregojnë se nën sektori i drurit, në Kosovë, është me potencial të madh për zhvillimin ekonomik.

Prodhimi i përgjithshëm i drurit të rrumbullakët në BE arriti në rreth 470 milion m³ në 2017; gati 8 milion m³ (1.7%) më shumë sesa prodhimi i regjistruar në 2007. Nga shtetet anëtare të BE-së, Suedia prodhoi 73 milion m³, në 2017, e ndjekur nga Finlanda, Gjermania dhe Franca (secila prodhon midis 51 dhe 64 milion m³). Pothuajse një çerek (23.2%) e prodhimit të drurit, 28 vendet e BE në vitin 2017 u përdorën si lëndë djegëse, ndërsa pjesa tjetër ishte përdorur për industrinë e drurit dhe rimeso, ose për prodhimin e pulpës dhe letrës.¹²

¹² Ec.europa.eu. (2019). Annual production of roundwood, EU-28, 1999–2017

4.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të drurit dhe produkteve të drurit

Nën sektori “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës” sipas tabelës nr.19, ka 1,429 të punësuar në 408 ndërmarrje dhe qarkullim vjetor prej 44.50 milion euro.

Ky nën sektor, në vitin 2019, ka shënuar rritje në punësim për 2.77% dhe në qarkullim për 17.36%, ndërsa numri i ndërmarrjeve ka rënie për 10.53%. Nga këto të dhëna konkludojmë se në rritje të punësimit dhe qarkullimit ka ndikuar zgjerimi i bizneseve ekzistuese të këtij nën sektori.

Nën sektori (16) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 9 % të ndërmarrjeve,
- 5.07% të punësuarve dhe
- 3.47% në qarkullim.

Shpërndarja e ndërmarrjeve, punësimit dhe qarkullimi, në mënyrë më të detajuar, janë pasqyruar në tabelën nr. 19-të.

Tabela 19. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e drurit

Kodi	Nën sektori (16): Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
1610	Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtaria	123	120	116	286	333	330	8,463,409.98	8,794,853.21	8,272,590.04
1621	Prodhimi i fletëzave të rimesos dhe të paneleve bazuar në dru (furniri)	9	7	5	18	19	19	825,666.42	1,044,726.50	982,935.03
1622	Prodhimi i parketit për dysheme	3	3	2	11	8	8	676,625.30	684,995.90	628,732.46
1623	Prodhimi i karpentierisë dhe zdrukthëtarisë tjetër ndërtuese	243	239	215	682	787	807	18,567,543.16	21,080,927.57	27,069,582.46
1624	Prodhimi i kontejnerëve nga druri	6	4	5	6	11	16	674,927.55	118,240.64	506,990.33
1629	Prodhimi i produkteve të tjera nga druri; prodhimi i artikujve nga tapa, kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje	72	72	65	209	232	249	6,570,404.44	6,197,030.62	7,043,428.15
Gjithsejtë		456	456	408	1,212	1,390	1,429	35,778,576.85	37,920,774.44	44,504,258.47

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Sipas tabelës nr. 19-të, nën aktiviteti më me ndikim në punësim, në kuadër të këtij nën sektori është “Prodhimi i karpentierisë dhe zdrukthëtarisë tjetër ndërtuese” me 56.47% të punësuar, nën aktiviteti “Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtarisë” me 23.09% të punësuarve, pastaj radhitet “Prodhimi i produkteve të tjera nga druri; prodhimi i artikujve nga tapa, kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” me 17.42% të punësuar, ndërsa me nga 1% në punësim marrin pjesë nën aktivitete tjera.

Bazuar në numrin më të lartë të ndërmarrjeve dhe vlerës së qarkullimit të nën sektori “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës”, renditja e nën aktiviteteve është e njëjtë si në rastin e punësimit, me përjashtim të nën aktivitetit “Prodhimi i parketit për dysheme”.

Për nga shtrirja regjionale e numrit të ndërmarrjeve, të nën sektori “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës”, prinë regjioni i Prishtinës me 20.10%, regjioni i Pejës me 18.87%, regjioni i Gjakovës dhe Gjilanit me nga 12.75%, regjioni i Prizrenit me 12.25%, regjioni i Ferizajt me 12.01% dhe regjioni i Mitrovicës me 11.27%.

Nën aktiviteti “Prodhimi i fletëzave të rimesos dhe të paneleve bazuar në dru (furniri)”, për nga numri i ndërmarrjeve është i fokusuar në regjionin e Ferizajt me 80%, ndërsa të nën aktiviteti “Prodhimi i parketit për dysheme”, me nga 50% të ndërmarrjeve marrin pjesë regjioni i Ferizajt dhe ai i Gjakovës, ndërsa nën aktiviteti “Prodhimi i kontejnerëve nga druri” dominon në regjionin e Prishtinës me 40%.

Në punësim, ky nën sektor prinë në regjionin e Pejës me 20.41%, Mitrovicës me 19.33%, Prishtinës me 18.48%, Ferizajt me 12.01%, Gjakovës me 10.95%, Gjilanit me 10.47% dhe në regjionin e Prizrenit me 8.35%.

Punësimi të nën aktiviteti “Prodhimi i fletëzave të rimesos dhe të paneleve bazuar në dru (furniri)”, dominon në regjionin e Ferizajt me 74.13%, përderisa në nën aktivitetin “Prodhimi i parketit për dysheme” krahasuar me regjionet tjera, prinë ai i Gjakovës me 75%. Punësimi në nën aktivitetin “Prodhimi i kontejnerëve nga druri” është i orientuar në regjionin e Prishtinës me 57.94%.

Nën sektori “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës” në qarkullim prinë në regjionin e Mitrovicës me 35.53%, edhe pse për nga numri i ndërmarrjeve ky regjion është i fundit në radhitje. Qarkullimi në regjionin e Prishtinës është 15.96%, në regjionin e Pejës është 12.32%, regjionin e Gjakovës 12.22%, regjionin e Ferizajt me 10.88%, regjionin e Prizrenit me 7.37% dhe në regjionin e Gjilanit me 5.72%.

Në qarkullim, regjioni i Gjakovës prinë në nën aktivitetin “Prodhimi i parketit për dysheme” me 95.50% dhe në nën aktivitetin, “Prodhimi i produkteve të tjera nga druri; prodhimi i artikujve nga tapa, kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” me 32.70%. Regjioni i Mitrovicës, prinë në nën aktivitetin, “Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtaria” me 30.99% dhe në nën aktivitetin, “Prodhimi i karpentierisë dhe zdrukthëtarisë tjetër ndërtuese” me 48.50%. Në nën aktivitetin, “Prodhimi i fletëzave të rimesos dhe të paneleve bazuar në dru (furniri)”, në qarkullim prinë regjioni i Ferizajt me 86.73%, ndërsa regjioni i Prishtinës prinë në nën aktivitetin, “Prodhimi i kontejnerëve nga druri” me 85.78%.

4.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e prodhimit të drurit dhe produkteve të drurit

Eksporti në nën sektorin e “Prodhimit të drurit dhe të produkteve të drurit dhe tapës”, në vitin 2019, ka rritje për 41.94%, krahasuar me vitin paraprak, ndërsa në vitin 2018 kishte rritje vetëm për 1%, krahasuar me vitin 2017.

Importi në këtë nën sektor, në vitin 2019, ka shënuar rritje për 9.07%, krahasuar me vitin paraprak, ndërsa në vitin 2018, kishte rënie për 6.92%, krahasuar me vitin 2017.

Raporti mes eksportit dhe importit të ky nën sektor është 9.22% eksport dhe 90.78% import. Bilanci tregtarë, të ky nën sektor, ka shënuar përmirësim në eksport për 1.98%, krahasuar me vitin 2018.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 2.63% në totalin e eksporteve dhe 2.32% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimit të drurit dhe të produkteve të drurit dhe tapës” ka 1.74% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 408 ndërmarrje, 19.36% janë eksportuese.¹³

Tabela 20. Eksporti dhe importi në nën sektorin (16), prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje

Kodi	Nën sektori (16): Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje	Eksporti			Ndryshimi (2017-2018)	Ndryshimi në % 2017-2018	Importi			Ndryshimi (2017-2018)	Ndryshimi në % 2017-2018
		2017	2018	2019			2017	2018	2019		
16	Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje	5,357,326.52	5,408,715.00	7,677,012.54	2,268,297.54	41.94	64,815,776.40	69,299,228.65	75,584,593.05	6,285,364.40	9.07
16.1	Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtaria	654,712.96	551,831.93	736,305.28	184,473.35	33.43	15,304,840.74	13,192,537.20	15,972,814.49	2,780,277.29	21.07
16.2	Prodhimi i produkteve të drurit, tapës, kashtës dhe materialeve të gërshetuara-thurje	4,702,613.56	4,856,883.07	6,940,707.26	2,083,824.19	42.90	49,510,935.66	56,106,691.45	59,611,778.56	3,505,087.11	6.25

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

¹³ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Vlera totale e eksporteve të ky nën sektor është 7.67 milion euro, eksporti me vendet e BE-së është 40.54%, me vendet e CEFTA-së 24.49%, EFTA-së 33.89% dhe vendet tjera 1.08%.

Sipas tabelës nr. 20, nën sektori “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” ka shënuar rritje në vlerën e eksportit për 2.26 milion euro. Në kuadër të këtij nën sektori, aktiviteti “Prodhimi i produkteve të drurit, tapës, kashtës dhe materialeve të gërshetuara-thurje”, në vitin 2019, ka shënuar rritjen më të lartë të vlerës së eksportit, për 2.08 milion euro, apo 42.90%, krahasuar me vitin 2018.

Në kuadër të nën sektorit, aktiviteti “Prodhimi i produkteve të drurit, tapës, kashtës dhe materialeve të gërshetuara-thurje”, merr pjesë në eksport me 90.41%, derisa aktiviteti, “Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtaria” vetëm me 9.59%.

Në vitin 2019, aktiviteti “Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtariisë”, ka shënuar rritje në import për 21.07%, deri sa në vlerë monetare rritja më e lartë është te aktiviteti “Prodhimi i produkteve të drurit, tapës, kashtës dhe materialeve të gërshetuara-thurje” për 3.50 milion euro, apo 6.25%.

- **Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Produktet e aktivitetit “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje”, nga Kosova eksportohen në Zvicër 32.71%, në Gjermani 19.46%, në Shqipëri 12.02%, në Serbi 8.37%, në Slloveni 7.84%, në Suedi 7.60% etj.

Eksporti me vendet e BE-së, në vitin 2019, ka shënuar rritje për 100%, krahasuar me vitin paraprak, deri sa në vitin 2018 ky nën sektor ka pasur rënie për 23.40%, krahasuar me vitin 2017. Kosova ka eksportuar produktet e këtij nën sektori në Gjermani 47.99%, në Slloveni 19.34%, në Suedi 18.75%, etj.

Eksportet me vendet e CEFTA-së, në vitin 2019, kanë shënuar rritje për 22.72%, krahasuar me vitin 2018. Kosova ka eksportuar produktet e nën sektorit “Prodhimit të drurit dhe produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” në Shqipëri 49.09%, në Serbi 34.18%, në Maqedoninë e Veriut 14.78%, etj.

Eksporti, në nën sektorin e drurit, në vendet e EFTA-së është realizuar kryesisht në Zvicër me 96.55%. Po ashtu, të dhënat tregojnë se në totalin e eksporteve të këtij nën sektori, Zvicra merr pjesë me 32.71%.

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Importet e produkteve të “Prodhimit të drurit dhe produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje”, Kosova i realizon nga Mali i Zi me 18.82%, nga Gjermania 15.01%, nga Turqia 14.66%, nga Bullgaria 11.80%, etj.

Vlera totale e importeve të ky nën sektor është 75.58 milion euro, ku importi me vendet e BE-së është 51.11%, me vendet e CEFTA-së 20.51%, EFTA-së 2.28% dhe vendet tjera 26.10%.

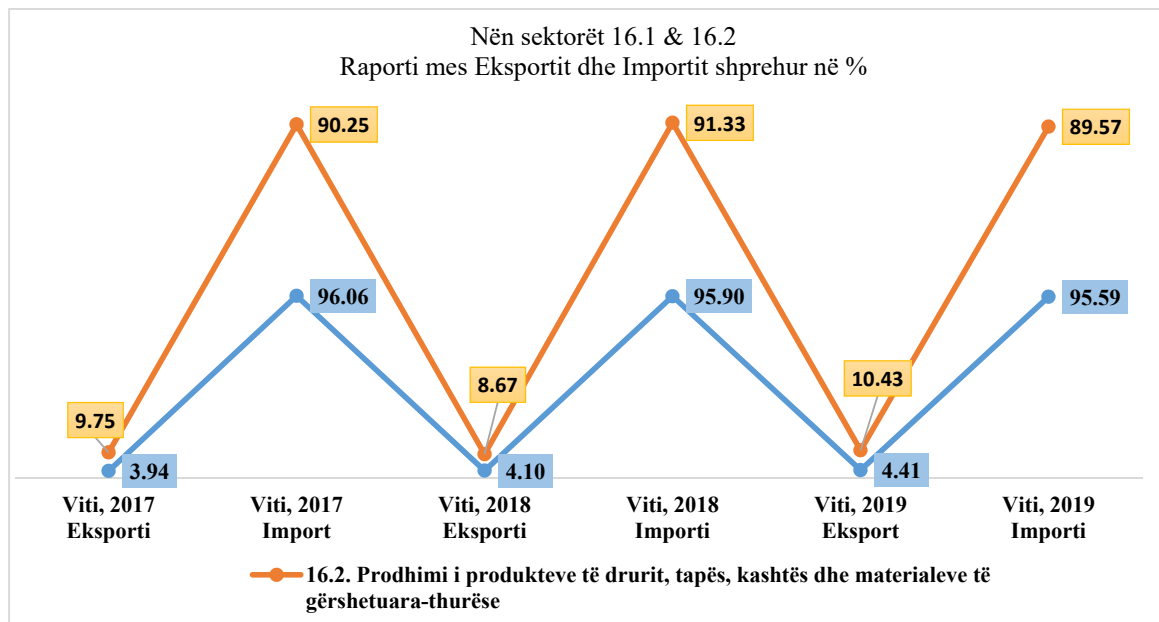
Importi nga vendet e BE-së, në nën sektorin, “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” realizohen nga Gjermania me 29.37%, nga Bullgaria 23.08%, nga Rumania 10.54% etj.

Në importin me vendet tjera, Turqia dominon me 56.18%, te nën sektori “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje”.

Importi i produkteve të nën sektorit “Prodhimi i drurit dhe i produkteve të drurit dhe të tapës, përveç mobilie; prodhimi i artikujve nga kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” te vendet e CEFTA-së, dominohet nga Mali i Zi me 91.77%.

Në figurën nr. 6, është paraqitur raporti dhe trendi në mes të eksportit dhe importit, sipas aktiviteteve, në nivel tre shifrorë, për vitet 2017-2019.

Figura 6. Raporti mes eksportit dhe importit në sektorin e drurit

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Trendi i shkëmbimit tregtar, i aktivitetit, “Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtarisë” sipas figurës 6, për periudhën kohore 2017-2019, është në favor të importit. Te aktiviteti, “Prodhimi i produkteve të drurit, tapës, kashtës dhe materialeve të gërshetuara thurje”, në vitin 2019, në kuadër të shkëmbimit tregtarë, eksporti ka shënuar rritje për 1.76%, ndërsa te aktiviteti “Sharrimi i drurit dhe zdrukthëtarisë”, ka rritje në eksport vetëm për 0.31%, krahasuar me vitin 2018.

5. PRODHIMI I LETRËS DHE PRODUKTEVE PREJ LETRËS

Nën sektori i letrës është ndër industritë kryesore në botë, konsumi i letrës dhe prodhimi i saj është në rritje të vazhdueshme.

Prodhimi global i letrës dhe kartonit qëndron në rreth 411 milion tonë metrik në vitin 2016. Më shumë se gjysma e prodhimit i atribuohet letrës së paketimit, ndërsa po thuaj se një e treta i atribuohet letrës grafike. Tre vendet më të mëdha prodhuese të letrës në botë janë Kina, Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe Japonia. Këto tre vende përbëjnë më shumë se gjysmën e prodhimit të përgjithshëm të letrës në botë.¹⁴

Industria e pulpës dhe e letrës ka marrë shumë kritika nga e gjithë bota, veçanërisht nga grupet mjedisore, prerja e drurit për industrinë e letrës ka qenë e lidhur me rritjen e shpyllëzimit të pyjeve në botë.¹⁵

Nën sektori i letrës në këtë raport përfshinë, prodhimin e brumit të letrës dhe kartonit dhe prodhimin e artikujve të letrës dhe kartonit ku hynë, prodhimi i letrës dhe kartonit të valëzuar, si dhe ambalazhit prej letrës dhe kartonit, prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit, prodhimi i materialit prej letrës për zyre, prodhimi i tapetave të mureve, prodhimi i artikujve të tjerë prej letrës dhe kartonit p.k.t.

Në Kosovë, kryesisht prodhohen: thasë nga letra, qese të letrës, karton i valëzuar për ambalazhim, kutitë sipas kërkesave të tregut, letër kuzhine, tualeti, faculeta, etj.

Industria e letrës në Kosovë, është hulumtuar edhe në raportet tjera, në këtë rast sipas Institutit GAP (Analiza për Industrinë e letrës dhe kartonit, Maj 2016), në Kosovë, prodhimi dhe përpunimi i letrës dhe kartonit ndahet në dy fusha, në atë të përpunimit të letrës higjienike dhe prodhimit dhe përpunimit të kartonit.

Sa i përket sektorit të letrës, nën aktiviteti i prodhimit të letrës dhe kartonit të valëzuar, si dhe ambalazhit prej letrës dhe kartonit ka një trend pozitiv dhe vërehet një rritje në eksport. Nëse marrim për bazë numrin e ndërmarrjeve dhe punësimin brenda nën sektorit të letrës, atëherë “prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit” prinë si në numër të ndërmarrjes, ashtu edhe në punësim.

¹⁴ www.statista.com, 2019

¹⁵ <https://www.statista.com/topics/1701/paper-industry>

5.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të letrës dhe produkteve prej letrës

Shikuar nga numri i ndërmarrjeve dhe punësimit, sektori i letrës nuk ka ndikim aq të lartë në numër të ndërmarrjeve dhe punësim, megjithatë si nën sektor, në vitin 2019, rritje ka shënuar në punësim për 7.67% dhe në qarkullim për 18.72%, derisa në numër të ndërmarrjeve ka rënie për 4.12%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (17) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 2.05% të ndërmarrjeve,
- 1.64% të punësuarve dhe
- 2.19% në qarkullim.

Të gjitha nën aktivitetet kanë shënuar rritje në punësim, me përjashtim të nën aktivitetit “Prodhimi i tapetave të murit”, i cili ka rënie për 2 të punësuar.

Shpërndarja e ndërmarrjeve, punësimit dhe qarkullimit, në mënyrë më të detajuar janë pasqyruar në tabelën nr.21.

Tabela 21. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e letrës

Kodi	Nën sektori (17): Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
1712	Prodhimi i letrës dhe kartonit	-	-	14	-	-	39	-	-	7,577,422.92
1721	Prodhimi i letrës dhe kartonit të valëzuar, si dhe ambalazhit prej letrës dhe kartonit	22	20	19	153	139	141	7,142,704.89	6,965,685.70	7,955,117.77
1722	Prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit	27	31	30	172	173	202	6,127,862.16	7,414,236.88	9,733,949.20
1723	Prodhimi i materialit prej letrës për zyre	10	12	11	21	17	24	777,560.53	508,858.10	694,077.32
1724	Prodhimi i tapetave të mureve	2	2	2	5	4	2	31,794.83	8,986.37	21,463.68
1729	Prodhimi i artikujve të tjerë prej letrës dhe kartonit p.k.t.	17	17	17	61	55	56	1,359,243.55	1,691,665.02	2,085,207.77
Gjithsej		94	97	93	450	430	463	21,924,009.81	23,641,515.80	28,067,238.66

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Sipas tabelës nr. 21, nën aktiviteti më me ndikim në punësim është “Prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit”, me 43.63% të punësuar, pastaj radhitet, “Prodhimi i letrës dhe kartonit të valëzuar, si dhe ambalazhit prej letrës dhe kartonit” me 30.45% të punësuar, “Prodhimi i artikujve të tjerë prej letrës dhe kartonit p.k.t.” me 12.10% të punësuar, etj.

Nën aktiviteti “Prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit”, në raport me nën aktivitetet tjera, prinë edhe me numër të ndërmarrjeve dhe qarkullim edhe pse në numër të ndërmarrjeve ka shënuar rënie, për një ndërmarrje, krahasuar me vitin paraprak.

Në nën sektorin “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës” për nga shtrirja regjionale, me numër të ndërmarrjeve, prinë regjioni i Prishtinës me 36.56%, rajoni i dytë me radhë është Prizreni me 24.73%, Ferizaj me 15.05%, Peja me 9.68%, Gjilani me 5.38%, Gjakova me 5.38% dhe rajoni i Mitrovicës me 3.23%.

Nën aktiviteti “Prodhimi i letrës dhe kartonit”, për nga numri i ndërmarrjeve dominohet nga regjioni i Prishtinës me 42.86% dhe regjioni i Prizrenit me 35.71%. Regjioni i Prizrenit prinë edhe në nën aktivitetin “Prodhimi i letrës dhe kartonit të valëzuar, si dhe ambalazhit prej letrës dhe kartonit” me 42.11%. Në nën aktivitetin “Prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit” prinë regjioni i Prishtinës me 40%, po ashtu ky regjion prinë edhe te nën aktivitetit, “Prodhimi i artikujve të tjerë prej letrës dhe kartonit p.k.t”. me 47.06%. Regjioni i Prishtinës dhe Ferizajt, në numër të ndërmarrjeve, prinë te nën aktiviteti, “Prodhimi i materialit prej letrës për zyre” me nga 27.27% dhe nën aktiviteti “Prodhimi i tapetave të mureve” me nga 50% të ndërmarrjeve.

Në punësim te nën sektori “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, prinë regjioni i Prishtinës me 35.34%, pastaj radhitet regjioni i Prizrenit me 29.96%, regjioni i Ferizajt me 15.27%, regjioni i Pejës me 10.10%, regjioni i Gjilanit me 6.56%, regjioni i Gjakovës me 2.16% dhe regjioni i Mitrovicës me 0.61%.

Nën aktiviteti, “Prodhimi i letrës dhe kartonit të valëzuar, si dhe ambalazhit prej letrës dhe kartonit”, për nga punësimi dominon në regjionin e Prizrenit me 63.76%, po ashtu ky regjion prinë edhe te nën aktiviteti, “Prodhimi i materialit prej letrës për zyre” me 43.75%.

Regjioni i Prishtinës, në punësim, prinë me nën aktivitetet, “Prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit” me 64.66% dhe “Prodhimi i tapetave të mureve” me 57.14%. Nën aktiviteti “Prodhimi i artikujve të tjerë prej letrës dhe kartonit p.k.t.”. prinë me 68.62% në regjionin e Ferizajt.

Në qarkullim, në nën sektorin “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës” prinë regjioni i Prishtinës me 43.95%, pastaj radhitet regjioni i Prizrenit me 26.59%, regjioni i Ferizajt me 12.35%, regjioni i Pejës me 8.31%, regjioni i Gjilanit me 7.85%, regjioni i Gjakovës 0.72% dhe regjioni i Mitrovicës 0.21%.

Regjioni i Prishtinës prinë në qarkullim te nën aktiviteti “Prodhimi i letrës dhe kartonit” me 68.18%, “Prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, i letrës së tualetit” me 68.26% dhe te nën aktivitetin “Prodhimit të tapetave të mureve” me 75.35%. Regjioni i Ferizajt prinë në qarkullim te nën aktiviteti “Prodhimi i materialit prej letrës për zyrë” me 31.67% dhe “Prodhimi i artikujve të tjerë prej letrës dhe kartonit p.k.t”. me 83.51%. Regjioni

i Prizrenit prinë në qarkullim të nën aktiviteti “Prodhimi i letrës dhe kartonit të valëzuar, si dhe ambalazhit prej letrës dhe kartonit” me 56.39%.

5.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e prodhimit të letrës dhe produkteve prej letrës

Eksporti te nën sektori “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, ka shënuar rënie në vitin 2019 për 15.73% dhe në vitin 2018 për 5.28%, krahasuar me vitin paraprak.

Importi te ky nën sektor, ka shënuar rritje në vitin 2019 për 5.88%, dhe në vitin 2018 për 3.64%, krahasuar me vitin paraprak.

Raporti mes eksportit dhe importit te ky nën sektor është 3.19% eksport me 96.81% import.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 0.70% në totalin e eksporteve dhe 1.90% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Në vitin 2019 raporti mes eksportit dhe importit ka treguar trend negativ në eksport për 0.78%, krahasuar me vitin 2018.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës” ka 0.53% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 93 ndërmarrje, 25.81% janë eksportuese.¹⁶

¹⁶ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Tabela nr.22. Eksporti dhe importi në nën sektorin (17) prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës

Kodi	Nën sektori (17): Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës	Eksporti			Ndryshimi (2017-2018)	Ndryshimi në % 2017-2018	Importi			Ndryshimi (2017-2018)	Ndryshimi në % 2017-2018
		2017	2018	2019			2017	2018	2019		
17	Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës	2,554,842.69	2,420,018.61	2,039,439.64	(380,578.97)	(15.73)	56,441,943.96	58,497,122.07	61,938,776.04	3,441,653.97	5.88
17.1	Prodhimi i brumit të letrës, letrës dhe kartonit	479,226.78	210,940.22	171,671.62	(39,268.60)	(18.62)	20,456,218.12	20,811,670.21	22,965,412.42	2,153,742.21	10.35
17.2	Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit	2,075,615.91	2,209,078.39	1,867,768.02	(341,310.37)	(15.45)	35,985,725.84	37,685,451.86	38,973,363.62	1,287,911.76	3.42

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

- Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e eksporteve të nën sektorit “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, është 2.04 milion euro. Eksporti me vendet e BE-së është 9.42%, me vendet e CEFTA-së, 87.77%, me vendet e EFTA-së 1.90% dhe vendet tjera 0.92%.

Eksportet dominohen me 91.58%, të aktivitetit “Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit” ndërsa aktiviteti “Prodhimi i brumit të letrës, letrës dhe kartonit” në eksport merr pjesë me 8.42%.

Sipas tabelës nr. 22, në vitin 2019, rënie në eksport ka shënuar aktiviteti “Prodhimi i brumit të letrës, letrës dhe kartonit” me 18.62% si dhe “Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit”, 15.45% krahasuar me vitin paraprak.

Nëse shikojmë në vlerë monetare, në vitin 2019, trend negativ në eksport ka shënuar aktiviteti, “Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit” për 341 mijë euro, krahasuar me vitin 2018.

Produktet e aktivitetit “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, eksportohen në Maqedoninë e Veriut me 47.83%, në Shqipëri me 26.70%, Bosnjë dhe Hercegovinë me 7.18%, Gjermani me 6.21, etj.

Kosova me vendet e BE-së, në vitin 2019, në eksporte ka pasur trend pozitiv të nën sektori “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, për 4.54%, deri sa me vendet e CEFTA-së, EFTA-s dhe Vendet Tjera, ka shënuar rënie në eksport, krahasuar me vitin 2018.

Produktet e nën sektorit “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës” në vendet e BE-së, kryesisht eksportohen në Gjermani me 65.90%, Francë 13.15% dhe Spanjë 12.54%.

Me vendet e CEFTA-së, Kosova produktet “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, kryesisht i eksporton në Maqedoninë e Veriut me 54.50% dhe Shqipëri me 30.42%.

Eksporti me vendet e EFTA-së, është i përqendruar në Zvicër me 85.63%, Islandë me 14.36% dhe në Norvegji me 0.01%.

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e importeve të nën sektori “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, është 61.93 milion euro. Importi nga vendet e BE-së është 54.98%, nga vendet e CEFTA-së 22.48%, nga vendet e EFTA-së 0.66% dhe vendet tjera 21.88%.

Importet kryesisht dominojnë, me 62.92%, të aktiviteti “Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit” deri sa aktiviteti “Prodhimi i brumit të letrës, letrës dhe kartonit” në importe merr pjesë me 37.08%.

Sipas tabelës nr. 22, në vitin 2019, rritje në importe ka shënuar aktiviteti “Prodhimi i brumit të letrës, letrës dhe kartonit” për 10.35% si dhe “Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit”, për 3.42% krahasuar me vitin 2018.

Nëse shikojmë në vlerë monetare, rritja më e lartë e importeve, në vitin 2019, ka qenë të aktiviteti, “Prodhimi i brumit të letrës, letrës dhe kartonit” për 2.15 milion euro, krahasuar me vitin 2018,

Produktet e nën sektorit “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës”, janë importuar nga Shqipëria me 14.51%, nga Turqia 12.82%, nga Gjermania 8.62%, nga Italia 8.05%, nga Maqedonia e Veriut 7.82% etj.

Importi me vendet e BE-së, është realizuar nga Gjermania 15.67%, Italia 14.65%, Greqia 10.15%, Sllovenia 9.10% etj.

Produktet e nën sektorit “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës” nga vendet e CEFTA-së, janë importuar kryesisht nga Shqipëria me 64.57% dhe Maqedonia e Veriut me 34.78%.

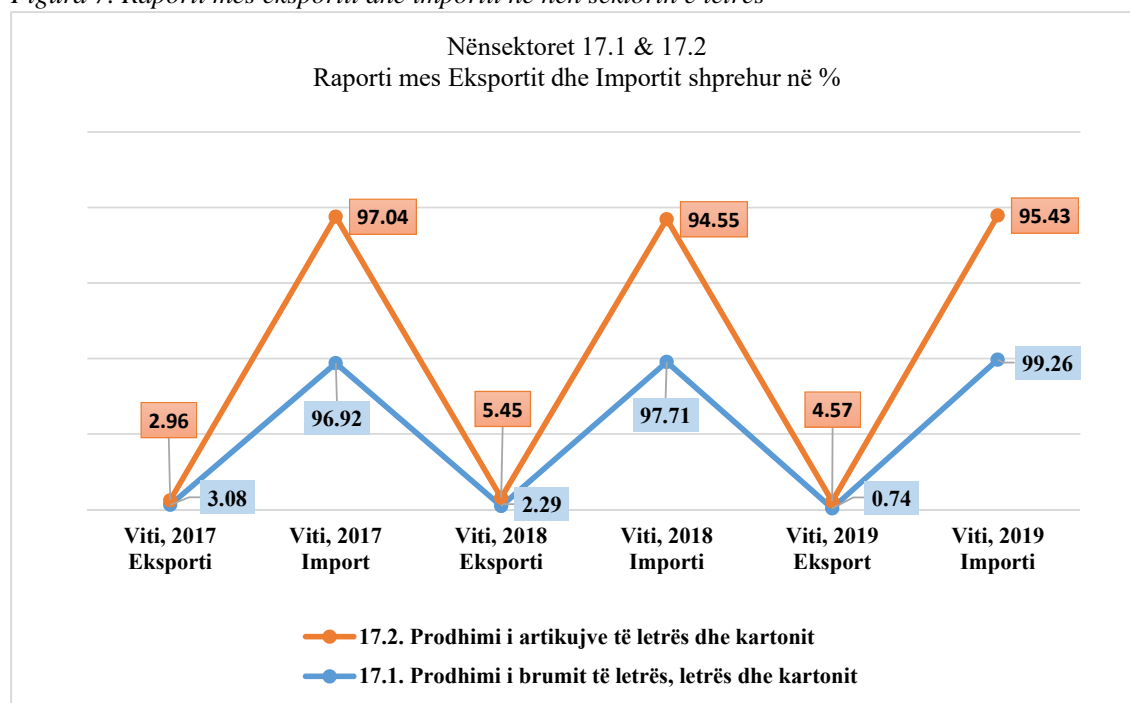
Produktet e nën sektorit “Prodhimi i letrës dhe produkteve prej letrës” nga vendet e EFTA-së importohen nga Zvicra 94.12% dhe nga Norvegjia me 5.88%.

Deri sa eksporti i produkteve të nën sektorit “Prodhimit të letrës dhe produkteve prej letrës” me vendet tjera ishte vetëm 0.91%, importi nga vendet tjera është 21.88%. Në kuadër të vendeve tjera importi është realizuar kryesisht nga Turqia me 58.60% dhe nga Kina me 22.19%.

Bazuar në të dhënat statistikore, konsiderojmë se duhet përmirësojmë bilancin tregtarë, të aktivitetit “Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit”, konkretisht në nën aktivitetin “Prodhimi i artikujve prej letrës me përdorim familjar dhe sanitar, letrës së tualetit”, ku raporti mes eksportit dhe importit të ky nën aktivitet është, eksport rreth 0.30% dhe import 99.70% .

Figura nr.7, paraqet trendin e eksportit dhe importit të nën sektori i “Prodhimit të letrës dhe produkteve prej letrës.

Figura 7. Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e letrës

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Trendi i shkëmbimit tregtar i aktivitetit “Prodhimi i brumit të letrës, letrës dhe kartonit”, ka shënuar bilanc negativ tregtar, meqë importet kanë shënuar rritje, derisa eksportet kanë pasur rënie në tre vitet e fundit.

Në vitin 2019 edhe aktiviteti, “Prodhimi i artikujve të letrës dhe kartonit” në eksport ka pasur rënie për 0.88%, krahasuar me vitin 2018.

6. PRODHIMI I PRODUKTEVE KIMIKE

Industria kimike është një nga degët e rëndësishme të ekonomisë moderne dhe produktet saj përdoren në sektorë tjerë të ekonomisë, siç është bujqësia, prodhimi, ndërtimi dhe shërbimet.

Industria kimike është shumë komplekse, ka më shumë se 200 nën sektorë, numri i produkteve të këtij nën sektori arrin 1 milion produkte. Një grupim i nën sektorëve të industrisë kimike, zakonisht ka tre përbërës e që janë¹⁷:

- Industria kimike e lidhur me nxjerrjen dhe pasurimin e minierave dhe lëndëve të para kimike - shkëmbin fosfat, kripërat e natriumit dhe kaliumit, squfur, etj.
- Industria kimike kryesore, prodhimi i plehrave minerale, acideve, kripërave, alkaleve, etj.
- Industria e polimerive, bazuar kryesisht në sintezën organike dhe duke përfshirë prodhimin e sintetikës dhe plastikës, fibrave kimike, gomë sintetike, ngjyrave sintetike etj.

Vlen të theksohet se shumica e lëndës së parë dhe faktorëve të ndërmjetëm që përdoren nga bizneset kosovare, në këtë industri, importohen. Importi bëhet kryesisht nga vendet e Bashkimit Evropian (BE-së) si dhe nga shtetet anëtare të Marrëveshjes për Tregti të Lirë të Evropës Qendrore (CEFTA-së).

Një e pesta e kompanive furnizohen me lëndë të parë nga tregtarët vendorë, ndërsa pothuajse 13% e tyre furnizohen drejtpërdrejt nga prodhues të huaj. Përveç kësaj, 25% e kompanive kanë deklaruar që përdorin lëndë të parë dhe produkte të ndërmjetme të prodhuara në vend dhe po ashtu të importuara. Në fund, vetëm 10% e kompanive mbështeten në furnizime vendore, nga prodhimi vetjak apo furnizuesit tjerë vendor.¹⁸

6.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të produkteve kimike

Nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike”, sipas tabelës nr. 23, në vitin 2019, ka 624 të punësuar në 85 ndërmarrje, si dhe qarkullim vjetor prej 27.81 milion euro. Në vitin 2019, është shënuar rënie në punësim për 2.8% dhe në numër të ndërmarrjeve për 18.27%, derisa qarkullimi ka shënuar rritje për 15.18%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (20) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 1.88% të ndërmarrjeve,
- 2.21% të punësuarve dhe
- 2.17% në qarkullim.

Nga këto të dhëna mund të konstatojmë se ndërmarrjet kanë investuar në linjat për digjitalizim, me ç'rast kemi zëvendësim të krahut të punës, por kjo reflektohet edhe nga mungesa e ushtrimit të veprimtarisë në disa nga nën aktivitetet e prezantuara në tabelën nr. 23.

¹⁷ <https://farbitis.ru/sq/geography-of-the-world-economy/world-chemical-industry/>

¹⁸ Profili i Industrisë Kimike, 2016 / MTI

Tabela 23. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në aktivitetet e nën sektorit të industrisë kimike

Kodi	Nën sektori (20): Prodhimi i produkteve Kimike	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
2011	Prodhimi i gazrave industriale	3	3	2	13	14	10	299,425.79	299,679.47	280,891.60
2012	Prodhimi i ngjyrave dhe pigmenteve	2	2	1	17	8	9	595,331.79	471,050.06	579,545.04
2013	Prodhimi i produkteve të tjera kimike me bazë inorganike	4	3	2	43	47	44	1,479,770.31	1,727,891.63	1,864,096.67
2014	Përpunimi i produkteve të tjera kimike me bazë organike	4	4	3	13	23	9	24,713.10	113,274.10	59,187.64
2015	Prodhimi i plehrave kimike dhe komponimeve të azotit	1	4	1	2	4	3	244,530.12	247,404.65	165,485.65
2016	Prodhimi i plastikës në formë primare	24	25	20	148	196	167	3,691,338.17	4,933,653.21	4,107,799.45
2017	Prodhimi i gomës sintetike në formë primare	1	0	19	1	0	227	58,349.50	-	14,824,990.12
2020	Prodhimi i pesticideve dhe produkteve të tjera agrokimike	1	1	23	9	8	120	211,731.68	247,535.86	4,199,296.74
2030	Prodhimi i ngjyrave, llaqeve dhe shtresave të ngjashme, ngjyrave të printimit dhe mastikës	16	16	5	166	187	5	9,342,372.00	12,033,722.66	68,709.08
2041	Prodhimi i sapunit, detergjenteve dhe produkteve të pastrimit, si dhe preparateve për shkëlqim	26	28	3	118	117	14	4,610,112.03	3,206,250.87	1,294,907.27
2042	Prodhimin e parfumeve dhe preparateve të tualetit	2	5	5	3	6	11	119,791.07	80,762.87	301,528.38
2051	Prodhimi i eksplozivëve	2	3	1	5	8	6	-	279,502.69	64,996.20
2052	Prodhimi i ngjitësve	4	6	0	7	11	0	89,001.14	254,957.35	0.00
2053	Prodhimi i vajrave esenciale	2	2	0	11	10	0	60,769.02	230,596.65	0.00
2059	Prodhimi i produkteve të tjera kimike p.k.t.	1	1	0	0	0	0	55,564.04	16,949.15	0.00
2060	Prodhimi i fibrave sintetikë dhe artificialë	1	1	0	5	3	0	88,431.55	2,118.23	0.00
Gjithsejtë		94	104	85	561	642	624	20,971,231	24,145,349	27,811,433.84

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Bazuar në tabelën nr. 23, në vitin 2019, nën aktiviteti “Prodhimi i gomës sintetike në formë primare” gjeneron punësim më të lartë nga nën sektor “Prodhimi i produkteve Kimike” me 36.41% të punësuar në 19 ndërmarrje dhe me qarkullim vjetor prej 53.31%.

Ky trend, në vitin 2019, pasohet nga nën aktiviteti “Prodhimi i plastikës në formë primare”, me 26.78% në 20 ndërmarrje dhe me qarkullim vjetor prej 4.10 milion euro, por me rënie në qarkullim për 16.74%, krahasuar me vitin 2018.

Nën-aktiviteti “Prodhimi i pesticideve dhe produkteve të tjera agrokimike”, në vitin 2019, ka 19.19% të punësuar në 23 ndërmarrje dhe me qarkullim vjetor për 4.19 milion euro, me rritje mbi 100%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike” në regjionin e Prishtinës, në vitin 2019, ka 26 ndërmarrje me 25.27% të punësuar dhe qarkullim prej 29.20%.

Pas regjionit të Prishtinës radhitet Prizreni me 16.90% të punësuar në 17 ndërmarrje dhe me qarkullim prej 14.35%. Regjioni i Gjiçanit dhe regjioni i Mitrovicës kanë numër të njëjtë të ndërmarrjeve me nga 11.76%, por me numër të punësuarve të ndryshëm, me 20.12% përkatësisht 15.06%, ndërsa në qarkullim regjioni i Gjiçanit merr pjesë me 8.40% dhe regjioni i Mitrovicës me 19.03%.

Në regjionin e Gjiçanit, nën aktiviteti “Prodhimi i plastikës në formë primare” ka numër më të lartë të të punësuarve me 68.34% ndërsa regjioni i Mitrovicës prin në punësim me 35.72% te nën aktiviteti “Prodhimi i ngjyrave, llaqeve dhe shtresave të ngjashme, ngjyrave të printimit dhe mastikës”.

Nën aktiviteti “Prodhimi i sapunit, detergjenteve dhe produkteve të pastrimit, si dhe preparateve për shkëlqim”, në vitin 2019, prin regjioni i Prishtinës me 55.18%, në punësim në kuadër të nën aktivitetit. Regjioni i Prizrenit radhitet me 25.82%, në punësim nga ky aktivitet, pastaj regjioni i Gjakovës me 5.22%.

6.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e prodhimit të produkteve kimike

Eksporti në nën sektorin “Prodhimi i produkteve kimike”, ka shënuar rritje në vitin 2019 për 39.09% dhe në vitin 2018 për 3.45%, krahasuar me vitin paraprak.

Importi në nën sektorin “Prodhimi i produkteve kimike”, ka shënuar rritje në vitin 2019 për 5.01% si dhe në vitin 2018 për 6.13%, krahasuar me vitin paraprak.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 2.80% në totalin e eksporteve dhe 7.31% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Shkëmbimi tregtar (raporti i eksportit me importin) te ky nën sektor është 96.68% import dhe 3.32% eksport.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike” ka 0.51% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 85 ndërmarrje, 27.06% janë eksportuese.¹⁹

Tabela 24. Eksporti dhe importi në nën sektorin (20) prodhimi i produkteve kimike

	Nën sektori (20): Prodhimi i produkteve Kimike	Eksporti			Balanci		Importi			Balanci	
		2017	2018	2019	Vlera	%	2017	2018	2019	Vlera	%
					2018-2019	2018-2019				2018-2019	2018-2019
20	Prodhimi i produkteve kimike	5,671,848.94	5,867,275.26	8,160,771.92	2,293,496.66	39.09	213,552,971.43	226,642,896.45	237,989,157.53	11,346,261.08	5.01
20.1	Prodhimi i kimi kateve themelore, plehrave dhe komponimeve të azotit, plastika dhe goma sintetike në format parësore	1,328,914.82	566,872.29	1,530,808.56	963,936.27	170.04	79,942,768.02	90,067,083.28	94,065,788.50	3,998,705.22	4.44
20.2	Prodhimi i pesticideve dhe produkteve të tjera agrokimike	-	294,871.58	1,026.90	(293,844.68)	(99.65)	3,714,670.87	3,496,322.12	4,417,244.74	920,922.62	26.34
20.3	Prodhimi i ngjyrave, lla qeve dhe shtresave të ngjashme, ngjyrave të printimit dhe mastikës	1,543,941.25	1,723,577.99	2,360,820.24	637,242.25	36.97	33,297,740.63	34,178,607.51	32,347,161.50	(1,831,446.01)	(5.36)
20.4	Prodhimi i sapunëve dhe pastruesve, përgatitje pastrimi dhe lustrimi, parfumes dhe përgatitje tualeti	2,202,954.03	2,768,627.84	3,620,187.96	851,560.12	30.76	67,404,332.51	69,361,328.31	76,683,237.90	7,321,909.59	10.56
20.5	Prodhimi i produkteve të tjera kimike	504,390.10	402,265.37	504,856.79	102,591.42	25.50	25,751,657.99	25,917,944.44	27,271,826.60	1,353,882.16	5.22
20.6	Prodhimi i fibrave sintetikë dhe artificialë	91,648.74	111,060.19	143,071.47	32,011.28	28.82	3,441,801.41	3,621,610.79	3,203,898.29	(417,712.50)	(11.53)

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

¹⁹ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

- **Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e eksporteve të nën sektorit “Prodhimi i produkteve kimike” është 8.16 milion euro. Eksporti në vendet e BE-së është 33.44%, në vendet e CEFTA-së 58.76%, në vendet e EFTA-së 2.02% dhe në vendet tjera me 0.78%.

Eksportet e nën sektorit “Prodhimi i produkteve kimike”, më së tepërmi janë realizuar në Shqipëri me 27.37%, në Maqedoninë e Veriut me 16.51%, dhe në Gjermani me 11.08%.

Eksportet në këtë nën sektor me vendet e BE-së, në vitin 2019, kanë shënuar rritje për 58.63%, krahasuar me vitin paraprak.

Eksportet në vendet e CEFTA-së, në vitin 2019, të nën sektorit “Prodhimi i produkteve kimike”, kanë vlerë prej 4.79 milion euro ndërsa kanë shënuar rritje për 30.45%, krahasuar me vitin paraprak.

Në vitin 2019, eksportet në vendet e EFTA-së kanë shënuar rritje për 3.25% dhe në vendet tjera për 17.13%, krahasuar me vitin paraprak.

Sipas tabelës nr.24, aktiviteti “Prodhimi i sapunëve dhe pastruesve, përgatitje pastrimi dhe lustrimi, parfumesh dhe përgatitje tualeti”, në vitin 2019, ka shënuar rritje në eksport për 30.76% krahasuar me vitin 2018.

Produktet e këtij aktiviteti janë eksportuar në vendet e BE-së, në Holandë me 33.56%, në Francë me 17.77%, në Belgjikë me 7.64% etj.

Në vendet e CEFTA-së, produktet e aktivitetit “Prodhimi i sapunëve dhe pastruesve, përgatitje pastrimi dhe lustrimi, parfumesh dhe përgatitje tualeti”, janë eksportuar në Shqipëri me 42.47%, në Maqedoninë e Veriut me 33.82%, në Serbi me 9.33%, etj.

Eksportet në vendet EFTA-së nga ky aktivitet janë realizuar në Zvicër me 100%, ndërsa në vendet tjera në SHBA me 99.99%.

Aktiviteti “Prodhimi i ngjyrave, llaqeve dhe shtresave të ngjashme, ngjyrave të printimit dhe mastikës” në kuadër të nën sektorit, në eksport merr pjese me 36.97%.

Në vendet e BE-së ky aktivitet ka realizuar eksport në Gjermani me 77.12%, në Belgjikë me 12.17%, në Suedi me 3.01% etj.

Produktet e këtij aktiviteti në vendet e CEFTA-së, janë eksportuar në Shqipëri me 43.23%, në Mal të Zi me 37.34%, në Maqedoninë e Veriut me 4.02% etj.

Eksporti në vendet e EFTA-së, nga ky aktivitet është realizuar në Zvicër me 100%, ndërsa në vendet tjera, në Irak me 99.85%.

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e importeve të nën sektor “Prodhimi i produkteve kimike” është 273.98 milion euro. Importi nga vendet e BE-së është 58.74%, nga vendet e CEFTA-së 7.45%, nga vendet e EFTA-së 0.34% dhe nga vendet tjera 33.47%.

Importet në nën sektorin “Prodhimi i produkteve kimike”, në vitin 2019 marrin pjesë me 7.31%, në kuadër të importet e Sektorit-C.

Importet e produkteve kimike janë realizuar nga Shqipëria me 27.37%, nga Maqedonia e Veriut me 16.51% dhe nga Gjermania me 11.08%.

Në vitin 2019 importet kanë shënuar rritje me vendet e BE-së për 17.75% dhe me vendet tjera për 21.10%, ndërsa rënie të importeve kemi në vendet e CEFTA-së për 56.60% dhe me vendet e EFTA-së për 37.96%, krahasuar me vitin 2018.

Sipas tabelës nr. 24, aktiviteti “Prodhimi i kimikateve themelore, plehrave dhe komponimeve të azotit, plastika dhe goma sintetike në format parësore” në import ka shënuar rritje për 4.44%, krahasuar me vitin 2018.

Importet e produkteve të këtij aktiviteti, me vendet e BE-së, janë realizuar nga Gjermania me 22.76%, nga Austria me 18.67%, nga Greqia me 8.02% etj.

Importet me vendet e CEFTA-së, janë realizuar nga Maqedonia e Veriut me 69.91%, nga Serbia me 20.86%, nga Shqipëria me 8.17% etj.

Importet nga vendet e EFTA-së, nga ky aktivitet janë realizuar nga Zvicra me 85.75%, dhe nga Norvegjia me 14.24%, ndërsa me vendet tjera importi i këtij aktiviteti është realizuar nga Kina me 25.30%, nga Turqia me 25.13%, nga Irani me 11.87%, nga Arabia Saudite me 10.37%, nga Rusia me 8.26%, nga SHBA me 5.24 etj.

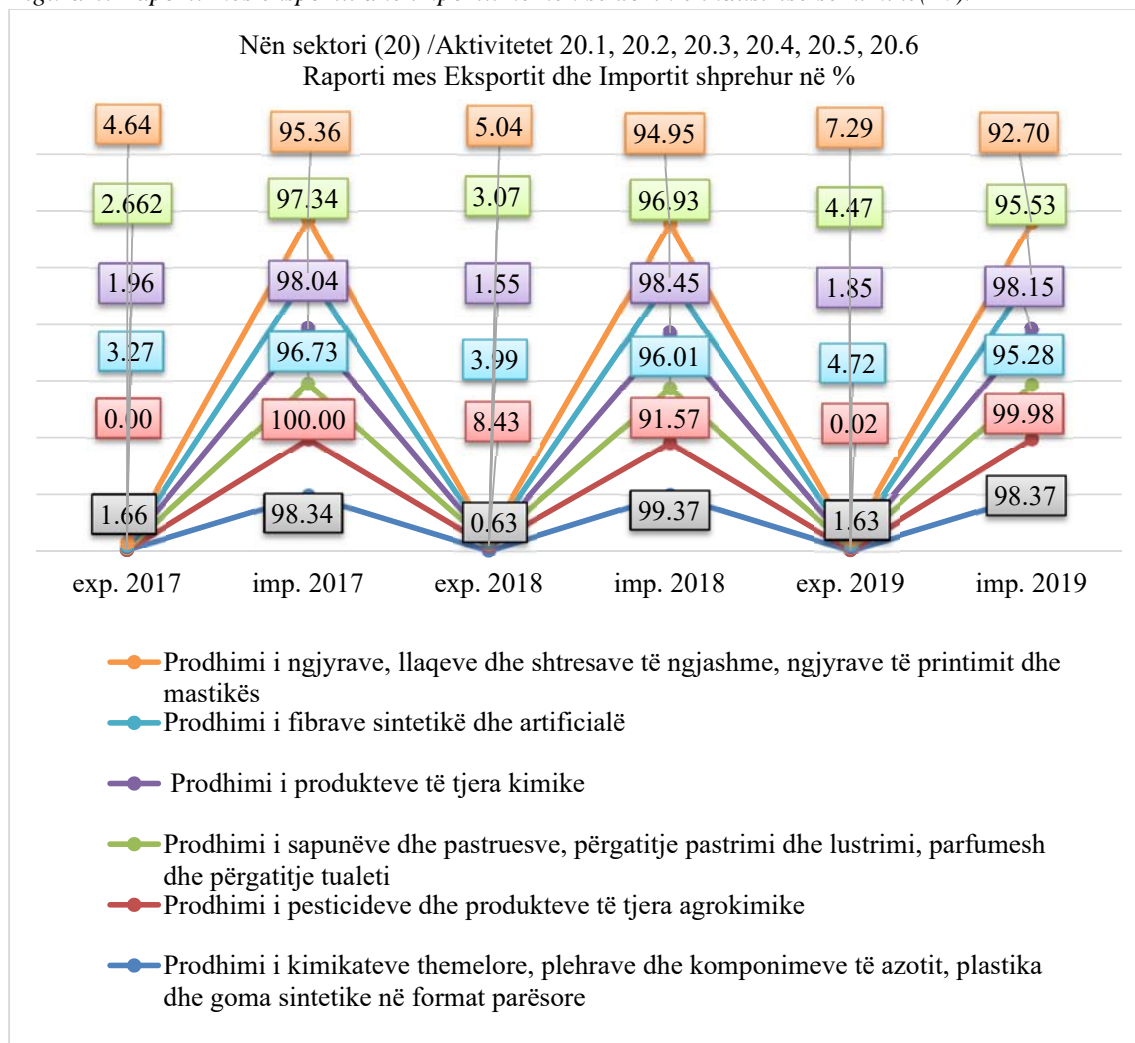
Produktet e aktivitetit “Prodhimi i sapunëve dhe pastruesve, përgatitje pastrimi dhe lustrimi, parfumeshe dhe përgatitje tualeti”, janë importuar nga vendet e BE-së, kryesisht nga Gjermania me 19.7%, nga Polonia me 15.49% dhe nga Italia me 13.68%.

Importi me vendet e CEFTA-së, është realizuar nga Maqedonia e Veriut me 96.18%, nga Shqipëria me 2.37% dhe nga Serbia me 1.32%.

Importi i produkteve të këtij aktiviteti, nga vendet e EFTA-së, është realizuar nga Zvicra me 96.83% dhe nga Lihtenshtajni me 2.70% ndërsa nga vendet e tjera nga Turqia me 69.32%, nga Kina me 17.9% etj.

Importet e aktiviteve tjera nga nën sektori “Prodhimi i produkteve kimike”, kanë trend më të ulët të importeve, përjashtuar aktivitetin “Prodhimi i ngjyrave, llaqeve dhe shtresave të ngjashme, ngjyrave të printimit dhe mastikës” me rënie importi në vitin 2019, për 5.36%, krahasuar me vitin 2018.

Figura 8. Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e industrisë së kimike(20).

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Figura nr. 8, pasqyron shkëmbimin tregtar në mes eksporteve dhe importeve, ku aktiviteti “Prodhimi i ngjyrave, llaqeve, dhe shtresave të ngjashme , ngjyrave të printimit dhe maskës” në vitin 2019, ka shënuar rritje në eksport për 2.25%, në raport me importin.

Aktiviteti “ Prodhimi i pesticideve dhe produkteve tjera agronomike” në vitin 2019, ka shënuar rënie në eksport për 8.41%, krahasuar me vitin paraprak.

7. PRODHIMI I PRODUKTEVE Të GOMËS DHE Të PLASTIKËS

Plastika është një substance organike që fitohet fillimisht nga përpunimi i karburantit. Një qese plastike zakonisht mund të përdoret për vetëm 30 minuta, por do të duhen 500 vite për t'u dekompozuar. Plastika është rezistente dhe ka lakueshmëri të dukshme, për këtë arsye plastika ka arritur praktikisht nivele aplikimi në çdo fushë, bio degradimi që i bëhet plastikës i duhet 500 deri 1000 vjet.²⁰

Pavarësisht nga shqetësimet e publikut për ndotjen plastike, duhet të pranojmë se materialet plastike janë shumë efikase në burime jo vetëm në fazën e tyre të prodhimit, por edhe gjatë fazës së përdorimit të tyre. Për më tepër, industria e plastikës është me rëndësi kyçe për Evropën. Rreth 60,000 kompani veprojnë në këtë industri duke siguruar mbi 1,5 milion vende pune. Qarkullimi i këtyre kompanive mund të llogaritet me 350 miliardë euro. Industria e përgjithshme evropiane e plastikës ka një bilanc tregtar prej afro 15 miliard euro në vitin 2016. Rreth 60% e prodhimit të plastikës botërore u shfaqën në Evropë (60 milion ton në vitin 2016), kryesisht termoplastika, poliuretane, dhe plastike të tjera, si termosete, ngjitëse, veshje ose ngjitës. Gjashtë vendet më të mëdha evropiane (Gjermania, Italia, Franca, Spanja, Mbretëria e Bashkuar dhe Polonia) dhe Beneluksit mbulojnë pothuajse 80% të kërkesës evropiane në vitin 2016. Por edhe për Republikën e Kosovës, prodhimi i plastikës po luan një rol të rëndësishëm në zhvillimin industrial.²¹

Produktet kryesore që prodhohen nga ndërmarrjet e gomës dhe plastikës në Kosovë janë: prodhimi i qeseve, thasëve për mbeturina, bocave fryrëse, shisheve plastike, kutive plastike farmaceutike dhe për argjendari, dritareve dhe dyerve të plastikës, roletave, gypave të plastikës për ujë dhe kanalizim, kova plastike, ambalazh plastike për jogurt, pastaj mbështjellëse të gomave, plastika të gomës, rripa trapez, shirita transportues, lodra të ndryshme prej gomës dhe plastikës, etj.

---

²⁰ <http://akm.gov.al/assets/riciklimi-i-plastikes.pdf>

²¹ Raport, Analiza e Zinxhirit të vlerës për sektorin e plastikës (2019) / MTI-DI

7.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të produkteve të gomës dhe plastikës

Nën sektori “Prodhimi i gomës dhe plastikës”, në vitin 2019 ka 2,793 të punësuar në 481 ndërmarrje dhe qarkullim vjetor prej 131.06 milion euro.

Ky nën sektor ka shënuar rritje në punësim për 17.64% dhe në qarkullim për 14.4%, ndërsa numri i ndërmarrjeve ka shënuar rënie për 4.56%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (22) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

*10.61% të ndërmarrjeve,
9.91% të punësuarve dhe
10.22% në qarkullim.*

Tabela 25. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në sektorin e industrisë së gomës dhe plastikës

Kodi	Nën sektori (22): Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
2211	Prodhimi i gomave të jashtme dhe të brendshme të automjeteve; veshja dhe riparimi i gomave	4	5	4	29	29	36	755,410	1,098,590	1,564,812.02
2219	Prodhimi i produkteve të tjera të gomës	3	3	4	3	3	232	103,268	89,622	4,956,057.26
2221	Prodhimi i pllakave të plastikës, fletëzave, tubave dhe profileve	29	32	31	168	192	213	10,015,664	11,625,250	13,166,811.33
2222	Prodhimi i artikujve të plastikës për paketim	30	31	30	230	276	300	13,996,601	18,288,152	20,143,123.31
2223	Prodhimi i artikujve të plastikës për ndërtimtari	340	352	335	1,521	1,565	1,655	67,578,458	67,912,731	73,855,737.00
2229	Prodhimi i produkteve të tjera të plastikës	78	81	77	319	309	356	14,125,639	15,516,934	17,370,630.98
Gjithsej		484	504	481	2,270	2,374	2,793	106,575,041	114,531,279	131,057,171.90

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Sipas tabelës nr. 25, në vitin 2019, nën aktiviteti “Prodhimi i artikujve të plastikës për ndërtimtari” dominon në të tre indikatorët: në punësim me 59%, në ndërmarrje me 70% dhe në qarkullim për 56.35%.

Nën aktiviteti “Prodhimi i produkteve të tjera të plastikës”, ka 12.7% të punësuar në 77 ndërmarrje dhe me qarkullim 13.25%, kurse nën aktiviteti “Prodhimi i artikujve të plastikës për paketim” ka 10.74% të punësuar në 300 ndërmarrje dhe me qarkullim vjetor për 15.37%.

Vlen të theksohet se në vitin 2019, nën sektori “Prodhimi i gomës dhe plastikës” rënie ka shënuar në numër të ndërmarrjeve, ndërsa ka shënuar rritje në punësim dhe qarkullim.

Në nivel regjional, në këtë nën sektor prin nën aktiviteti “Prodhimi i artikujve të plastikës për ndërtimtari” prin në regjionin e Prishtinës në punësim me 26.88% në 84 ndërmarrje dhe në qarkullim me 32.72%. Regjioni i Gjilanit ka të punësuar 17.28% në 51 ndërmarrje dhe

qarkullim 21.34% kurse në regjionin e Prizrenit ka 16.79% të punësuar në 55 ndërmarrje dhe me qarkullim 17.26%.

Në këtë nën sektor, nën aktiviteti “Prodhi i produkteve të tjera të plastikës”, numër me të madh të ndërmarrjeve ka shënuar në regjionin e Prizrenit, me 21 ndërmarrje dhe në regjionin e Prishtinës me 20 ndërmarrje. Ky nën aktiviteti, në regjionin e Prishtinës ka të punësuar 42.42% dhe me qarkullim 52.49% si dhe në regjionin e Prizrenit me 24.72% të punësuar dhe me qarkullim prej 26.23%.

Nën aktiviteti “Prodhi i artikujve të plastikës për paketim” ka 10.74% të punësuar në 30 ndërmarrje dhe me qarkullim për 15.37% €. Ky aktivitet qarkullimin me të madh e ka në regjionin e Ferizajt me 60%, një ndërmarrje me 115 te punësuar, pasuar nga regjioni i Prizrenit me 17.84%, me 66 të punësuar në 9 ndërmarrje, regjioni i Gjakovës me 10.32%, 7 ndërmarrje me 26 te punësuar etj.

7.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e prodhimit të produkteve të gomës dhe plastikës

Eksportet e nën sektorit, “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës”, ka shënuar vlerë prej 155.21 milion euro. Në vitin 2019 ky nën sektor ka shënuar rritje për 10.85%, krahasuar me vitin 2018.

Importi në nën sektorin e “Prodhimit të gomës dhe plastikës”, në vitin 2019 krahasuar me vitin 2018 ka rritje për 2.72 %. Deri sa në vitin 2018 krahasuar me vitin 2017 ka shënuar rritje për 6.19 %.

Shkëmbimi tregtar (raporti në mes të eksportit dhe importit), te ky nën sektor është 24.91% eksport dhe 75.09 % import.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës” ka 3.66% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 481 ndërmarrje, 34.51% janë eksportuese.²²

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 17.65% në totalin e eksporteve dhe 4.77% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Tabela 26. Eksporti dhe importi në nën sektorin Prodhimi i gomës dhe plastikës

Kodi	Nën sektori Prodhimi i Gomës dhe Plastikës	Eksporti			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	Importi			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
		2017	2018	2019			2017	2018	2019		
22	Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës	36,886,716.18	46,454,152.31	51,494,994.46	5,040,842.15	10.85	142,299,337.72	151,108,932.16	155,217,193.08	4,108,260.92	2.72
22.1	Prodhimi i produkteve të gomës	5,261,908.91	5,467,377.83	4,974,513.89	(492,863.94)	(9.01)	24,919,855.99	27,518,551.20	30,153,645.31	2,635,094.11	9.58
22.2	Prodhimi i produkteve plastike	31,624,807.27	40,986,774.48	46,520,480.57	5,533,706.09	13.50	117,379,481.73	123,590,380.96	125,063,547.77	1,473,166.81	1.19

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

²² Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

- **Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e eksporteve të ky nën sektor është 51.49 milion euro eksporti me vendet e BE-së është 49.46%, me vendet e CEFTA-së, 28.23%, me vendet e EFTA-së 14.56% dhe me vendet tjera 7.75 %.

Në vendet e BE-së, shtetet ku më së shumti janë eksportuar produktet e nën sektorit “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës” janë në Holandë me 40.51%, në Gjermani me 33.50% në Belgjikë me 7.9%, në Bullgari me 3.84%, etj.

Eksportet me vendet e CEFTA-së, kryesisht realizohen në Serbi 31.38%, në Maqedoninë e Veriut me 28.05% dhe në Shqipëri me 25.93%.

Në kuadër të nën sektorit “Prodhimi i produkteve të gomës dhe plastikës”, pjesëmarrjen më të lartë në eksport e realizon aktiviteti “Prodhimi i produkteve të plastikës”, me 87%.

Në vendet e EFTA-së nën sektori “Prodhimi i industrisë së gomës dhe plastikës” eksportin e ka të përqendruar në Zvicër me 99.94%. Ndërsa në vendet tjera ky nën sektor më së tepërmi ka eksportuar në Turqi me 73.31% dhe në Shtetet e Bashkuara të Amerikës me 18.57%.

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e importeve të ky nën sektor është 155.21 milion euro, importi me vendet e BE-së është 18.66%, me vendet e CEFTA-së, 9.73 %, me vendet e EFTA-së 14.76 % dhe me vendet tjera 9.88%.

Nga vendet e BE-së, Kosova ka importuar produktet e nën sektorit “Prodhimi i industrisë së gomës dhe plastikës”, nga Gjermania me 41.12%, nga Italia 9.41% etj.

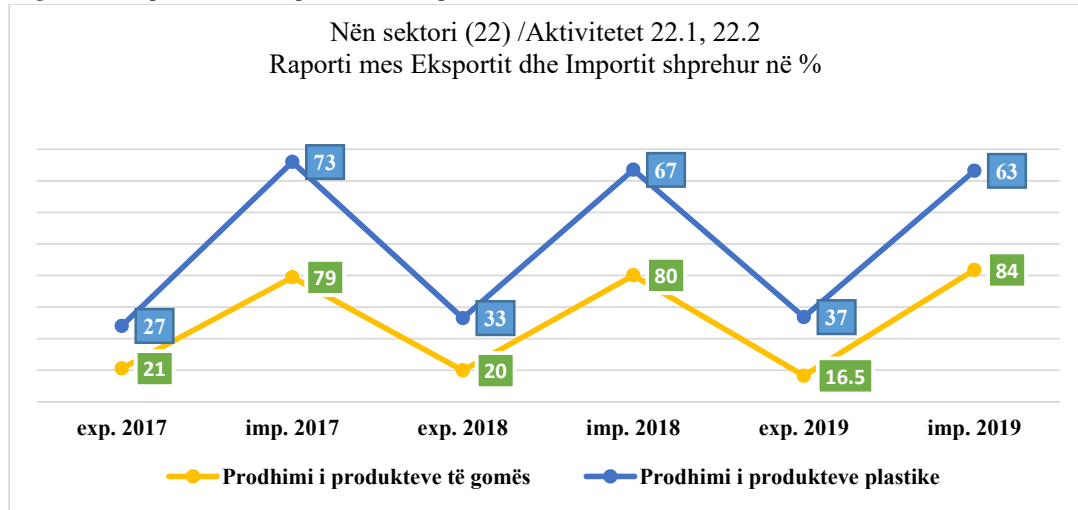
Nga vendet e CEFTA-së, importet e produkteve të “Prodhimi i industrisë së gomës dhe plastikës”, me 91.35% realizohet nga Maqedonia e Veriut, pasuar nga Shqipëria me 6.82%.

Nga vendet e EFTA-së , produktet e nën sektorit “Prodhimi i industrisë së gomës dhe plastikës” janë importuar nga Zvicra me 99.85%, ndërsa sa i përket vendeve tjera ky nën sektor kryesisht ka importuar nga Turqia me 46.14% dhe nga Kina me 43.09%.

Nën sektori, “Prodhimi i industrisë së gomës dhe plastikës”, në vitin 2019, ka shënuar rritje në import për 2.66%. Ky nën sektor rritje në importe ka shënuar te aktiviteti “Prodhimi i produkteve të gomës”, me 9.58% dhe te aktiviteti “Prodhimi i produkteve plastike” me 1.19%.

Në kuadër të këtij nën sektori importin me të lartë e ka aktiviteti “Prodhimi i produkteve plastike” me 80.57%, ndërsa aktiviteti “Prodhimi i produkteve të gomës” me 19.43%.

Figura 9. Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e industrisë së Gomës dhe Plastikës.

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Trendi i shkëmbimit tregtarë sipas figurës nr. 9, tregon se aktiviteti “Prodhiimi i produkteve plastike” ka shënuar trend pozitiv në eksporte, në vitin 2018 për 6% dhe në vitin 2019 për 4%, në raport me importin, ndërsa aktiviteti “Prodhiimi i produkteve të gomës” në vitin 2019 ka shënuar trend negativ në eksporte për 3.5%.

8. PRODHIMI I METALEVE

Prodhimi i metaleve, përfshin ndarjen e veprimtarive të shkrirjes dhe/ose rafinimit të metaleve me ngjyrë dhe pangjyrë nga xeherorja, metali i shkrirë ose nga mbeturinat, duke përdorur procese dhe teknika elektro-metalurgjike dhe procese të tjera metalurgjike. Po ashtu përfshin prodhimin e përzierjeve të metaleve dhe super-përzierjeve duke futur elemente të tjera kimike në metalet e pastra.

Prodhimi i shkrirjes dhe i rafinimit, zakonisht në formë të kallëpit, përdoret në veprimtari të petëzimit, tërheqjes dhe ngjeshjes, për të bërë produkte, siç janë: pllakat, fletëzat, rripat, kallëpet, shufrat, telat ose tubacionet, gypat dhe profilet e zbrazëta, dhe në formën e shkrirë për t'i bërë derdhjet, si dhe produktet e tjera bazë të metalit.

Nën sektori i përpunimit të metalit karakterizohet nga një grup i vogël i ndërmarrjeve të mëdha (industri tradicionale të zhvilluara në Kosovë para viteve të '90, shumica e të cilave tashmë janë privatizuar), të cilat përbëjnë pjesën më të madhe të prodhimit, eksporteve dhe punësimit. Ndërmarrjet e këtij nën sektori, shfrytëzojnë resurset e pasura të Kosovës me xehe të metaleve (p.sh. nikelit), për të prodhuar metale bazë që zakonisht eksportohen, prodhimin e produkteve fundore (tuba të çeliktë, gypa të çeliktë, radiatorë për ngrohje, produkte të galvanizuar të çelikut, etj.).

Në këtë nën sektor, numri më i madh i ndërmarrjeve të regjistruara, janë ndërmarrje mikro dhe të vogla, shumica e të cilave merren me prodhimin e konstrukteve dhe produkteve të metalit që përdoren në industrinë e ndërtimit. Po ashtu, numër të madh të ndërmarrjeve ka prodhimin e komponentëve të metalit, përmes veprimtarisë së përpunimit metalurgjia pluhur, trajtimi dhe veshja e metaleve, si dhe prodhimin e produkteve të metaleve të çmuara, fijeve dhe aluminit.

Në kuptim të vlerës së tregut të prodhimeve, veprimtaria bindshëm më e rëndësishme është ajo e përpunimit të ferro nikelit, vijuar nga hekuri për përdorim fundor dhe produktet e çelikut.

Deri tani nuk ka pasur masa stimuluese qeveritare që drejtpërdrejt synojnë sektorin e përpunimit të metaleve.²³

Megjithatë, ekzistojnë disa masa stimuluese, qëllimi i të cilave është mbështetja e prodhuesve vendorë në përgjithësi dhe që janë të rëndësishme edhe për kompanitë e përpunimit të metalit, si lirimi i mallrave nga tatimi doganor. Stimulimi më i rëndësishëm në këtë drejtim është tarifa doganore 0% për importin e makinerive dhe të lëndës së parë që janë të destinuara për përpunim të mëtejshëm nga kompanitë e prodhimit.

²³ Profili i sektorit të industrisë së përpunimit të metalit (2014) / MTI

8.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e metaleve

Në vitin 2019, nën sektori "Prodhimi i metaleve", ka 93 ndërmarrje me 1.110 të punësuar dhe me qarkullim vjetor prej 90.55 milion euro.

Në vitin 2019, ky nën sektor ka shënuar rritje në punësim për 5.58% dhe në qarkullim me 96.12%, ndërsa numri i ndërmarrjeve ka shënuar rënie për 6.06%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (24) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 2.05% të ndërmarrjeve,
- 3.94% të punësuarve dhe
- 7.06% në qarkullim.

Tabela 27. Numri i ndërmarrjeve, punësimit dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të metaleve

Kodi	Nën sektori (24): Prodhimi i Metaleve	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
2410	Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i ferro legurave	25	22	23	882	867	873	59,537,285.43	38,129,953.58	74,628,127.25
2420	Prodhimi i tubave, gypave, profileve bosh dhe pajisjeve të tjera nga çeliku	7	4	6	9	18	74	112,077.73	283,224.11	6,898,965.32
2433	Formimi ose palosja e ftohtë	8	1	2	12	13	13	177,196.58	1,345,677.12	1,468,194.43
2434	Tërheqja e ftohtë e telit	25	9	8	32	12	11	398,234.14	207,999.28	242,964.92
2441	Prodhimi i metaleve të çmuara	23	22	20	60	28	22	4,107,516.26	266,901.07	284,072.62
2442	Prodhimi i aluminit	2	24	21	8	64	69	16,896.98	4,849,685.85	5,897,531.06
2444	Prodhimi i bakrit	1	1	1	1	4	5	-	18,467.28	20,703.77
2451	Derdhja (fonderia) e hekurit	4	4	3	10	6	8	353,677.70	324,765.49	316,089.68
2452	Derdhja (fonderia) e metaleve të lehta	1	3	1	1	9	7	-	40,341.52	125,770.66
2453	Derdhja (fonderia) e metaleve të lehta	1	8	7	24	30	30	399,213.47	702,213.06	651,245.86
2454	Derdhja (fonderia) e metaleve të tjera jo-ferrike	7	1	1	-	-	0	4,350.00	2,850.00	19,788.60
	GJITHSEJTË	104	99	93	1039	1051	1110	65,106,448.29	46,172,078.36	90,553,454.17

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Bazuar në tabelën nr. 27, në vitin 2019, nën aktiviteti që gjeneron punësim më të lartë është "Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i ferro-legurave", me 78.64% të punësuar në 23 ndërmarrje aktive. Ky nën aktiviteti ka shënuar rritje në numër të ndërmarrjeve për 4.55% dhe në qarkullim për 95.72%, krahasuar me vitin 2018.

Në kuadër të nën sektorit "Prodhimi i metaleve", nën aktivitetit "Prodhimi i tubave, gypave, profileve bosh dhe pajisjeve të tjera nga çeliku", në vitin 2019, ka 74 të punësuar në 6 ndërmarrje me mbi 100%, qarkullim vjetor, krahasuar me vitin 2018.

Nga të dhënat e analizuara, në vitin 2019, nën-aktiviteti "Prodhimi i aluminit", në kuadër të nën-sektorit ka 69 të punësuar në 21 ndërmarrje dhe me qarkullim vjetor 6.51%. Nën aktivitetet tjera në kuadër të këtij nën sektori kanë ruajtur trendin e njëjtë të punësimit dhe me ndryshime të vogla edhe në dy treguesit tjerë, në numër të ndërmarrjeve dhe qarkullim, nga viti në vit.

Nën sektori "Prodhimi i metaleve", në regjionin e Prishtinës, ka numrin më të lartë të të punësuarve, me 85.69% në 31 ndërmarrje si dhe me qarkullim vjetor prej 90.78%. Regjioni i Prizrenit ka 15.05% ndërmarrje me 3.82% të punësuar dhe me qarkullim vjetor prej 2.28%. Regjioni i Gjakovës, ka 13.98% ndërmarrje, 2.36% të punësuar dhe qarkullim vjetor prej 0.47%, si dhe regjioni i Ferizajt ka numër të ngjashëm të ndërmarrjeve, 13.98%, me 1.85%, të punësuar dhe me qarkullim prej 3.57%.

Në kuadër të nën sektorit, "Prodhimi i metaleve", nën aktiviteti me më së tepërmi të punësuar është "Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i ferro legurave", me 78,65%, dhe atë në regjionin e Prishtinës me 94.66% të punësuar. Gjithashtu, në regjionin e Prishtinës, nën aktiviteti "Prodhimi i tubave, gypave, profileve bosh dhe pajisjeve të tjera nga çeliku" ka 72% të punësuar dhe "Prodhimi i Aluminit" me 63.26%, në regjionin e Prishtinës.

8.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e metaleve

Eksporti në nën sektorin “Prodhimi i metaleve”, ka shënuar rritje në vitin 2019, për 20.17% dhe në vitin 2018, për 24.21%, krahasuar me vitin paraprak. Ky nën sektorë në vitin 2019 kishte rritje në importe, me vetëm 0.24%, deri sa rritje për 28.24% kishte në vitin 2018, krahasuar me vitin paraprak.

Shkëmbimi tregtar (raporti i eksportit me importin), te ky nën sektor është 77.71% import dhe 22.29% eksport, që krahasuar me vitin 2018, ka tendencë të rritjes së eksporteve në raport me importet.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 26.01% në totalin e eksporteve dhe 8.12% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i metaleve” ka 0.33% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 93 ndërmarrje, 16.13% janë eksportuese.²⁴

Tabela 28. Pasqyron të dhënat e eksportit dhe importit në nën-sektorin (24) Prodhimi i metaleve, në nivelin 3 shifrorë

	Nën sektori Prodhimi i metaleve(24).	Eksporti			Bilanci		Importi			Bilanci	
		2017	2018	2019	Vlera 2018-2019	% 2018-2019	2017	2018	2019	Vlera 2018-2019	% 2018-2019
24	Prodhimi i metaleve	83,307,151.89	63,135,997.19	75,872,939.29	12,736,942.10	20.17	205,753,206.18	263,854,273.63	264,476,551.92	622,278.29	0.24
24.1	Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i ferro legurave	61,054,910.35	36,945,115.30	53,063,717.63	16,118,602.33	43.63	155,914,705.53	206,344,411.50	200,178,343.60	(6,166,067.90)	(2.99)
24.2	Prodhimi i tubave, gypave, profileve bosh dhe pajisjeve të tjera nga çeliku	19,384,493.40	22,663,168.17	19,008,271.59	(3,654,896.58)	(16.13)	6,744,399.30	9,457,833.00	11,419,861.34	1,962,028.34	20.75
24.3	Prodhimi i produkteve të tjera nga përpunimi i parë i çelikut	675,953.59	1,101,923.64	1,331,868.94	229,945.30	20.87	16,249,486.97	16,662,483.48	17,687,320.64	1,024,837.16	6.15
24.4	Prodhimi i metaleve të çmuara dhe metaleve jo-ferrik	2,154,421.88	2,371,727.03	2,393,600.74	21,873.71	0.92	25,767,484.10	30,310,007.21	33,492,560.75	3,182,553.54	10.50
24.5	Derdhja (fonderia) e metaleve	37,372.67	54,063.05	75,480.39	21,417.34	39.62	1,077,130.28	1,079,538.44	1,698,465.59	618,927.15	57.33

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

²⁴ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

- **Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera e eksporteve të nën sektori “Prodhimi i metaleve” është 75.87 milion euro. Eksporti me vendet e BE-së është 27.27%, me vendet e CEFTA-së, 27.76%, me vendet e EFTA-së 1.89% dhe me vendet tjera 43.08%.

Eksportet e nën sektorit “Prodhimi i Metaleve”, më së tepërmi janë realizuar në Indi me 43.03%, në Itali me 17.99% dhe në Shqipëri me 10.78%.

Eksportet me vendet e BE-së, në vitin 2019, në këtë nën sektor, janë në vlerë prej 20.69 milion euro dhe kanë shënuar rritje të lartë mbi 100%, krahasuar me vitin paraprak.

Në vitin 2019, eksportet kanë shënuar rënie, me vendet e CEFTA-së, për 11.58%, në vendet e EFTA-së, për 3.84% dhe me vendet tjera për 9.25%, krahasuar me vitin 2018.

Sipas tabelës nr. 28, aktiviteti “Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i fërro legurave”, në vitin 2019, ka shënuar vlerë të lartë në eksporte, për 53.06 milion euro me rritje për 43.63%, krahasuar me vitin 2018.

Produktet e këtij aktiviteti, me vendet e BE-së, janë eksportuar më së tepërmi në Itali me 70.30%, në Finlandë me 17.65% dhe në Mbretërinë e Bashkuar me 4.38%.

Eksportet e këtyre produkteve, në vendet e CEFTA-së, janë realizuar në Shqipëri me 74.67%, në Maqedoninë e Veriut me 20.23%, dhe në Serbi me vetëm 3.26%.

Eksportet në vendet e EFTA-së, nga ky aktivitet janë realizuar në Zvicër me 96.13% dhe në Norvegji me vetëm 3.87%, ndërsa në vendet tjera eksportet e këtij aktiviteti janë realizuar në Indi me 99.99%.

Aktiviteti “Prodhimi i tubave, gypave, profileve bosh dhe pajisjeve të tjera nga çeliku” ka shënuar vlerë të eksportit për 19 milion euro, por me rënie prej 16.13% në vitin 2019, krahasuar me vitin paraprak. Eksportet e produkteve nga ky aktivitet në vendet e BE-së, janë realizuar në Bullgari me 52.06%, në Holandë me 23.95%, në Gjermani me 17.12%, etj.

Eksportet në vendet e CEFTA-së, janë realizuar në Shqipëri me 37.92%, në Serbi me 27.28%, në Maqedoninë e Veriut me 27.15%, etj.

Eksportet në vendet e EFTA-së, nga ky aktivitet është realizuar në Zvicër me 100%, ndërsa eksportet me vendet tjera janë realizuar në SHBA për 100%

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e importeve të nën sektorit “Prodhimi i metaleve”, është 264.47 milion euro, nga vendet e BE-së është 22.42%, nga vendet e CEFTA-së 50.96%, EFTA-së 0.29% dhe nga vendet tjera 26.33%.

Importet, në nën sektorin “Prodhimi i Metaleve”, në vitin 2019, marrin pjesë me 264.47 milion euro apo 8.12%, në importet e përgjithshme të Sektorit-C.

Importet më të larta nga ky nën sektor, janë realizuar, nga Shqipëria me 38.11%, nga Maqedonia e Veriut me 12.34% dhe nga Turqia me 11.83%.

Bazuar nga të dhënat e vitit 2019, për nën sektorin “Prodhimi i Metaleve”, importet kanë shënuar rritje, për 56.59%, nga vendet e BE-së, për 21.94% nga vendet e EFTA-së, dhe për 51.23% nga vendet tjera, ndërsa importet nga vendet e CEFTA-së kanë shënuar rënie për 24.84%, krahasuar me vitin 2018.

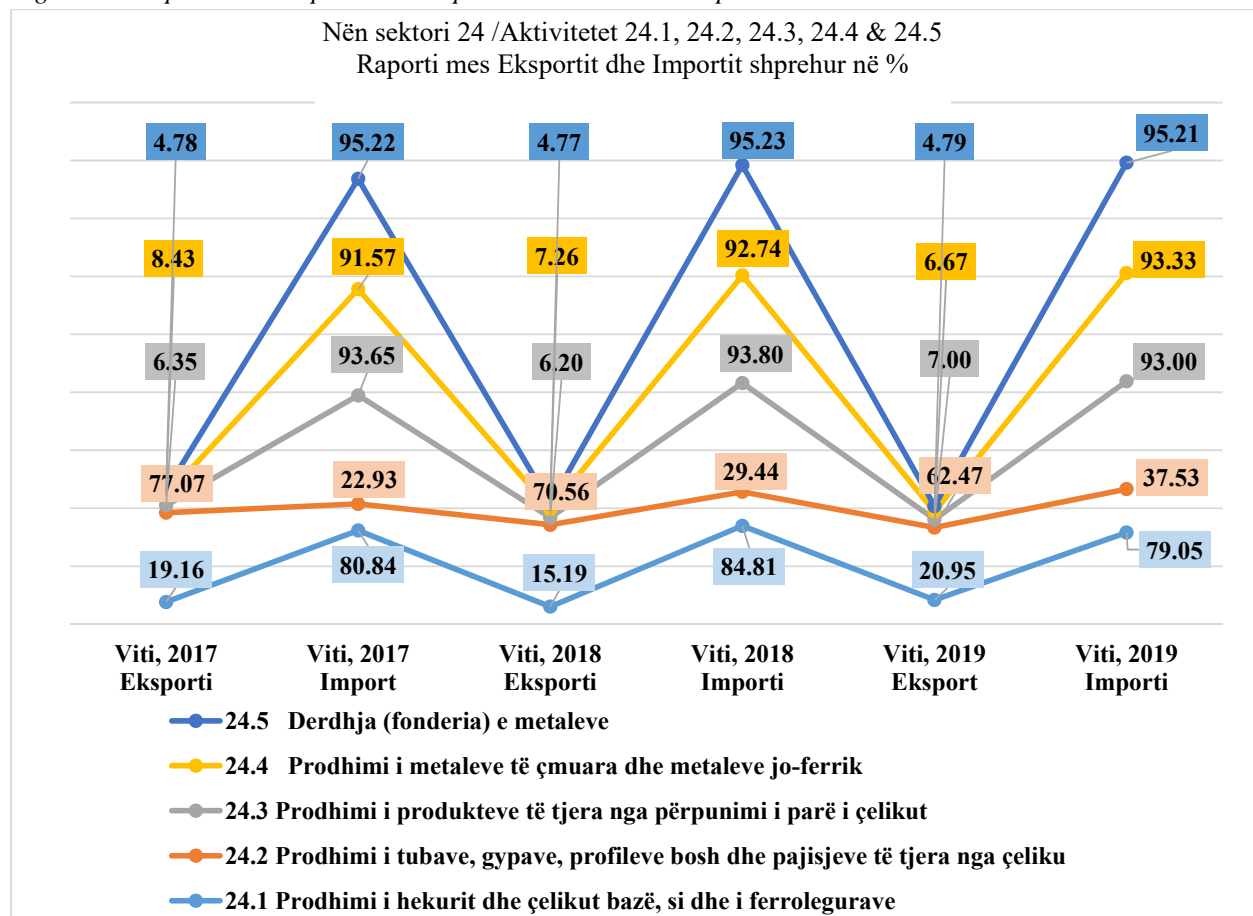
Sipas tabelës nr. 28, aktiviteti “Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i fërro legurave “ me vlerë prej 200 milion euro, ndërsa në vitin 2019, ky aktivitet ka shënuar rënie në import për 2.99%, krahasuar me vitin 2018.

Produktet e këtij aktiviteti, nga vendet e BE-së, janë importuar nga Greqia me 50.55%, nga Italia me 33.51%, nga Rumania me 7.57%, etj.

Importet e produkteve të aktivitetit “Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i fërro legurave “ nga vendet e CEFTA-së, janë realizuar nga Shqipëria me 78.24%, nga Maqedonia e Veriut me 20.77%, dhe nga Moldavia me vetëm 0.97%. Produktet nga vendet e EFTA-së, janë importuar nga Zvicra me 100%, ndërsa nga vendet tjera importi është realizuar nga Turqia me 38.65%, nga Ukraina me 29.03%, nga Rusia me 24.24%, etj.

Produktet e aktivitetit “Prodhimi i metaleve të çmuara dhe metaleve jo-ferrike”, janë importuar në kuadër të vendeve të BE-së, nga Italia me 31.61%, nga Greqia me 21.72% dhe nga Austria me 11%. Importi nga vendet e CEFTA-së, është realizuar nga Shqipëria me 98.61%, nga Maqedonia e Veriut me 1.13% dhe nga Bosnja dhe Hercegovina me vetëm 0.16%, ndërsa nga vendet e EFTA-së, kryesisht është importuar nga Zvicra me 99.88% dhe nga Norvegjia vetëm me 0.12%, ndërsa nga vendet tjera, është importuar nga Turqia me 62.41%, nga Kina me 26.46%, etj.

Figura.10. Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin e prodhimit të metaleve

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Sipas figurës nr. 10, shkëmbimi tregtar i aktivitetit “Prodhimi i hekurit dhe çelikut bazë, si dhe i ferro legurave” në vitin 2019, eksporti ka shënuar rritje për 5.76%, derisa importi ka shënuar rënie për normën e njëjtë, krahasuar me vitin paraprak.

Aktiviteti “Prodhimi i tubave, gypave, profileve bosh dhe pajisjeve të tjera nga çeliku” në vitin 2019, ka shënuar rënie në eksport për 8.09%, krahasuar me vitin paraprak.

9. PRODHIMI I PRODUKTEVE TË FABRIKUARA METALIKE, PËRVEÇ MAKINERISË DHE PAJISJEVE

Ky nën sektor përfshinë, përpunimin e produkteve nga metali duke i shndërruar në produkte finale si: thika, doreza, cilindra, veglave të ndryshme, kaçavida, tel dhe disa produkte të tjera.

Ndërmarrjet e përpunimit të metalit janë pothuajse tërësisht në pronësi private dhe janë të shpërndara anekënd Kosovës, numri më i madh i të cilave janë në regjionin e Prishtinës. Këto ndërmarrje punësojnë rreth ndërmarrje punësojnë rreth 8.85% të punësuarve në Kosovë. Ndërmarrjet e këtij nën sektori, kryesisht janë në pronësi të burrave, meqë vetëm 5.3% të fuqisë punëtore janë gra dhe 7% të kompanive janë aksionarë gra.²⁵

Sektori i përpunimit të metalit vazhdon të jetë burim i rëndësishëm i të hyrave në Kosovë, ndonëse jo në përmasat e njëjta si në të kaluarën. Numri më i madh i ndërmarrjeve të përpunimit të metalit merren me trajtimin dhe veshjen e metaleve ose prodhimin e konstruksioneve dhe elementëve metalike për industrinë e ndërtimit. Investimet e ndërmarrjeve të përpunimit të metalit janë më tepër të natyrës kapitale se sa të lidhura me fuqinë punëtore. Megjithatë, sektori i përpunimit të metalit ka potencial për rritje të prodhimit dhe për bashkëpunim me sektorët tjerë.

Përpunuesit e metalit në Kosovë, mund ta shtojnë në masë të madhe vlerën e metaleve që destinohen për eksport dhe njëherësh t'i përmbushin kërkesat e tregut vendor me cilësi më të mirë dhe çmime më të ulëta.

Përkrahja për këtë nën sektor ngërthen adresimin e mangësive të kapitalit dhe shkathtësive, lehtësimin e kategorizimeve të sektorëve, si dhe inkurajimin dhe marrjen e certifikatave për cilësi.²⁶

9.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e prodhimit të produkteve të fabrikuar metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve

Në vitin 2019 nën sektori “Prodhimi i produkteve të fabrikuar metalike”, ka 2,494 të punësuar në 581 ndërmarrje dhe me qarkullim në vlerë prej 105.62 milion euro.

Në vitin 2019, punësimi te ky nën sektor ka shënuar rritje për 1%, ndërsa rënie kanë shënuar numri i ndërmarrjeve për 3.1% dhe qarkullimi për 11%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori (25) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 13% të ndërmarrjeve,
- 8.85% të punësuarve dhe
- 8.24% në qarkullim

²⁵ Profili i sektorit të industrisë së përpunimit të metalit (2014) / MTI

²⁶ <http://empowerkosovo.org/al/perpunimi-i-metalit/>

Tabela 29. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e Prodhimit të produkteve të fabrikuar metalike

Kodi	Nën sektori (25): Prodhimi i produkteve të fabrikuar metalike	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
2511	Prodhimi i konstruksioneve metalike dhe pjesëve të tyre	179	208	210	1,277	1,435	1,390	65,457,924.85	82,246,440.01	67,804,937.42
2512	Prodhimi i dyerve dhe dritareve prej metalit	119	121	212	265	298	305	7,771,445.85	8,123,751.84	9,832,475.99
2521	Prodhimi i radiatorëve dhe kazanëve për ngrohje qendrore	5	7	7	16	16	18	183,788.89	265,978.61	311,183.96
2529	Prodhimi i tankerëve, rezervuarëve dhe kontejnerëve të tjerë prej metalit	3	4	4	4	3.00	4	275,269.91	18,913.57	105,013.13
2540	Prodhimi i armëve dhe municionit	1		-	-	-	-	944.90	-	-
2550	Farkimi, presimi, stampimi dhe palosja rrethore e metaleve; pluhuri metalurgjik	55	59	51	172	181	207	5,794,567.84	7,226,231.29	8,278,369.09
2561	Trajtimi dhe veshja e metaleve	39	41	35	78	81	70	1,951,008.13	2,161,903.66	2,053,676.32
2562	Përpunimi mekanik	71	69	64	164	175	131	4,813,040.85	8,155,592.56	5,069,039.86
2571	Prodhimi i thikave	2	2	2	3	3	2	10,403.86	6,395.30	6,190.59
2572	Prodhimi i bravave dhe cilindrave	2	2	2	2	2	2	21,051.00	-	15,454.00
2573	Prodhimi i veglave	3	3	4	2	2	1	2,952.00	2,583.00	27,435.50
2591	Prodhimi i kovave të çeliktë dhe mbajtësve të tjerë të ngjashëm	1	1	1	2	3	5	39,512.51	48,541.50	52,393.52
2592	Prodhimi i ambalazheve prej metalit të lehtë	4	2	2	11	5	7	143,503.22	84,391.17	79,478.61
2593	Prodhimi i produkteve prej teli, zinxhiri dhe suste	17	16	16	63	71	73	2,724,165.74	3,375,177.55	3,383,093.78
2594	Prodhimi i vidave dhe kaçavidave	4	4	3	10	9	6	58,067.35	194,467.22	165,963.86
2599	Prodhimi i produkteve të tjera metalike p.k.t.	61	61	68	167	187	272	3,488,298.06	5,521,548.93	8,443,378.19
GJITHSEJTE		566	600	581	2,236	2,471	2,494	92,735,945	117,431,916	105,628,083.82

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Sipas tabelës nr. 29, në këtë nën sektor, në vitin 2019, në nën aktiviteti “Prodhimi i konstruksioneve metalike dhe pjesëve të tyre” në punësim merr pjesë me 55.7% të punësuar në 210 ndërmarrje, dhe me qarkullim 64%.

Nën aktiviteti “Prodhimi i dyerve dhe dritareve prej metalit” ka 12.2% të punësuar në 212 ndërmarrje dhe në qarkullim merr pjesë me 9.31%, ndërsa nën aktiviteti “Prodhimi i produkteve të tjera metalike p.k.t.” ka 10.9% të punësuar në 68 ndërmarrje dhe me 8% qarkullim. Ky nën aktivitet në vitin 2019, në qarkullim ka shënuar rritje për 52%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën aktiviteti “Prodhimi i produkteve të tjera metalike p.k.t”, radhitet i treti me qarkullim, në kuadër të nën sektorit, dhe ka shënuar rritje për 52%, krahasuar me vitin paraprak.

Në vitin 2019, nën aktiviteti “Prodhimi i veglave”, edhe pse me vlerë të ulët në kuadër të nën sektorit, ka rritje të theksuar të qarkullimit, mbi 100%.

Sa i përket shtrirjes regjionale, nën aktiviteti “Prodhimi i konstruksioneve metalike dhe pjesëve të tyre”, numrin më të madh të ndërmarrjeve e ka në regjionin e Prishtinës me 25.7%, pasuar nga regjioni i Pejës me 21%. Ky nën aktivitet, po ashtu ka numër të madh të punësuarve, në regjionin e Ferizajt me 39.42%, pasuar nga regjioni i Prishtinës me 16.11% dhe Prizreni 16.4%.

Sa i përket vlerës së qarkullimit, nën aktiviteti “Prodhimi i konstruksioneve metalike dhe pjesëve të tyre” në regjionin e Ferizajt merr pjesë me 31.65% pasuar nga regjioni i Prishtinës me 23.33%, pastaj regjioni i Gjakovës me 10.71, Prizreni me 10.45% etj.

Nën aktiviteti “Prodhimi i dyerve dhe dritareve prej metalit”, numrin më të madh të ndërmarrjeve e ka në regjionin e Prishtinës me 22.3%, pasuar nga regjioni i Gjilanit me 18.75% dhe regjioni i Pejës me 17%. Ky nën aktivitet në regjionin e Prishtinës ka 30.5%, të punësuar, në regjionin e Pejës me 23.3%, në regjionin e Prizrenit me 13.20%, regjionin e Ferizajt me 11.15% etj. Sa i përket qarkullimit, regjioni i Prishtinës prinë me 37.10%, pastaj regjioni i Pejës me 23.85%, regjioni i Ferizajt me 17.74%, etj.

Nën aktiviteti “Prodhimi i produkteve të tjera metalike p.k.t”, prinë në regjionin e Prishtinës me 38.9% të punësuar në 24 ndërmarrje dhe me qarkullim 42%. Ndërsa regjioni i Gjilanit ka 5 ndërmarrje me 20.6% të punësuar dhe me qarkullim vjetor për 31.84%.

9.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e prodhimit të produkteve të fabrikuara metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve

Në vitin 2019, nën sektori “Prodhimi i produkteve të fabrikuara metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, ka shënuar rritje në eksport për 9.19% dhe në import për 1.82%, krahasuar me vitin 2018.

Shkëmbimi tregtar (raporti në mes të eksportit dhe importit), te ky nën sektor është 17.30% eksport dhe 82.70% import.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 8.04% në totalin e eksporteve dhe 3.44% në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i produkteve të fabrikuara metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve” ka 2.36% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 581 ndërmarrje, 18.42% janë eksportuese.²⁷

²⁷ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Tabela 30. Eksporti dhe importi në nënë-sektorin e prodhimit të produkteve të fabrikua metalike

Kodi	Nën sektori Prodhimi i produkteve të fabrikua metalike	Eksporti			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	Importi			Ndryshimi (2018-2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
		2017	2018	2019			2017	2018	2019		
25	Prodhimi i produkteve të fabrikua metalike	13,782,596.54	21,478,381.68	23,451,261.04	1,972,879.36	9.19	101,979,284.00	110,032,985.05	112,031,510.36	1,998,525.31	1.82
25.1	Prodhimi i produkteve të konstruksioneve metalike	5,616,414.37	9,952,232.96	9,859,784.15	(92,448.81)	(0.93)	21,035,788.56	22,009,763.39	20,870,865.02	(1,138,898.37)	(5.17)
25.2	Prodhimi i tankerëve, rezervuarëve dhe kontejnerëve prej metalit	2,872,096.12	2,998,453.49	2,720,552.64	(277,900.85)	(9.27)	11,219,433.24	8,936,208.52	10,022,954.98	1,086,746.46	12.16
25.3	Prodhimi i gjeneratorëve të avullit, përveç kazanëve për ngrohje qendrore	87.00	789.00	7702.61	6,913.61	876.25	561,203.32	276,184.65	1,114,416.51	838,231.86	303.50
25.4	Prodhimi i armëve dhe municionit	-	-	-	-	-	2,481,654.05	2,601,674.24	2,862,128.02	260,453.78	10.01
25.7	Prodhimi i takëmeve të kuzhinës, mjeteve dhe pajisjeve të përgjithshme metalike	368,479.88	803,092.37	1,563,640.88	760,548.51	94.70	25,468,499.36	27,478,669.54	28,790,940.01	1,312,270.47	4.78
25.9	Prodhimi i produkteve të tjera prej metalit (me aktivitetet: 9.1,9.2,9.3,9.4,9.9)	4,925,519.17	7,723,813.86	9,299,580.76	1,575,766.90	20.40	41,212,705.47	48,730,484.71	48,370,205.82	(360,278.89)	(0.74)

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

- **Eksportet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Vlera totale e eksporteve të nën sektorit “Prodhim i produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve” është 23.45 milion euro. Eksporti me vendet e BE-së është 40.36%, me vendet e CEFTA-së, 30.78%, me vendet e EFTA-së 21.20% dhe vendet tjera 7.66 %.

Bazuar në tabelën nr. 30, eksporti në nën sektorin “Prodhim i produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, është në rritje, në tre vitet e fundit. Në vitin 2019 ky nën sektorë, ka shënuar rritje për 9.19%, ndërsa rritja më e lartë ishte në vitin 2018, me 55%, krahasuar me vitin 2017.

Nën sektorin “Prodhimin e produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, ka arritur të eksportojë në vendet e BE-së, në vlerë prej 9.46 milion euro. Produktet e këtij nën sektori më së tepërmi janë eksportuar në Gjermani me 34.11%, në Holandë me 18.30% dhe në Itali me 13.15%.

Sa i përket eksportit me vendet e CEFTA-së, produktet e nën sektorit “Prodhim i produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, më së tepërmi janë eksportuar në Maqedoninë e Veriut me 37.14%, në Shqipëri me 35% dhe në Serbi me 17%.

Eksporti me vendet e EFTA-së më së tepërmi është realizuar në Zvicër, me vlerë prej 4.72 milion euro, apo për 95%, gjë që e bënë shtetin me të synuar për treg. Ndërsa eksporti me vendet tjera ka shënuar vlerën 1.79 milion euro dhe produktet këtij nën sektori më së tepërmi janë eksportuar në Kazakistan me 75.8%.

Në kuadër të nën sektorit “Prodhim i produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, aktivitetit “Prodhim i konstruksioneve metalike” prin në eksport me 42%, pasuar nga aktiviteti “Prodhim i produkteve tjera metalike” me 39.65%.

- **Importet me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendet tjera**

Importi i përgjithshëm, në nën sektorin “Prodhim i produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve” është 112.03 milion euro. Importi nga vendet e BE-së është 47.22%, nga vendet e CEFTA-së 7.28%, nga vendet e EFTA-së 1.59% dhe nga vendet tjera 43.91%.

Importet, në nën sektorin “Prodhim i produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, dominohen nga vendet e BE-së, me vlerë prej 52.89 milion euro. Importet e këtyre produkteve më së tepërmi janë realizuar nga Gjermania me 41.35% dhe nga Italia me 15.75%.

Sa i përket importeve me vendet e CEFTA-së, produktet e nën sektorit “Prodhimin e produkteve të fabrikua metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, më së tepërmi janë importuar nga Shqipëria me 55.13% dhe nga Maqedonia e Veriut me 39.8%.

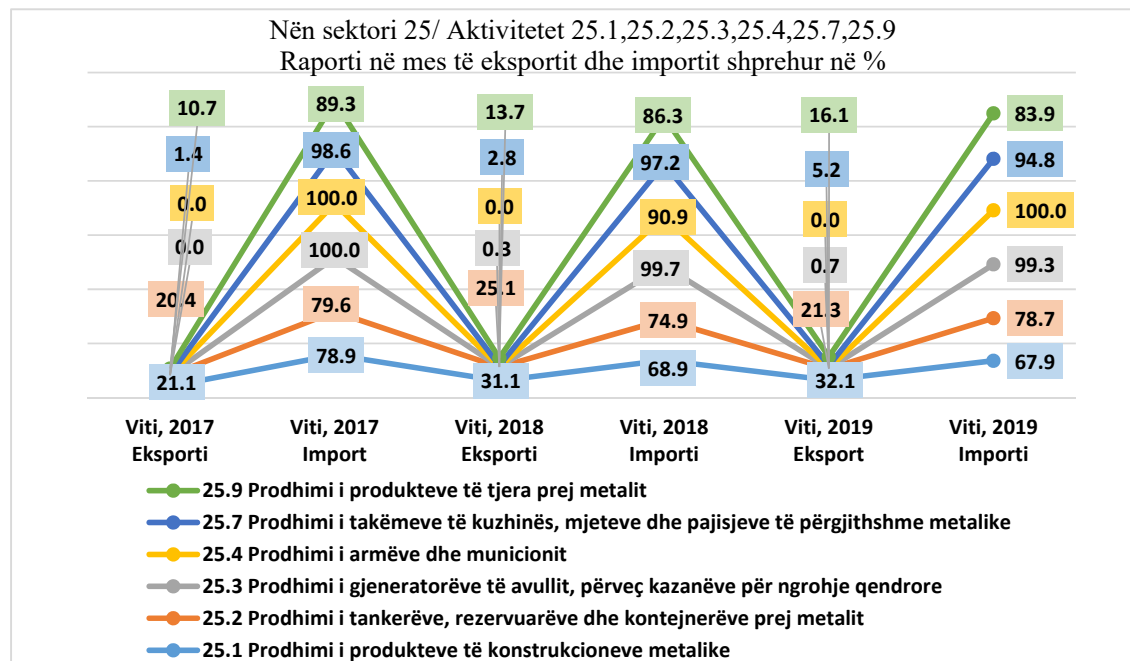
Importi me vendet e EFTA-së më së tepërmi është realizuar nga Zvicra me 96.81%

Ndërsa Importi me vendet tjera ka shënuar vlerën prej 49.19 milion euro, produktet këtij nën sektori më së tepërmi janë importuar nga Turqia me 55% dhe nga Kina me 39%.

Në kuadër të nën sektorit “Prodhimi i produkteve të fabrikuara metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve”, ndër aktivitetet më me ndikim në rritjen e importeve, në vitin 2019, është “Prodhimi i produkteve tjera prej metali” me 43.18% dhe aktiviteti “Prodhimi i takëmeve të kuzhinës, mjeteve dhe pajisjeve të përgjithshme metalike” me 25.17%, krahasuar me vitin 2018.

Në figurën nr. 11, është paraqitur raporti mes eksportit dhe importit sipas aktiviteteve në nivel tre shifrorë, për vitet 2017-2019, e cila paraqet trendin e shkëmbimit tregtar të eksporteve dhe importeve ndër vite.

Figura 11. Raporti mes eksportit dhe importit në nën sektorin prodhimi i produkteve të fabrikuara metalike, përveç makinerisë dhe pajisjeve.

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

Të dhënat për shkëmbimin tregtar për aktivitetet “Prodhimi i produkteve të tjera prej metali”, “Prodhimi i takëmeve të kuzhinës, mjeteve dhe pajisjeve të përgjithshme metalike”, për vitin 2019, tregojnë se eksporti ka shënuar rritje për 2.4%, derisa importi ka shënuar rënie për normën e njëjtë, krahasuar me vitin paraprak.

Në vitin 2019, aktiviteti “Prodhimi i produkteve të konstruksioneve metalike” ka shënuar rritje në eksport për 1% në raport me importin. Gjithashtu edhe aktiviteti “Prodhimi i gjeneratorëve të avullit, përveç kazanëve për ngrohje qendrore” ka shënuar rritje në eksport për 0,4% në raport me importin.

Aktiviteti “Prodhimi i armëve dhe municionit” realizon import 100%.

10. PRODHIMI I MOBILEVE

Industria e mobileve është industri e mbizotëruar nga ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme, si në Kosovë ashtu edhe në vendet tjera të BE-së.

Vendet e BE-së janë lider botëror në segmentin e niveleve të larta të tregut të mobileve. Nga tri produkte të mobileve të shitura në botë, dy nga ato prodhohen në vendet e BE-së. Po ashtu, në vendet e BE-së, punësimi në këtë nën sektor është rreth 1 milion punëtorë në 130 mijë ndërmarrje, që gjenerojnë një qarkullim vjetor prej rreth 96 miliardë Euro.²⁸

Në raportin, (Report “The EU Furniture Market Situation and a Possible Furniture Products Initiative”, 2014), Gjermania, Italia, Polonia dhe Franca, radhiten në mesin e 10 vendeve evropiane më të zhvilluara në industrinë e mobileve, me 60% në kuadër të vendeve të BE-së ndërsa 17% të vendeve tjera në prodhimin global. Në nivel global, 77% të prodhimit të mobileve e përbëjnë top dhjetë vendet si: Kina 40%, Shtetet e Bashkuara të Amerikës 14%, Gjermania 5%, Italia 4%, India 3%, Japonia 3%, Polonia 2%, Kanadaja 2%, Brazili 2% dhe Franca 2%.

Raporti i importit / konsumit të mobileve, shprehur në përqindje sipas vendeve ishte: Azia dhe Paqësori 8%, Amerika e Veriut 40%, 28 vendet e BE 47%, Norvegjia, Zvicra, Islanda 76%, Evropa tjetër jashtë BE (përfshirë Rusinë) 33%, Amerika e Jugut 10%, Lindja e Mesme dhe Afrika 49%.²⁹

Ndërmarrjet të cilat merren me prodhimin e mobileve janë duke instaluar procesin teknologjik të modernizuar edhe pse kanë vështirësi, në mungesë të financave. Megjithatë produktet në nën sektorin “Prodhimi i mobileve” kanë cilësi të mirë dhe po ashtu kanë trend të rritjes në eksporte.

Nën sektori i prodhimit të mobileve në Kosovë, ka vend të rëndësishëm me pjesëmarrjen e numrit të ndërmarrjeve, punësimit, eksporteve dhe qarkullimit në industrinë prodhuese.

Eksportet e këtij nën sektori, kanë shënuar rritje në vitin 2019 për 45%, ndërsa importi ka pasur rritje me vetëm 0.11%, krahasuar me vitin paraprak.

²⁸ Industria e mobileve - Tregu i Brendshëm, Industria, Ndërmarrja dhe NVM - Komisioni Evropian (2019)

²⁹ Report “The EU Furniture Market Situation and a Possible Furniture Products Initiative”. (2014)

10.1 Numri i ndërmarrjeve, punësimit dhe qarkullimit në nën sektorin e mobileve

Nën sektori i mobileve, sikurse edhe nën sektorët tjerë, ka ndikim në punësim me 2,608 të punësuar në 393 ndërmarrje dhe qarkullim vjetor prej 70.68 milion euro.

Ky nën sektor, në vitin 2019, rritje ka shënuar në punësim për 12.72% si dhe në qarkullim për 12%, ndërsa në numër të ndërmarrjeve ka shënuar rënie për 3.20%,.

Nën sektori (31) në totalin e Sektorit-C merr pjesë:

- 8.67% të ndërmarrjeve,
- 9.26 % të punësuarve dhe
- 5.51% në qarkullim.

Tabela 31. Numri i ndërmarrjeve, punësimi dhe qarkullimi në nën sektorin e mobileve

Kodi	Nën sektori Prodhimi i mobileve (31)	Numri i ndërmarrjeve			Numri i të punësuarve			Qarkullimi		
		Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
3101	Prodhimi i mobileve të zyrave dhe dyqaneve	64	72	69	239	305	425	3,357,478.44	4,915,731.80	6,280,777.07
3102	Prodhimi i mobileve të kuzhinës	148	166	154	452	582	532	7,056,919.49	7,954,702.10	8,353,849.31
3103	Prodhimi i dyshekëve	13	15	13	263	418	541	19,234,785.07	29,059,984.09	32,207,161.00
3109	Prodhimi i mobileve të tjera	155	153	157	908	1,009	1,110	19,309,848.61	21,182,838.09	23,846,112.57
Gjithsej		380	406	393	1,862	2,314	2,608	48,959,031.61	63,113,256.08	70,687,899.95

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

Sipas tabelës nr. 31, nën aktiviteti më me ndikim në punësim, te ky nën sektor, është “Prodhimi i mobileve të tjera” me 1,110, apo 42.56% të punësuar. Në vendin e dytë, për nga punësimi, radhitet nën aktiviteti, “Prodhimi i dyshekëve”, me 541 apo 20.74% të punësuar, deri sa në qarkullim ky nën aktivitetet prinë me 45.56%.

Në vitin 2019, të gjitha nën aktivitetet kanë shënuar rritje në punësim me përjashtim të nën aktivitetit, “Prodhimi i mobileve të kuzhinës”, i cili ka pasur rënie për 8.59%, krahasuar me vitin 2018. Të gjitha nën aktivitetet kanë shënuar rritje në qarkullim deri sa në numrin e ndërmarrjeve rritje ka shënuar vetëm nën aktiviteti, “Prodhimi i mobileve të tjera”.

Në numër të ndërmarrjeve, nën sektori “Prodhimi i mobileve”, është i përqendruar në regjionin e Ferizajt me 41.22%, pastaj radhitet regjioni i Prishtinës me 17.05%, i Prizrenit me 10.43%, i Pejës me 9.67%, i Gjilanit me 9.41%, i Mitrovicës me 7.12% dhe regjioni i Gjakovës me 5.09%.

Në punësim, nën sektori “Prodhimi i mobileve”, prinë në regjionin e Ferizajt me 27.55%, pastaj radhitet regjioni i Pejës me 16.67%, i Gjakovës me 15.05%, i Prishtinës me 13.64%, i Gjilanit me 12.50%, i Prizrenit 7.60% dhe regjioni i Mitrovicës me 6.9%.

Regjioni i Ferizajt prinë në numër të ndërmarrjeve dhe punësim në të gjitha aktivitetet, përveç te nën aktiviteti “Prodhimi i dyshekëve”, ku në punësim prinë regjioni i Gjakovës me 64.02%.

Në qarkullim, te nën sektori, “Prodhimi i mobileve”, prinë regjioni i Pejës me 28.96%, pastaj regjioni i Gjakovës me 24.21%, i Ferizajt me 14.30%, i Gjilanit me 11.46%, i Prishtinës me 10.33%, i Prizrenit me 7.05% dhe regjioni i Mitrovicës me 3.70%. Regjioni i Ferizajt edhe pse prinë në numër të ndërmarrjeve dhe numër të punësuarve, në qarkullim është i treti.

Regjioni i Ferizajt prinë, në qarkullim, te nën aktiviteti “Prodhimi i mobilieve të zyrave dhe dyqaneve” me 33.51% dhe “Prodhimi i mobilieve të kuzhinës” me 37.30%, ndërsa te nën aktiviteti, “Prodhimi i dyshekëve” prinë regjioni i Pejës me 44.93% dhe nën aktiviteti “Prodhimi i mobilieve të tjera”, prinë në regjionin e Gjilanit me 27.04%.

10.2 Eksportet dhe importet në nën sektorin e mobileve

Eksporti në nën sektorin “Prodhimi i mobileve”, ka shënuar rritje në vitin 2019 për 45.29% dhe në vitin 2018 për 45.22%, krahasuar me vitin paraprak.

Importi në nën sektorin “Prodhimi i mobileve”, ka shënuar rritje në vitin 2019 për vetëm 0.11% dhe në vitin 2018 për 21.57, krahasuar me vitin paraprak.

Në vitin 2019, raporti mes eksportit dhe importit të ky nën sektor është 23.56% eksport dhe 76.44% import si dhe, eksporti në raport me importin, ka treguar trend pozitiv me rritje për 6.04%, krahasuar me vitin 2018.

Eksportet e këtij nën sektori marrin pjesë me 5.25 % në totalin e eksporteve dhe 1.53 % në totalin e importeve, të Sektorit-C.

Nga numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve të Sektorit-C, nën sektori “Prodhimi i mobileve” ka 2.01% ndërmarrje eksportuese, ndërsa në kuadër të këtij nën sektori, nga 393 ndërmarrje, 23.16% janë eksportuese.³⁰

Tabela 32. Eksporti dhe importi në nën sektorin (31), prodhimi i mobileve

Kodi	Nën sektori (31): Prodhimi i mobileve	Eksporti			Ndryshimi (2018 - 2019)	Ndryshimi në % 2018-2019	Importi			Ndryshimi (2018- 2019)	Ndryshimi në % 2018-2019
		2017	2018	2019			2017	2018	2019		
31	Prodhimi i mobileve	7,259,136.72	10,541,831.77	15,316,687.30	4,774,855.53	45.29	40,831,638.62	49,638,936.13	49,691,848.08	52,911.95	0.11
31.0	Prodhimi i mobileve	7,259,136.72	10,541,831.77	15,316,687.30	4,774,855.53	45.29	40,831,638.62	49,638,936.13	49,691,848.08	52,911.95	0.11

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/ MTI

³⁰ Agjencia e Statistikave të Kosovës, përpunuar nga DPI/MTI

- **Eksporti me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendeve tjera**

Vlera totale e eksporteve të nën sektorit “Prodhiimi i mobileve” është 15.31 milion euro. Eksportet me vendet e BE-së janë 36.03%, me vendet e CEFTA-së 21.43%, me vendet e EFTA-së 41.38% dhe me vendet tjera 1.16%.

Eksporti në vendet e BE-së është i përqendruar në Gjermani me 60.78% dhe në Belgjikë me 13.16%.

Nën sektorin “Prodhiimi i mobileve” në vitin 2019, ka shënuar trend të rritjes së eksporteve me vendet e CEFTA-së për 10.08%, krahasuar me vitin 2018.

Eksporti me vendet e EFTA-së, të ky nën sektor, ka shënuar rritje në vitin 2019 për 12.28%, dhe në vitin 2018 për 32.52%, krahasuar me vitin paraprak.

Eksporti i produkteve të këtij nën sektorit, me vendet tjera, është i ulët, me vetëm 1.16%, apo me vlerë prej 177 mijë euro.

Produktet e nën sektorit “Prodhiimi i mobileve”, janë eksportuar në Zvicër me 38.30%, në Gjermani me 21.90%, në Shqipëri me 7.57%, në Maqedoninë e Veriut 7.45% etj.

Në vendet e CEFTA-së, Kosova ka realizuar eksport më të lartë në Shqipëri me 35.32%, pastaj në Maqedoninë e Veriut me 34.77%, në Serbi 22.01% etj.

Në vendet e EFTA-së, vendi kryesor ku eksportohen produktet e “Prodhiimit të mobileve” është Zvicra me 92.56%.

Në kuadër të vendeve tjera, eksportet e produkteve të nën sektorit “Prodhiimi i mobileve” janë realizuar kryesisht në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, me 87.38% edhe pse në vlerë monetare eksporti është vetëm 154 mijë euro.

- **Importi me vendet e BE-së, CEFTA-së, EFTA-së dhe vendeve tjera**

Vlera totale e importeve të nën sektorit i “Prodhiimi i mobileve” është 49.69 milion euro. Importi me vendet e BE-së është 23.40%, me vendet e CEFTA-së 13.51%, EFTA-së 2.08% dhe vendet tjera 61%.

Nga vendet e BE-së, produktet e nën sektorit “Prodhiimi i Mobileve”, në vitin 2019, kanë pasur rënie në import për 23.77%, derisa në vitin 2018 kishte rritje për 45.57%, krahasuar me vitin paraprak.

Në vitin 2019, vendet e CEFTA-së, të ky nën sektor në import kanë pasur rënie për 49.77%, ndërsa në vitin 2018 për vetëm 0.18%, krahasuar me vitin paraprak.

Nën sektorin “Prodhiimi i Mobileve” sa i përket importit me vendet e EFTA-së, në vitin 2019, ka shënuar rënie për 74.42%, për derisa në vitin 2018, ka pasur rritje për 21.60%, krahasuar me vitin paraprak.

Importi në vendet tjera, ka shënuar rritje në vitin 2019 për 21.66% dhe në vitin 2018 për 32.84%, krahasuar me vitin paraprak.

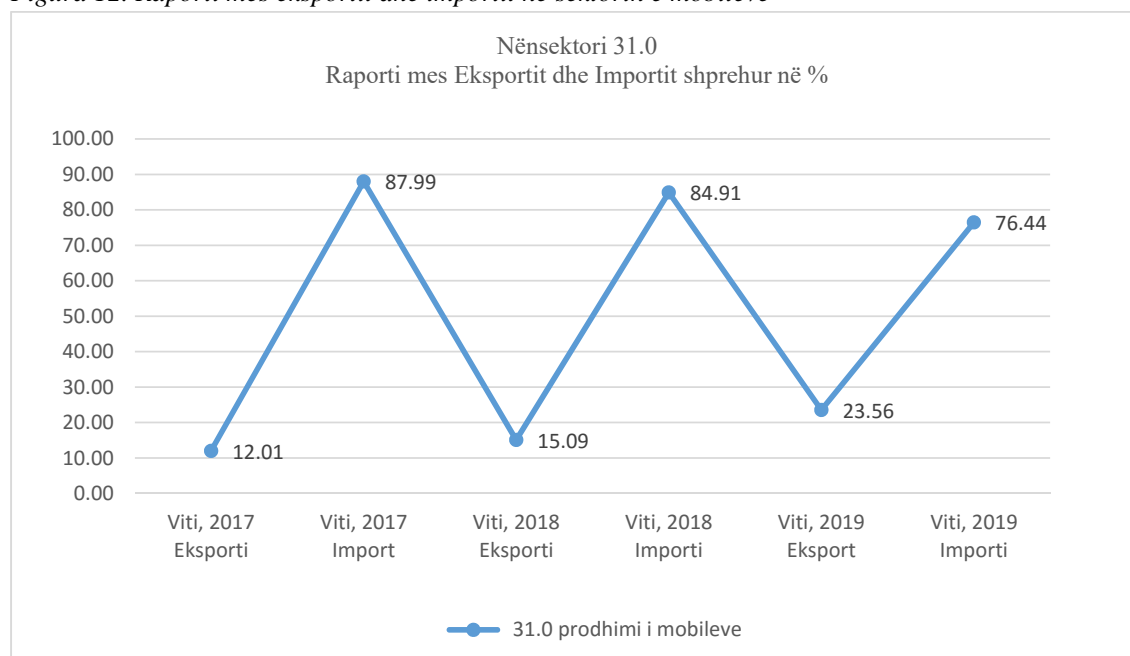
Në kuadër të vendeve të BE-së, Kosova ka importuar produktet e “Prodhimit të mobileve”, më së tepërmi nga Polonia me 33%, nga Italia me 24.55% dhe nga Gjermania me 12.52%.

Importin më të lartë, nga vendet e CEFTA-së, Kosova e ka realizuar nga Shqipëria me 55.41% dhe Maqedonia e Veriut me 42.77%.

Importet e produkteve të “Prodhimit të mobileve” nga vendet e EFTA-së, realizohen kryesisht nga Zvicra me 97.43%.

Importi i produkteve të nën sektorit “Prodhimi i Mobileve”, nga vendet tjera, kryesisht realizohet nga Turqia me 48.99% dhe nga Kina me 44.81%.

Figura 12. Raporti mes eksportit dhe importit në sektorin e mobileve

Burimi: ASK, përpunuar nga DPI/MTI

Shkëmbimi tregtar, nëpër vite, i aktivitetit “Prodhimi i mobileve”, sipas figurës nr. 12, është në favor të importit, me gjithat nga viti 2017-2019 importi ka pësuar trend rënie.

Në vitin 2019, krahasuar me vitin paraprak, eksporti ka shënuar rritje për 8.47%, në raport me importin.

13. Përmbledhje

Nga njëzet e tre (23), nën sektorët që e përbejnë nomenklaturën e Sektorit-C, në vitin 2019, është vërejtur se në pesëmbëdhjetë (15), prej tyre kanë shënuar eksport më të lartë për 12.95%, në raport me importin prej 4.21%, krahasuar me vitin 2018. Andaj mund të konstatojmë se Sektori-C, ka ndikim të rëndësishëm për zhvillim ekonomik, potencial për të gjeneruar punësim, ndikim në përmirësimin e bilancit tregtar, përmbushje e kërkesave të tregut me produkte cilësore, zëvendësim të kërkesave për produkte të importuara, rritje e të hyrave për buxhetin e shtetit etj.

Sektori-C (Industria përpunuese)

- Sektori-C (Industria përpunuese) merr pjesë me 11.67% në BPV të Kosovës;
- Në vitin 2019, pjesëmarrja e Sektorit-C në BPV është rritur për 0.37%, krahasuar me vitin 2018;
- Pjesëmarrja e industrisë përpunuese, në vitin 2019, në eksportin e përgjithshëm ishte rreth 76%, kurse në importin e përgjithshëm rreth 93%;
- Pjesëmarrja në eksport, në vitin 2019 ishte 291.7 milion euro, ndërsa në vitin 2018 ishte 258.25 milion euro, që tregon se eksporti ka shënuar rritje për 12.95%;
- Importi në vitin 2019, në Sektorin-C, ishte 3.25 miliard euro, ndërsa në vitin 2018, 3.12 miliard euro, që do të thotë se ka shënuar rritje për 4.2%;
- Sektori-C, në shkallën e punësimit sipas aktivitetit ekonomik merr pjesë me 11.9%;
- Në kuadër të Sektorit-C, 16.74% janë ndërmarrje eksportuese;
- Norma efektive e interesit në sektorin e industrisë përpunuese është 6.38%.

Nën sektori i Prodhimit të Tekstilit

- Nën sektori i “Prodhimit të tekstilit” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 2.23% dhe në numër të ndërmarrjeve me 2.45%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 2.05%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 2.7%;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 1.62%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 1.75%;
- Në vitin 2019, ndryshimi të nën sektori i tekstilit, në numrin e ndërmarrjeve është - 13%, në punësim (-23%), në qarkullim 4.7%, në eksport 28.34% dhe në import 3.18%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Veshjeve

- Nën sektori i “Prodhimit të veshjeve” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 3.04% dhe në numër të ndërmarrjeve me 4.63%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 0.86%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 1.22% ;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 3.37%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 3.63%;

- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i veshjeve, në numrin e ndërmarrjeve është (-7%), në punësim (-1%), në qarkullim 16.5%, në eksport 51.09% dhe në import 12.21%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Lëkurës dhe Produkteve prej Lëkurës

- Nën sektori i “Prodhimit të Lëkurës dhe Produkteve prej Lëkurës” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 1.34% dhe në numër të ndërmarrjeve me 0.64%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 0.8%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 1.05% ;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 1.41%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 1.52%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i lëkurës, në numrin e ndërmarrjeve është (-21.62%), në punësim (-11.87%), në qarkullim 5.05%, në eksport 12.62% dhe në import 10.83%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Drurit dhe i Produkteve të Drurit dhe të Tapës, përveç Mobilieve; Prodhimi i Artikujve nga Kashta dhe Materialeve të Gërshetuara- Thurje

- Nën sektori i “Prodhimit të Drurit” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 5.07% dhe në numër të ndërmarrjeve me 9%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 2%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 2.63% ;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 2.16%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 2.32%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i drurit, në numrin e ndërmarrjeve është (-10.53%), në punësim 2.77%, në qarkullim 17.36%, në eksport 41.94% dhe në import 9.07%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Letrës dhe Produkteve prej Letrës

- Nën sektori i “Prodhimit të Letrës dhe Produkteve prej Letrës” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 1.64% dhe në numër të ndërmarrjeve me 2.05%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 0.53%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 0.70%;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 1.77%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 1.90%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i letrës, në numrin e ndërmarrjeve është (-4.12%), në punësim 7.61%, në qarkullim 18.72%, në eksport (-15.73%) dhe në import 5.88%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Produkteve Kimike

- Nën sektori i “Prodhimit të Produkteve Kimike” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 2.21% dhe në numër të ndërmarrjeve me 1.88%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 2.13%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 2.80% ;

- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 6.81%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 7.31%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i industrisë kimike, në numrin e ndërmarrjeve është (-18.27%), në punësim (-2.8%), në qarkullim 15.18%, në eksport 39.09% dhe në import 5.01%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Produkteve të Gomës dhe Plastikës

- Nën sektori i “Prodhimit të Produkteve të Gomës dhe Plastikës” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 9.91% dhe në numër të ndërmarrjeve me 10.61%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 13.43%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 17.65% ;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 4.44%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 4.77%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i gomës dhe plastikës, në numrin e ndërmarrjeve është (-4.56%), në punësim 17.64%, në qarkullim 14.4%, në eksport 10.85% dhe në import 2.72%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Metaleve

- Nën sektori i “Prodhimit të Metaleve” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 3.94% dhe në numër të ndërmarrjeve me 2.05%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 19.78%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 26.01%;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 7.56%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 8.12%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i metaleve, në numrin e ndërmarrjeve është (- 6.06%), në punësim 5.58%, në qarkullim 96.12%, në eksport 20.17% dhe në import 0.24%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Produkteve të Fabrikua Metalike, përveç Makinerisë dhe Pajisjeve

- Nën sektori i “Prodhimit të Produkteve të Fabrikua Metalike, përveç Makinerisë dhe Pajisjeve” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 8.85% dhe në numër të ndërmarrjeve me 13%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 6.12%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 8.04% ;
- Në importin e përgjithshëm m, merr pjesë me 3.2%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 3.44%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i produkteve të fabrikua metalike, në numrin e ndërmarrjeve është (-3.1%), në punësim 1%, në qarkullim (-11%), në eksport 9.19% dhe në import 1.82%, krahasuar me vitin 2018.

Nën sektori i Prodhimit të Mobileve

- Nën sektori i “Prodhimit të Mobileve” në Sektorin-C, në punësim merr pjesë me 9.26% dhe në numër të ndërmarrjeve me 8.67%;
- Në eksportin e përgjithshëm, merr pjesë me 3.99%;
- Në eksportin e Sektorit-C, merr pjesë me 5.25% ;
- Në importin e përgjithshëm, merr pjesë me 1.42%;
- Në importin e Sektorit-C, merr pjesë me 1.53%;
- Në vitin 2019, ndryshimi te nën sektori i mobileve, në numrin e ndërmarrjeve është (-3.20%), në punësim 12.72%, në qarkullim 12%, në eksport 45.29% dhe në import 0.11%, krahasuar me vitin 2018.

Rekomandime

- Për të përmirësuar standardin e jetesës, për të ekuilibruar bilancin e madh negativ tregtar si dhe për rritje të eksporteve Kosova duhet të investojë në nën sektorët e industrisë përpunuese, konkretisht në prodhim;
- Të krijohen lidhjet ndër sektoriale, rrjetëzime, në mes të prodhueseve, furnitorëve dhe transportuesve në bashkëpunim me institucionet relevante për të identifikuar sfidat dhe për të ndërmarr hapat konkret për intervenim dhe zgjidhje të pengesave;
- Investimet në teknologji të avancuara, që mundësojnë rritjen e vlerës së produktit, duke zbatuar edhe në standardet e kërkuara, konform kërkesave të tregut të BE-së;
- Institucionet përgjegjëse të Arsimit dhe akterët tjerë, duhet të bashkëpunojnë me biznesin në hartimin e programeve arsimore profesionale, në mënyrë që t'i përgjigjen nevojave dhe kërkesave të tregut të punës në nën sektorët e Sektorit-C;
- Zhvillimi i programeve për hulumtimin e tregjeve për eksport si dhe programeve të trajnimeve profesionale për plotësimin e nevojave të tregut;
- Të tejkalohen pengesat e bizneseve që ua shkakton mungesa e energjisë elektrike, gjatë procesit të prodhimit, duke mundësuar plotësimin e tyre me alternativa të tjera;
- Investime nga ana e Qeverisë dhe Bizneseve në Hulumtim dhe Zhvillim (R&D) për produkte inovative dhe me vlerë të shtuar;
- Investime në digjitalizimin e vijave të prodhimit, si dhe në ekonominë e gjelbër.

Referencat

- Agjencia e Statistikave të Kosovës; <http://ask.rks-gov.net/sq/agjencia-e-statistikave-te-kosoves/add-news/bruto-produkti-vendor-bpv-2008-2018>
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, Vjetari Statistikor-2019
- Agjencia e Statistikave të Kosovës; <http://askdata.rks-gov.net/PXWeb>
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, <https://ask.rks-gov.net/media/5599/bruto-produkti-vendor-bpv-me-qasjen-e-shpenzimeve-dhe-të-prodhimit-2019.pdf>
- Banka Qendrore e Kosovës
- Ec.europa.eu. (2019). Annual production of roundwood, EU-28, 1999–2017, www.statista.com, 2019
- www.statista.com/topics/1701/paper-industry
- Industria e mobileve - Tregu i Brendshëm, Industria, Ndërmarrsia dhe NVM - Komisioni Evropian (2019)
- Report “The EU Furniture Market Situation and a Possible Furniture Products Initiative”. (2014)
- Exports by enterprise size class - OECD iLibrary / https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/entrepreneur_aag-2013-11-en.pdf
- <http://www.universum-ks.org/blog/karriera/biznesi-tekstilit-nje-mundesi-teper-qendermarresit-te-investojne-ne-kosove>
- <http://kosovowood.org/LinkClick.aspx?fileticket=y0NkNbvG-LI%3D&tabid=184&portalid=1&mid=761&language=sq-AL>
- Ec.europa.eu. (2019). Annual production of roundwood, EU-28, 1999–2017
- <https://farbitis.ru/sq/geography-of-the-world-economy/world-chemical-industry/>
- Profili i Industrisë Kimike, 2016 / MTI
- <http://akm.gov.al/assets/riciklimi-i-plastikes.pdf>
- Raport, Analiza e Zinxhirit të vlerës për sektorin e plastikës (2019) / MTI-DI
- Profili i sektorit të industrisë së përpunimit të metalit (2014) / MTI
- <http://empowerkosovo.org/al/perpunimi-i-metalit>

Ky raport është përgatitur nga Departamenti i Industrisë, stafi në kuadër të **Divizionit për Politika Industriale**

Falënderojmë **Agjencinë e Statistikave të Kosovës** për bashkëpunimin e treguar në ofrimin e të dhënave statistikore.

Kontakti:

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë

Departamenti i Industrisë, Divizioni për Politika Industriale

Rruga "Muharrem Fejza" p.n Lagja e Spitalit

10000 Prishtinë/Republika e Kosovës

Tel: +383 38 200 36 547

<http://www.mti-rks.org>